

An abstract painting featuring two stylized faces at the top. The face on the left is green with black outlines, while the one on the right is green with black outlines and a yellow area. Below the faces are various abstract shapes and colors, including blue, red, and white, which form a pattern resembling a floral or cellular structure. The background is a mix of light and dark colors with visible brushstrokes.

Rävsaxen

Håkan Olson

HÅKAN
OLSON

*Bygg dig en värld,
om världen är dig vrång!
Nödgas du förakta,
vad de andra trakta,
res dig en härd
och sjung dig själv en sång!*

Ur Hälsningar av Anders Österling

1

Man ska inte gå ut en höstdag i Göteborg utan att ta med sig sitt paraply eller en regnrock men det har Alvar gjort. Och när det börjar dugga fortsätter han i tron att han ska hinna till spårvagnen. Men regnet tilltar snabbt och han väljer att skyla i entrén till en klädbutik. Där står han och ser på människorna som skyndar fram längs gatan, några med reklamparaply eller färggrann regnrock, andra helt obekymrade om att de blir blöta. Bilar kör förbi, några hänsynsfullt sakta för att inte stänka upp på trottoaren. Andra, ovetande eller inte, sprutar smutsigt regnvatten långt upp på benen på de gående.

Alvar ser mot kaféet som ligger på andra sidan gatan och när regnet inte upphör bestämmer han sig. En kopp kaffe så här efter lunch och någon kaka kunde vara gott.

Genast han kommer innanför dörren blir han positiv. Det är varmt, det doftar gott. Bakom disken längst in pratar en liten knubbig kvinna med en kund. Han slår sig ner vid bordet närmast dörren, hänger sin lätt blöta jacka över stolsryggen. Köper kaffe och en nötmazarin. Kaffet får man ta själv, påtår ingår, säger servitrisen och ler vänligt.

Han får sitta ett tag innan regnet upphör. Som tur är har han tagit med sig en bok.

Det blir sen en vana att gå till kaféet på eftermiddagarna. Här finner han en behaglig plats där han kan sitta och läsa, skriva, fundera eller bara ta det lugnt. Att få vara ifred samtidigt som han är bland människor är något han sökt men inte funnit. På de flesta kaféer är det störande musik, en TV står på eller så är det kyligt och stökigt. Han har också suttit på bibliotek, men där är det pretentiöst tyst, han känner sig lugnare om det är lite liv och rörelse.

Det är ett litet kafé med plats för endast ett tiotal tvåmansbord längs de stora fönstren. Väggarna är laserade varmt lejongula, ovanligt i dessa svartvita tider. Flera tavlor hänger ordentligt och snyggt på väggarna. Golvet är slitet, stora ljusröda klinkerplattor. Stolarna, mörkbruna kaféstolar i böjträ, är nötta. Olikfärgade dukar på de vita borden, och gula begonior står i krukor en på varje bord. I taket hänger kristallkronor och på inre långväggen sitter förgyllda lampetter som lyser svagt. Längst in står disken där man beställer och betalar.

När Mårten första gången kommer in på kaféet kan Alvar inte undgå att lägga märke till honom. En orakad man med två ringar i ena örat. I ena handen en vit plastkasse. Hans grå tröja är för stor, trots att han ser rätt rund ut. Hans mörkblå manchesterbyxor hänger slappt. Alvar vill ju inte bli störd men när Mårten frågar om det är okej att slå sig ner kan han inte finna skäl att avvisa. De andra borden är tydligen upptagna.

Mårten sätter ner kaffekoppen och fatet med en bakelse. Han tar genast upp en bok och ett par glasögon ur sin plastkasse.

Alvar lyckas läsa titeln upp och ner. *Filosofins tröst*. Hur nu den kan trösta. En gång försökte filosoferna förklara världen, nuförtiden verkar även de mest misströsta, och ägnar sig åt hårklyverier.

Där sitter de och läser var sin bok. Till sist kan Alvar inte låta bli. Sakta börjar de prata. Mårten är öppen och lättpratad och berättar snart att han haft tur att få en liten etta i nybygget på gatan nedanför. Men att den är dyr, så han letar efter något annat. Kanske något litet hus på landet. Han har varit ute och rest, men ska stanna hemma ett tag.

Mårten dyker allt oftare upp på kaféet och Alvar gillar nu att fått en pratkompis. Men de sitter också långa stunder och läser varsin bok eller tidning, som i sin tur ger upphov till samtal. Som blir alltmer intressanta.

Häromdagen pratade de om dessa märkliga bonusar och skattesandalen. Vad är det som driver människor att offra sitt rykte, förlora allt? Pengar och mera pengar. Och vad var det för kul att vara riking, som Alvar sa. Den som har mest pengar när han dör vinner. Men det är visst inte så, i stället vill man bli ihågkommen som en donator eller så köper man konst och öppnar ett museum.

Terrorism kom också upp, det är ju svårt att undvika i dessa tider. Samtidigt som det är ett känsligt ämne. Man vet aldrig var man har varandra. Alvar är glad för att han vågade säga vad han ofta tänkt att flygbombare dödar många fler civila än självmordsbombare. Och nu har man förarlösa plan. Mårten höll med men hävdade att problemet med självmordsbombare är att de är kontraproduktiva. De framtvingar det som de vill bekämpa. Så diskuterade de om terrorismen är en befrielseörelse för att västvärlden i flera hundra år har utnyttjat östvärlden eller om det handlar om något annat, om det är en kamp mellan den västerländska och den österländska kulturen förklädd i religioner. Eller är det så enkelt att det som vanligt är oljan man slåss om?

När de nu sitter vid bordet har Alvar lagt ut texten om de olika klimatkriserna som världen står inför. Ett ämne som Alvar lätt kommer in på och som han lätt blir uppjagad av.

- Vi håller för helvete på att ta kål på hela jävla Jorden.

Mårten som suttit tyst och lyssnat säger lite eftertänksamt:

- Om du inte kan förändra människans sinne så kan du inte

...

Alvar anar vad Mårten är ute efter och avbryter direkt.

- En metamorfos! Har du inte hört det förut. Den nya människan! Det är klart att det behövs en sinnesförändring men den kommer inte om man sitter och mediterar, man måste analysera. Det är mer kunskap som behövs, inte en massa villoläror.

Mårten behåller sitt lugn.

- Har du en bättre lösning då?

Alvar nonchalerar Mårtens lite överlägsna attityd.

- Människorna måste lära sig behärska systemen. Det är strukturerna som styr. Att människan är girig beror inte på att hon är ond utan på att hon måste vara det i den värld vi lever i.

- Jo det är nog riktigt, svarar Mårten, men säger det utan att verka övertygad.

Alvar lägger till

- Det finns lösningar, problemet är att ingen lyssnar, man vill inte höra.

- Och hur skulle hon kunna behärska strukturerna då?

- Alla kan ju se att vi hela tiden får fler pryglar men mindre tid.

- Så långt är jag med.

- Problemet är att vi har gjort den skattefinansierade välfärden beroende av den ekonomiska tillväxten. Vi måste köpa för att klara skola, vård och allt annat. Vi sitter alla i en rävsax.

- Vad har du för lösning då? frågar Mårten igen.

- Vi måste organisera välfärden på ett annat sätt. Men både det ekonomiska systemet och välfärden är heliga kor.

- Ja det är nog riktigt, svarar Mårten, samtidigt som han reser sej och säger: Tyvärr jag måste ner på stan i ett ärende. Vi ses.

Alvar sitter kvar. Blir störd av att Mårten plötsligt går när han ville säga något viktigt. Men mest är han irriterad över att han förstår att Mårten tycker att han är flummig och det är det han minst av allt vill vara. Strukturerna styr, visst är det så, men förbaskat lätt att säga. En gång hade han haft en lösning, verkligen trott på den. Den hade sakta värkt fram inom honom när han läste om hur världsekonomin fungerar, förstått att det finns en inneboende logik i de ekonomiska systemen som tvingar människorna att handla som de gör. Hans lösning var att skapa en alternativ lokal ekonomi som människorna kunde

styra. Han hade varit övertygad länge att han hade lösningen. Känt sej som en världsförbättrare.

Men han minns också natten när han vaknade. Han vaknade genomsvettig, orolig. Det tryckte över bröstet. Han hade svårt att andas. Försökte lugna ner sej. Trodde att det skulle gå över om han bara andades lugnt. La händerna på magen, kände hur magen lyfte när han andades in, hur den sänkte sig när han släppte ut luften. Han lyckas inte, det blev bara värre; en panik kom, det rusade inne i kroppen. Han vred och vände sig i sängen. Blev alltmer vaken, klar i skallen. Han hade under kvällen varit på ett möte, gjort sitt inlägg. Många i publiken hade satt åt honom, fått honom att känna sej löjlig. Och när han gick ensam hem hade han läst löpsedlarna som han passerat. Först när han låg där och våndades förstod han innebörden i vad han sett: Madelaine byter partner ... Nya bantningspiller som ... Visst hade han tänkt det många gånger, men alltid slagit såna tankar ifrån sej, men den natten blev det en omvänd aha-upplevelse.

Hur i helvete skulle det gå att ändra på världen. Människor matas hela tiden med dessa idiotier. Och kapitalism är så oerhört stark. Inom sig såg han hur vi med obönhörlig konsekvens bara arbetar vidare, vi skyr inga hinder, stödjer diktaturer, mördar människor och natur utan att tveka en sekund, framåt, bara vidare, mot nya djärva mål, mot... mot vad? Ingen vet, bara vidare, vidare. I varje beslut och handling måste det finnas en optimism, och besinningen anses inte optimistisk. I själva expansionen finns ett hopp om något bättre. Begränsningen går inte att glorifiera, ger inte en känsla av seger. Besinningen är nejsägande, negativ; hindrar viljan att nyskapa, att upptäcka. Varje begränsning förnekas, tystas ner. Att inte vara optimist är detsamma som att förneka livsviljan. Livskraften är bara stark så länge den kan upprätthålla myten om framsteg. I grunden är den skör, den tål inte att utsättas för tvekan, den tål inte ens en besinning.

Han minns att när han låg där ensam i sin säng och bara tänkte detta, kunde han känna trycket från hela mänskligheten att inte tillåta den pessimism som man anser att det innebär att vilja begränsa expansionen. Han motarbetade hela det moderna projektet, det som man kallar framåtskridande. Han var inte lojal mot sin egen art, han borde bort.

Är alla stora män mytomaner? De lyckas tro på och sova tryggt med sina drömmar. Han vaknade av sina. En ny lokal ekonomi! Marknadsekonomin skulle äta upp den så fort den blir farlig, marknadsekonomin är som en flodvåg, nej värre, som något osynligt, obevekligt, oåtkomligt. Vem skulle lyssna på honom om han kom dragande med sitt prat om strukturer.

Denna jävla hybris. Han var ju löjlig. En naiv idiot. Så hade tankarna snurrat.

Det hade varit en av hans jobbigaste nätter, som om meningen med hans liv hade förlorats i ett enda slag, under en enda natt.

Lika förbannat, när han nu upplever att han fått en vän kan han inte låta bli att lika envetet kasta ur sej sina tankar. Det irriterar honom.

2

När Alvar nästa dag kommer ner till kaféet är det skönt att sitta för sig själv. Han vill vila, se rörelsen inne i kaféet, lyssna till sorlet.

I sexvåningshuset mitt emot kan han se fönster tändas och släckas, och då och då rör sig någon bakom en gardin, men oftast är det stilla.

Han minns Lasse. De satt ofta på kaféer, talade om det viktiga, kärleken och livet. Lasse satt alltid lätt hopsjunken. Pratade sakta, ibland var det svårt att höra honom. Han var borta nu, dog i tarmcancer. För att förstå får man inte låta sig störas av allt buller. Man drunknar i allt som kommer rusande, man vet till sist inte vem man själv är. Ungefär så sa han en gång. Och det är så han själv känner nu. Vem är jag egentligen? Vad vill jag?

Han går bort till disken och beställer en smörgås. Han är inte hungrig men det är inte bra att dricka för mycket kaffe utan att ha något i magen. Så sa alltid hans mor. Inte för att han har något problem med magen men i alla fall.

Servitrisen nickar vänligt, han ler pliktskyldigast tillbaka.

Ofta när han hämtar bröd kan hon kommentera vädret. Ibland när hon samlar in koppar och annat, stannar hon till vid hans bord och säger något om jobbet. Själv säger han inte mycket. Vill egentligen inte veta mer om henne. Men han konstaterar att hon är vackert klädd. En röd klänning och med ett rutigt färgstarkt förkläde.

På bordet framför honom ligger en liten färgglad anteckningsbok med mjuka pärmar. I den skriver han då och då. Det är en vana han haft nästan hela sitt vuxna liv. Den är som en vän.

Genom att skriva, genom att forma meningar, samla dem i rader, kan han ordna sina tankar.

Intill boken ligger en röd kulspetspenna. Egentligen borde han skriva med reservoarpenna, med riktigt bläck, det vore ju högtidligare. Och han borde sitta upprätt, rak i ryggen, som en gammal lärare sa att man ska sitta i kyrkan.

En gång satt de i samma kupé på ett tåg, i en andraklassvagn. Han själv i stolsraden snett bakom. Varför han, som var professor, åkte andraklass visste han inte, men han verkade trivas. Han satt där rak i ryggen, i mörk kostym, vit skjorta och en välknuten silvergrå fluga. Hans välkammade hår lyste vitt. Kupén var fullsatt, barn grät, klängde och småbråkade. Den gamle läraren satt lugnt och skrev i en tjock inbunden skrivbok. I handen, mellan de tunna fingrarna, hade han en svart kraftig reservoarpenna. På det vita olinjerade papperet syntes raka välskrivna rader. Då och då log han åt barnen som nyfiket tittade i boken där han skrev. Så tog han upp en vit pappersservett ur väskan, la den i knäet, tog upp en apelsin och sin pennkniv och skalade. Han la skalen i ett blommönster på servetten, delade apelsinen i klyftor och åt. Ett par klyftor gav han till barnen som tittade på. När han ätit färdigt torkade han av kniven på servetten, fällde ihop den, la den i bröstfickan, rullade ihop servetten med skalen, knöt en knut med snibbarna och kastade paketet i skräpkorgen. Tog upp en ny servett och torkade av fingrarna. Samtidigt for barnen omkring och de vuxna pratade i ett. När han torkat händerna fortsatte han att skriva.

Så skulle man leva, med resning, med värdighet. Det var också den läraren, som i sin svarta kostym, vita skjorta och då med en färgglad fluga, berättade om solljuset och hur träd och andra växter har förmågan att omvandla ljus till liv, skapa liv. Denna obegripliga process är helig, den måste vi vårda, sa han. Sa det på ett högtidligt och poetiskt sätt. Det gjorde intryck och kanske la det grunden för hans senare tankar.

Han ser sig omkring. En man sitter ensam, kraftiga ögonbryn, liten näsa. Den smala kvinnan med det stora ljusa

håret. Vad tänker de på? På sina liv? Kanske är våra tankar lika olika som vi ser ut. Och så ska vi förstå varandra.

Tre unga vackra mörka flickor kommer in, de röker men släcker cigaretterna när servitrisen efter en stund, alltför lång tycker han själv, påpekar rökförbudet. De sätter sig vid ett av fönsterborden längre bort, skrattar högt.

Det är nu fullt med folk inne i kaféet, man pratar, går och fyller på sina koppar. Flera läser tidningar. En ung man, en av de två ungdomarna som satt här häromdagen sitter även nu längst bort i hörnet med en dator framför sig på bordet.

Ett gäng grabbar stannar till på andra sidan gatan. Märkliga frisyrrer. Så dessa nedhängande byxor. Fängelsebyxor utan skärp så man inte kan hänga sej. Det finns ingen hejd på vad reklamen kan hitta på.

Han känner igen sig, minns sin egen bråkighet, sin vilja till uppror. Hade jag varit ung idag så hade jag varit med i det där gänget, tänker han. Han kan till och med känna ett sting av avund. Ser sig själv. I blå gabardinbyxor köpta i hollywoodbutiken och som han själv sytt in. Var det inte trettioåtta centimeter i byxslagen det skulle vara? Oxblodsfärgade myggjagare som han putsade med en av morsans kasserade nylonstrumpor. Tuff blårandig kavaj, grå hatt med dike i brättet som han stukade över ångan från kaffepannan. På söndagarna gick Ragge och han längs Kungsgatan och spanade.

Ungdomarna drar iväg, ryckigt, uppstudsigt. Det spritter i dem. En skapande oro. Vart ska vi ta vägen? Livet är kort, vi måste hinna: älska, skaffa barn, vara nyttiga och onyttiga och så ska vi dansa och leka. Vi ska sjunga ut hela vår lust. Vi ska jaga meningen med allt, vrida och vända på den, hålla i den och låta den snurra, som Jorden, som galaxerna, som ... Och en dag ska vi sitta och tänka tillbaka, försöka förstå varför allt blivit som det blivit.

Han ser Mårten komma in genom entrén, han går målmedvetet fram till disken, får en smörgås, småpratar lite med servitrisen. Och säger genast han slår sig ner:

- Verkar vara en fin tjej.

- Ja ser hygglig ut.

- Undrar om hon äger stället. Det är ju ett bra läge här efter gatan. Tjänar nog en hel del.

- Ja kanske, svarar Alvar.

- Har sinne för konst också, inga IKEA-bilder precis, hon har på väggarna.

- Ja livfulla i alla fall.

- HO. Ingen jag känner till, men det finns en färgglädje i dem som jag tycker om. En personlig stil. Jag målade också föreställande, alltid människor. Men det har ju varit ute med bilder som berättar något men det kommer visst tillbaka.

- Så du är konstnär?

- Har i alla fall varit.

- Målat eller?

- Har väl mest fuskat med lite av varje.

- Måste vara härligt att skapa fritt.

- Jo men det är inte så lätt. Jag menar, veta vad man själv står för.

- Det kämpar vi väl alla med, svarar Alvar snabbt.

- Jag är inte så säker på det, de flesta kämpar snarare med att passa in, anpassa sej.

- Jo det är nog så.

Mårten ser målmedveten ut.

- Du känner dig ensam för att ingen lyssnar, säger du.

- Det är väl inte så konstigt. Man lyssnar kanske men man gör ju inget.

- Jag lovar dig, du kan stänga dig blodig med att försöka föra ut ditt budskap. Den dagen tiden är mogen så kommer man att förstå det här. Då kan dina idéer ...

- Vi kanske inte har så lång tid på oss. Alvar kan inte låta bli att säga det, samtidigt reser han sig.

- Vad säger du om en macka? jag börjar bli hungrig.
- Hellre en bakelse. Ta vilken du vill.
- Okej.

Alvar tänker medan han går: Visst har han rätt. Tiden är inte mogen. Och ändå är det just vad den är. Övermogen.

När han kommer tillbaka har han med sig en gräddbakelse och en stor ost- och skinksmörgås. Och säger samtidigt som han sätter sig:

- Jag frågade om hon bakade dem själv. Men hon beställer dem från ett kondis. Mackorna gör hon själv i alla fall.

Mårten tar långsamt stora bitar med teskeden.

Efter en kort paus säger Alvar:

- Vad vill du med ditt liv? Jag menar, tycker du att ditt liv har blivit som du tänkte dej?

Mårten ser på Alvar en lång stund innan han svarar.

- Intressant fråga. Minns du hur vi talade om självförverkligande. Vi skulle förverkliga det inom oss som var vi.

Alvar nickar och Mårten fortsätter, men mer allvarligt.

- Jag har förverkligat mig själv. Pressat mig, kämpat och prövat mig så långt det är möjligt. Min mening med livet har varit att skapa och jag har skapat, ofta haft jävligt roligt.

Han stannar upp, småskrattar som för sig själv.

- Nä nu har jag inga bilder inom mig.

- Du kan få, det är som med sanningen, man kan aldrig veta. Det kan finnas något bakom hörnet.

- Inom måleriet, inom konsten över huvud taget har jag nått så långt jag kan. Jag har funnit mina gränser och är nöjd med det.

Mårten lutar sig tillbaka, skrattar lite nervöst. På gatan utanför rusar bilarna, strålkastarljuset blänker.

Trots att kafégästerna sorlar och det skramlar från porslin känner Alvar det som om han sitter i ett skyddsrum, innesluten i en behaglig kokong. Och då och då under samtalet genomfars han av en otrolig värme.

Han invänder.

- Det är kanske så att du bara tror att du har förverkligat dig själv, det kanske är tvärtom. Det är nu det börjar.

Mårten ser ännu allvarligare ut när han svarar.

- Mitt sätt att handla har varit att måla och spela, men att bjuda ut sig på marknaden är som att kasta sig i en lejongrop, bara den starkaste och fräckaste tar sig fram. Varje människa kämpar så med sig själv och konkurrerar ständigt med andra. Man kan välja mellan att ge sig eller att gå ut på torget, ta upp kampen. Det finns regler, oftast outtalade, håller man sig inte till dem blir man utdefinierad.

Mårten låter blicken glida ut genom fönstret, och lägger till:

- Såvida man inte är stark nog att själv bestämma reglerna.

- Det trodde jag du kunde.

- Jag har slutat att slåss. Och det gör mej faktiskt lugn.

Alvar funderar på att säga något om att ingenting är slut förrän vi ligger där men det gör han inte, istället säger Mårten:

- Nej nu får det vara nog. Jag ska möta min tjej vid Kopparmärra om en stund. Vi ses.

Alvar är på väg att också resa sig men blir sittande. Han har inget ärende att utföra, ingen som väntar på honom. Jaså, han har en kvinna, det trodde jag inte.

Han ser sig omkring. Är det det ni vill just nu, att sitta här på kaféet, dricka något, äta något, är det det ni vill? Kanske vill ni något annat, men av någon outgrundlig anledning så sitter ni här. Är ni nöjda med det, bara sitta så här och låta livet gå. Till ingen nytta. Och ni som pratar på främmande språk, var kommer ni ifrån, var har ni varit med om? Krig, förtryck, flydde ni av politiska skäl? Vad ska man idag kalla er? Invandrare är visst fult. Nysvenskar, etniska svenskar eller vad det är?

Han tänker vidare på vad Mårten sa: Det finns regler, oftast outtalade. Vem bestämmer reglerna?

Att förstå, hade han en gång sagt sig, var en av meningarna med livet. Jag vill förstå det samhälle jag lever i, vara nyttig. Därför har jag suttit på en massa möten. Märten har velat förverkliga sig själv. Så sitter vi här.

Han småler för sig själv när servitrisen kommer och hämtar några koppar.

- Vad har ni suttit och pratat om idag då? Din vän såg så sammanbiten ut när han gick.

- Han är konstnär men har visst slutat.

- Ja det är nog inte så lätt att vara konstnär, i all synnerhet idag, jag tycker konsten är mer förvirrande än någonsin.

Alvar blir förvånad över att hon är så snabb i repliken.

- Han gillade tavlorna du har på väggen.

- Ja de är härliga, jag gillar färg.

- Ja jag förstår det, hinner han svara innan hon rör sig vidare med brickan full med porslin. Han ser efter henne. Det finns något tufft och självsäkert hos henne. Hon rör sej mjukt och vackert. Han kan inte förneka en lust.

Kom! Sätt dig här och berätta om dig själv. Ja kom nu, berätta om ditt liv! Berätta var du växte upp, berätta om dina föräldrar och syskon, vad du gjort i livet. Har du barn? Har du älskat, känner du dig lurad av någon man? Ska du gå här och passa upp hela livet? Vill du inte resa, se världen? Hur ser det ut hemma hos dig, har du mjuka saker eller hårda? Vill du att jag ska komma hem till dig i kväll? Vi kan äta tillsammans sen kan vi älska och sova intill varandra. Jag kan ta på din mulliga mage, känna din andning. Kanske får jag inte pitten att stå, inte första gången. Du bara ler. På morgonen när ögontuschet är borta ser du annorlunda ut. Dina ögon plirar och först kommer jag att tycka att blicken ser ännu barnsligare ut, med små grisögon, men sen kommer jag att vänja mig även vid dem. Jag ska koka te och leta fram bröd och smör och ost eller vad du har i dina skåp. Om du vill ska jag bjuda dig på frukost på sängen, du ska få vara lat, sätta dig upp, luta dig mot den

stora kudden och må gott. Om du vill kan vi försöka älska en gång till. Fungerar det inte nu heller så gör det inget, du har overseende och vet att man måste lära känna varandra först. Förstå varandras reaktioner, kroppar är så olika, man måste ha förtroende för varandra. Det är varken ditt eller mitt fel. Men visst måste du hjälpa till du också, du kan inte bara skylla på mig. Har jag inte rätt? Var inte nödbedd nu. Kom och sätt dig!

Han är tvungen att undvika att se på henne när han går.

3

Dörren till kaféet öppnas då och då. Gäster kommer och går. En kort stund hinner man sätta sej, ta sig en kopp och sen vidare. Stadens puls märks även här inne. Trots jäktet omkring njuter Alvar. Och trots att Mårten sitter som så ofta tillbakalutad och pratar oengagerat, som om detta prat om världen inte är viktigt, känner Alvar en inre värme. Det goda samtalet är något han sökt men haft svårt att finna.

När han hör Mårten säga:

- Jag tror inte att vi är överens om hur det hållbara samhället ser ut ännu mindre vägen dit, minns han sin far, när de satt på kvällarna med kaffekoppar och småkakor på soffbordet och munhöggs. Det fanns något av samma krassa syn hos hans far, en slags realpolitisk pessimism.

Alvar svarar.

- Vi borde i alla fall kunna beskriva ramarna för ett sånt samhälle. Det går att räkna ut vad vi människor kan göra.

Mårten lutar han sig fram, blir mer allvarlig och ser stint på Alvar.

- Du säger att marknaden är oförnuftig och du tycks tro att människorna skulle kunna styra utvecklingen, allt till det bästa. Du tänker i alla fall som om vi borde ha ett slags planhushållning.

- Det är snarare så att de flesta människor tänker som om vi redan har en planhushållning för de kräver ett slags förnuft i vårt handlande.

- Var och en inser att vi människor aldrig hade kunnat stoppa bilen eller TV:n eller datorerna. Vi människor tänker fel, vi vill så gärna tro att allt är möjligt, men så är det inte. Utvecklingen är en process och den tar hela tiden sina egna vägar.

Mårten sänker tonen, nu ska han säga något riktigt viktigt.

- Du tänker som om vi kunde analysera verkligheten och styra dit vi vill. En gång trodde man att man skulle kunna räkna ut hur framtiden skulle bli. Om vi bara finner de exakta formlerna för hur naturen och universum fungerar, så skulle man kunna räkna ut vad som kommer att hända. Vetenskapsmännen trodde att världen var beräkningsbar, det var bara en fråga om kunskap.

- Är det inte det då? Om vi förstår hur allt hänger samman kan vi ju förutse vad som kommer att hända. Det är som du säger bara en fråga om mer kunskap och datorerna blir ju allt större.

- Du har fel, säger Mårten, men innan han hinner fortsätta lägger Alvar till:

- Vet inte du att om en människa inte har framtidstro tappar hon all moral, hon bryr sig inte om konsekvenserna för sina egna handlingar. Hon blir kriminell. Det är det vi håller på att bli.

- Jovisst är det så, svarar Mårten men fortsätter på sitt spår. Den första människan som verkligen kunde se in i framtiden var en matematiker, en österrikare, Kurt Gödel. Jag tror det var på 30-talet. Han såg vad ingen annan tidigare sett. Hans formler visade att det inte går att beräkna framtiden. Varje beräkning måste bygga på ett axiom, stå på en stabil grund. Gödel visade att någon sådan grund inte finns och kan rent logiskt inte finnas.

- Det har man väl vetat länge. Ge mig en fast punkt och jag ska flytta världen, sa ju redan Arkimedes.

- Jovisst, men sen upplysningstiden har man trott att det skulle vara möjligt. Gödel visade att till och med alla matematiska modeller, hur sinnrika de än är, med nödvändighet har en motsägelse inom sig själv.

Alvar säger inget ser bara dyster ut och Mårten fortsätter.

- Gödel var den förste som såg detta, i alla fall bland de så kallade forskarna, och han blev skrämmd. Han såg hela detta kraftspel som vi kallar livet och världen, ett kraftspel som vi

inte kan förstå, som vi alltid har velat tro att det styrs av någon form av plan, att det finns ett förnuft och ett ändamål med allt. Gödel såg att allt bara är en fråga om tillfälligheter. Framtiden är och kommer alltid att vara oförutsägbar. Alla krafter rusar fram utan mening i ett totalt oförutsägbart kaos.

- Är det detta som man menar när man talar om kaosteorin? frågar Alvar, som nu inte bryr sig om att dölja sin okunnighet.

- Nja inte precis, men det hänger samman. Kaosteorin säger att i alla stora system kan alltid något nytt hända; något nytt emergerar som man säger. Det finns alltså två teorier som båda visar att ingenting är beräkningsbart i riktigt stora system. I de fakta man har finns det alltid en osäkerhet, vi bygger på lösan sand och de processer, de system vi bygger ovanpå denna lösa grund kan förändras av en egen inneboende kraft utanför människornas och datorernas kontroll. I det stora livet kan vad som helst hända. Om du så kunde mata in alla fakta om världen i en datamaskin kunde den ändå inte visa något om framtiden, upprepar Mårten och fortsätter maniskt, hans ögon smalnar ytterligare. Det är till och med så att världen som ju har all information inom sig inte själv vet vad som kommer att ske. Fattar du det, världen vet inte själv vad som kommer att hända.

Mårten stannar upp, han har sagt något riktigt djupsinnigt.

Och mycket riktigt, Alvars tankar drar igång: Framtiden är alltid oförutsägbar. Ingenting går att säga om framtiden. Det kan användas precis hur man vill. De som vill fortsätta som hittills kan påstå att allt kommer att gå bra, det går inte att bevisa att de har fel. De som vill ändra på systemet kan inte heller bevisa något och kan därför inte visa på att något måste förändras. Det lät självklart, och ändå så betydelsefullt. Måste det inträffa en katastrof ...

Mårten ser sammanbiten ut igen.

- Vi människor har behov av att se mönster, se samband, vi vill ha ett slags ordning. Vi orkar inte leva med det oförutsägbara och vi envisas med att tro på ett slags plan,

någon slags gudomlig skapare. Men det är synd, för jag tycker det är fantastiskt vackert.

- Vackert! Vad menar du med vackert? Jag kan inte se någon skönhet i att vi inte kan bevisa att det går åt skogen. Det är ju därför som vi inget gör.

- Om vi visste allt om livet, om vi kunde räkna ut framtiden så skulle livet bli urtråkigt. Det är ju detta skapande, att något nytt kan hända, som är själva livet. Något nytt uppstår ur det oförutsedda. Där finns själva livskraften, möjligheterna. Kanske kommer en tillfällighet att förändra hela världen, hitta det där hållbara samhället du vill se.

Alvar ser irriterad ut.

- Det där är ett jävla fatalistsnack. Vi behöver inte göra något, allting kommer ändå att bli som det blir.

- Vad jag vill säga är att det finns en skönhet i det oförutsägbara, det finns en slags poetisk svindel i det obegripliga.

- Du sa att den där Gödel blev rädd, det är precis så jag känner ... Alvar ids inte fortsätta, de kommer inte längre, han funderar på att resa sig och gå, men hinner inte bestämma sig innan Mårten fortsätter:

- Jorden är kanske bara ett ekologiskt experiment i universum. Evolutionen prövar och förkastar.

Alvar fnyser.

- Det där är bara ett sätt att komma undan ...

- Det är i alla fall så jag ser det.

- Ja jag har förstått det. Men det leder ingenstans, säger Alvar både lite tjurigt och bestämt. Samtidigt som han reser sej. Går. Ja det är han som för en gång skull går först.

Mårten sitter kvar. Ser ut att fundera. Tar fram en bok.

En stund senare kommer servitrisen fram till honom och säger att hon ska stänga. Samtidigt frågar hon hur det är med hans kamrat, han brukar ju alltid sitta kvar sist, han såg så bekymrad ut när han gick.

Mårten berättar att Alvar kämpar med omöjliga problem, att han stångas med världen.

- Han borde vara ute mer och röra på sig. Han tänker nog för mycket. Han kunde ju hjälpa mig med min odlingslott. Höstgräva skulle han kunna göra, säger hon och skrattar.

- Det ska jag hälsa honom, svarar Mårten.

4

Han ser Mårten komma in genom entrén. Och säger genast han slår sig ner:

- Jag har en hälsning från servitrisen, hon behöver hjälp med sin trädgård.

- Ja det vore nog inte så dumt att jobba ute ett tag, svarar Alvar, dock utan större entusiasm.

När de samtalat om vädret, som nu några dagar har varit riktigt höstskönt, och lite om det dagsaktuella frågar Mårten:

- Du är ekonom har jag förstått?

- Nej jag har jobbat som ingenjör.

- Men du funderar på ekonomi.

- Idag ja.

- Varför blev du ingenjör då?

Alvar har själv funderat över sitt val och svarar:

- Jag tror att jag ville bli ingenjör för att jag sökte en värld som var fattbar. Jag behövde något konkret att hålla mig till. Och jag minns att jag tyckte om det där att man kan räkna ut vad som är sant.

- Fann du det då? En fattbar värld menar jag.

- Ja till en början. Jag jobbade på ett konstruktionskontor där man ritade vägar och broar. Det var en fantastisk känsla att kunna räkna ut exakt hur en bro skulle se, beräkna material, hållfasthet och annat. Inte för mycket inte för lite utan precis.

Alvar funderar innan han fortsätter.

- Jag levde dessutom med en känsla av att det vi gjorde var bra, vägar och broar var viktiga för utvecklingen. Jag trivdes verkligen. Men en dag hände något.

Alvar tvekar, ska han berätta om sitt privata för Mårten, kan han förstå? Men varför inte.

- Jag var på ett vägmöte i en liten källarlokal. En ny väg skulle dras genom samhället. Det vara väl en trettiiofyrtio

personer där. Jag hade presenterat vårt förslag och de såg ut att vara nöjda. Jag minns att jag själv undrade om de hade förstått att en massa träd skulle huggas ner. Jag hade väl inte visat på alla konsekvenser men inte heller direkt undanhållit något viktigt. Ingen sa något i alla fall. Allt var under kontroll och ordföranden, min chef, skulle just avsluta mötet. Då räckte en äldre man upp handen, han hade inte sagt något tidigare. En bred och kraftig man, stort vågigt vitt hår. Han hade en brunrödrutig tröja som var för liten. Särskilt kommer jag ihåg hans kraftiga arm när han lite försiktigt höll upp den. Det var något tafatt över honom. Jag såg att min chef först tänkte nonchalera honom men så frågade han vad han ville. Mannen sa bara helt kort, jag tror jag fortfarande kommer ihåg det ordagrant: "Jag tror att en stad behöver träd. Det är som om de hjälper oss att andas." Kanske sa han något mer, jag minns inte.

Det blev lite allmänt fnitter, man vände sig om och såg på honom. Det tycktes inte bekomma honom. Ordföranden raljerade lite och så var mötet avslutat. Efteråt på kvällen kände jag ett obehag. Jag släppte fram de känslor och tankar jag förstått att jag haft länge, men som jag faktiskt hade förnekat. Plötsligt såg jag hur uppdragsgivare och mina chefer agerade, det fanns inget som kunde påverka dem. Jag kan fortfarande se deras hånfulla blickar, deras enorma självsäkerhet i sin övertygelse att veta bäst och hur de klappade om varandra. Vägarna skulle fram till vilket pris som helst. Folket var obegåvat och okunnigt.

Jag fick allt svårare att spela med.

- Ja ibland kan vissa människor få en att börja fundera.

När nu Alvar börjat berätta om sig själv vill han fortsätta. Hans liv blir tydligt.

- Samtidigt började hela min egen världsbild rasa, jag tyckte att allt i vårt sätt att leva var fel. Jag förstod hur mycket jag hade förnekat. Efter det där mötet släppte jag fram allt. Den positiva bild jag hade haft av att allt vi gjorde var bra för

människorna och att utvecklingen bara gick framåt, allt detta rasade. Utveckling blev snarare avveckling.

Alvar väntar på en kommentar men då ingen kommer fortsätter han.

- Jag blev tvungen att sluta och hade plötsligt ingen uppgift och jag var ensam. Den ende nära vän jag hade haft hade dött några år tidigare.

- Du var inte gift?

- Nej min fru hade gått bort några år tidigare, och det gjorde det ju inte lättare. Men ändå, det var inte enbart jobbigt. Det var som om jag behövde vara ensam, samla ihop mig. Jag ville börja om, men först göra mig tom. Jag kände att jag väntade på mig själv. Någon skulle säkert säga att jag mediterade men sånt visste jag inget om. Men en dag skulle jag komma igen, det tvivlade jag aldrig på. Jag satt långa stunder tyst för mig själv, gick ensam i skogen. Sakta kände jag livskraft, jag började röra mig bland människor igen.

Det var inte lätt att byta jobb, jag var ju specialiserad på broar, men det ville jag inte fortsätta med.

Till slut lyckades jag få jobb i staten. Där skulle jag kunna göra något meningsfullt. Jag var med i en massa utredningar, trafiksäkerhet mest, det var ju vettigt. Men jag trivdes inte där heller. Det var för mycket papper och möten och en jävla massa rävspel.

Mårten, som fingrar på sina glasögon som ligger på bordet, säger nu lite roat:

- Ja alla dessa utredningar.

- Jovisst. Fy farao, det var en märklig värld jag hamnade i. Alla tänkte mest på att avancera och la upp strategier som gick ut på att nå en viss tjänst. Ingen vågade prata öppet, man skulle vara lojal.

- Alla är sig själv närmast, så har det alltid varit. Och hur skulle det kunna vara annorlunda. Alla vill överleva.

- Jovisst men jag försökte i alla fall vara lojal. Ska man påverka så måste man ju vara med, tänkte jag. Så var jag

uppfostrad, man skulle göra sin insats för samhället. Man ska vara nyttig.

Alvar lägger händerna bakom nacken, lutar huvudet bakåt och lägger till:

- Det värsta med mygel i staten är att man förstör hela idén med ett starkt och begåvat samhälle. Nu tror man att man får ett bättre samhälle genom att avreglera, privatisera allt.

- Det där går i vågor. Snart upptäcker folket att det privata är ännu värre, en jävla röra och att konkurrensen kostar mer.

Alvar säger:

- Har du tänkt på att är man anställd i det privata måste man säga jag har gott om tid hur lite tid man än har. I det offentliga kan man alltid säga: Jag har tyvärr inte tid.

- Det kanske var då det, idag är nog alla jagade.

- Ja ja. Jag ville sluta men kom mig inte för, vad skulle jag göra i stället.

Men en dag hände något som kom att förändra allt. En äldre kvinna, hon jobbade på en annan avdelning, jag hade bara pratat lite sporadiskt med henne, hon stannade plötsligt när jag mötte henne i korridoren. Såg på mig vänligt och så sa hon: Varför går du här?

Tänk dig att någon som du knappt känner säger så. Jag förstod inte då vad hon menade. Hon sa det inte som en anklagelse utan tvärtom och sakta tog det skruv.

Inte långt efter, jag kommer så väl ihåg dagen, det kom bara över mig helt oväntat. Jag kom till jobbet, tog hissen upp. Vid receptionen stannade jag, blev stående. Såg mig omkring. Greps av en total förvirring, förstod ingenting. Gick in på mitt rum, såg på pärmarna i bokhyllorna, på alla papper, möblerna, allt var plötsligt totalt främmande för mig. Jag kan fortfarande se mitt stora skrivbord framför mig. Mappar, telefonen, datorn, blommorna i fönstret som någon okänd vattnade, pennorna, planeringskalendern, påminnelserlappar, tavlor som någon hade hängt upp. Jag gick ut i korridoren igen, såg in i rummen. Människorna satt där som mumier eller robotar. Allt vad vi

gjorde blev totalt meningslöst. Om allt vi gjorde skulle försvinna, brinna upp, vad skulle det spela för roll. Människorna som jag känt mig beroende av blev plötsligt likgiltiga, främmande för mej. De angick mig inte.

Jag sa inget, gick raka vägen hem. När jag kom hem blev jag först rädd. Nu blir jag galen, tänkte jag. Allting var så overkligt och länge låg jag och tittade upp i taket och bara väntade på vad som skulle hända. Men i stället för att bli tokig vaknade en oerhörd glädje inom mig. Jag fylldes av en enorm känsla av frihet, av lätthet. Jag gick ut på stan, såg på människorna, allt var annorlunda. Jag såg på alla andra som fångar, medan jag själv var fri. Jag ensam var fri som en fågel.

- Jag är inte säker på att fåglar är så fria som man säger.

Alvar skrattar nervöst.

- Ja så sitter jag här. Du förstår nog att jag var trött på alltihop. Jag tyckte jag hade gjort min samhällstjänst, både inom det privat och det offentliga.

Alvar lägger sin hand på sin anteckningsbok och lutar sig tillbaka.

- Egentligen en ganska trist historia.

Han väntar på en kommentar, men Mårten sitter tyst. Alvar lägger till:

- Ja va fan är det för liv man levt egentligen.

- Jag tycker du varit med om en hel del.

- Jag tycker mest att jag stångat mig blodig.

Alvar hejdar sig men fortsätter eftertänksamt.

- Jag tycker jag medverkat i ett stort projekt som jag egentligen inte tycker om, jag känner mig lurad.

Han drar på det men tar vid igen.

- Jag är inte säker på att jag är så stolt över mitt liv ... men det är nog inte så många som kan vara stolta över vad de gjort om man ser på vad vi har ställt till med. Alla har ju varit med på något sätt. Till och med skomakaren som lagat våra skor är ju medskyldig om man vill se det så.

- Du ser, det är inte så lätt att styra världen, människan kommer alltid för sent. Och du har ju försökt i alla fall. Min kvinna ger mig alltid rådet att jag ska börja skapa igen när jag känner mig deppig. Man kan inte bara ta in man måste få ut också, säger hon.

- Det låter klokt. Så du har en kvinna.

- Ja en sambo eller rättare en särbo, som man säger.

- Vad gör hon då? Alvar tycker själv att frågan är väl rättfram men det blev så.

- Hon sjunger. Ger lektioner.

- Ja man kanske skulle börja sjunga.

- Du får hitta ditt sätt.

Servitrisen kommer förbi, stannar upp vid bordet intill, plockar ihop porslin som någon glömt att ställa tillbaks.

- Väldigt vad ni pratar.

- Vad heter du? När Alvar kastat ur sig frågan blir han förvånad själv.

- Maud, många kallar mig för Moppen.

- Jag kallar dig hellre för Maud.

- Jag stavar det med å ska du veta.

Hon rör sig bort längs borden. Alvar följer henne med blicken.

- Knappast en egyptisk gudinna, kommenterar han samtidigt som han känner sig elak.

- Men hon tycks ha smak, vackra färger, säger Mårten.

- Jo det har hon.

Alvar dricker lite ur kaffekoppen. Det klingar till när han ställer ner den.

- Undrar varför hon stavar Maud med å?

- Kanske tänker hon som socialisterna på 30-talet, Ture Nerman och grabbarna. Det skulle stavas som det låter så att vanligt folk skulle kunna skriva.

- Eller så vill hon verka modern, lite tuff?

De sitter båda tysta en stund, så säger Alvar:

- Ibland kan jag tänka att vi är bundna till vårt öde, jag menar till de förutsättningar som vi föddes med. Vi kanske sprattlar lite, men våra kroppar styr oss.

- Men det är intressant att först dyker en äldre man upp och sen en äldre kvinna, och det är de som styr dig.

- Ja det har du rätt i, du har tydligen lyssnat.

- Det verkar onekligen som om du har en skyddsängel.

- Som uppträder i olika skepnader, menar du?

- En skyddsängel uppträder alltid i den form som behövs för att man ska kunna se henne. Du säger att det är tillfälligheter som styrt ditt liv men det är ju människor du mött.

- Ja kanske, det beror ju på hur man ser det.

- Du, när du berättade om kvinnan du mötte i korridoren såg jag bilder framför mig. Ska jag berätta vad jag såg?

Alvar svarar inte. Mårten ser ut att tänka och får det där kluriga uttrycket. Så börjar han.

- Jag såg en ordentlig och ambitiös kvinna komma gående emot dig. Hon var stor och frodig och vackert klädd.

- Speciellt sexig var hon i alla fall inte.

- Nä kanske inte, men hon var mycket omtyckt och hjälpsam utan att vara inställsam. Ofta tog hon blommor med sig till jobbet eller något hembakat till kaffet. Stämmer det inte? Ser du henne framför dig?

- Nä, men fortsatt.

- Du ser henne komma emot dig. Ni hade inte sagt mycket till varandra och i kafferummet hade hon varit påfallande tyst och definitivt inte sagt något oöverlagt. Ni går mot varandra i korridoren som är halvskum. När ni får ögonkontakt saktar ni båda två, ser varandra i ögonen och går långsamt ... stegen blir mjukare ... dina axlar sjunker och du känner hur ansiktsmusklerna slappnar av. Du märker det själv för det normala är att du blir spänd när du står inför en inte helt känd människa.

Mårten pratar sakta, drar på varje ord, dramatiserar medvetet. Alvar njuter.

- Du har alltid uppfattat henne som mycket klok. Nu kommer hon emot dig och hon ser på dig. Hon är inte en kvinna som har dragningskraft på dig och du känner inget erotiskt. Era blickar möts. Det finns något tvingande i hennes blick och när ni står i jämbredd stannar ni. Runt om er blir det tyst. Fläktarna som du alltid retar dig på tystnar. Lysrörens surrande hörs inte. Inte heller hörs det vanliga knattret från alla apparater, eller pratet från dem som jobbar. Det är tyst, mycket tyst och ni ser på varandra. Du känner märkligt nog inget krav att säga något, vilket du alltid brukar göra, när ni åker hiss till exempel. Kravet är snarare att inte säga något, stillheten omkring er får inte störas. Du vet inte hur länge ni stått men så hör du någon säga något. Du uppfattar inte om det är hon eller du själv som säger det för ingen av er öppnar munnen. Du hör en röst som säger: "Varför går du här?" Du hör orden som om de kommer inifrån henne men du ser henne inte prata. Du upprepar orden inom dig och orden sjunker ner i dig, djupare för varje gång du säger dem. "Varför går jag här?" Meningen blir som en melodi inom dig. Du vill gå, du tar ett steg framåt, men bara med en mjuk försiktig rörelse som om du undrar vad som ska hända. Det är ditt första steg i livet. Inget särskilt händer och du flyttar även det andra benet och du genomströmmas av en inre värme, en innerlighet. Du tar fler steg, du känner att du vill springa men samtidigt vill du vara kvar på varje steg som om du inte tillräckligt kan njuta av det. Du blir plötsligt medveten om din hand när den svänger till. Du håller upp den, tar med fingrarna i ditt ansikte. Känner pannan, näsan, ögonen, de smala kinderna. Du biter dig i ett finger. Du tar i ditt hår, det har blivit långt, hänger ner över axlarna. Du ser på dig själv, på dina kläder. Sakta tar du av dig kläderna, plagg efter plagg. Klockan, din ring, glasögonen. Du står naken i korridoren och du fylls av en enorm glädje, en otrolig lust att leva. Du vänder dig om för att se kvinnan. Du ser henne försvinna bort i korridoren. Du fortsätter bort från ditt rum, ser in i andras rum. De skriver eller knäpper på sina

apparater. Du stannar i varje dörröppning du passerar. Några ser på dig, lite konfunderade, men fortsätter att gräva i sina papper. Du ler. Dina kinder blir varma och hela du är lugn. Du rör dig vidare bort mot hissen. Trycker upp den. Hissen passerar vidare upp, men stannar på nervägen. När hissdörren öppnas är hissen full, du känner igen alla. Där står de människor du träffat i livet. När de ser dig stå där naken, långhårig drar de sig bakåt. Du går in i hissen, ställer dig med ansiktet mot dem. Hissdörren går igen bakom dig och ni sjunker ner. Ingen ser på dig, alla ser ner eller förbi dig. När dörrarna öppnas rusar ingen ut. Du står kvar en stund. Ni ser på varandra. Du vänder dig om och går. Passerar receptionen, går mot utgången och de automatstyrda dörrarna går upp.

Mårten brer ut sina böjda armar.

Båda småskrattar.

- Ja hon var nog min skyddsängel.

- Jag tror det finns människor som i rätt ögonblick kan säga det exakt rätta, men de förlöser egentligen bara något som redan finns inom en.

- Du ser mer än jag.

- När du jobbade på konstruktionsfirman och inte ville vara med längre. Det var då det började.

- Det var då allt jag trott på rasade.

- Då var det en äldre man som fick dig att öppna ögonen.

- Visst men jag blev en förrädare.

- Det var då ditt liv började. Du började tänka själv och ställa dina egna frågor.

Mårten fortsätter.

- Jag förstår att du hade problem i byråkratin. En byråkrati är ju till för att garantera ett slags trygghet; se till så att alla regler hålls. För dig är regler ett hinder. Det var därför du inte passade in, men det var också därför du njöt så när du gick ut genom porten, eller hur?

Alvar kan inte låta bli att skratta, men samlar sig.

- Jag har alltid uppfattat mig som en ordningsmänniska, men du har rätt, i byråkratin blev jag en outsider.

- Och vad vill du göra nu då?

Alvar blir ställd när frågan kommer så plötsligt men efter en liten stund svarar han.

- Jag kan drömma om att jag ska gå ut genom dörren här och visa världen hur människan ska kunna hitta rätt igen. Jag kan gripas av en känsla att jag är mycket nära lösningen, att hela världen kommer att förändras. Vi lever med dubbla budskap: Köp mera! Konsumera mindre! Det går ju inte, det måste finnas en lösning som på något sätt jämkar samman behovet av utveckling med miljön. När jag ligger på nätterna och funderar på detta kan jag känna på mig att det finns en lösning.

Han blir alltmer upprymd.

- Jag kan se löpsedlarna där det står med stora svarta bokstäver: Ny teori som kan rädda Jorden. Hela stan kommer att leva upp och alla kommer prata om det. Jag tror egentligen inte på någon högre mening med allt, men jag kan ibland säga mig att det var meningen att jag skulle sluta på jobbet och sitta här och tänka på detta. Och innerst inne tror jag faktiskt på idén med de två parallella ekonomierna.

Alvar tystnar. Efter en stund säger Mårten:

- Ja, jag tror att jag förstår vad du menar. Jag kan tänka mig att det är samma känsla som de stora uppfinnarna och forskarna har innan de kommer på lösningen. Nu kämpar man med att försöka slå samman den elektromagnetiska kraften med gravitationen, finna en gemensam urkraft. Det är också det du vill.

Alvar är snarast trött på Mårtens fåniga fysikprat. Kanske driver han med honom. Ändå är det skönt att det finns någon som lyssnar. Lyssnar på hans drömmier. Han måste medge att det finns ögonblick då han tappar perspektivet på sig själv, på vad som är möjligt eller omöjligt.

Så kommer han på.

- Du själv förresten har inte du haft någon skyddsängel?

- Det har jag nog. Mårten tvekar, ser Alvar i ögonen. Den bästa ängeln jag har haft var en tjej.

- Ja det är nog lätt att man ser tjejer så, säger Alvar men ångrar sej genast då han ser allvaret i Mårten, som ser sig omkring. Vid bordet närmast sitter en hel familj, även far- eller är det morföräldrar. Det lilla barnet leker och kastar sig mellan de vuxna som hela tiden kommenterar barnets rörelser.

Mårten börjar.

- Jag gick på konstskola. En gång gjorde vi en resa upp till fjällen. Det blev ett jävla supande. Vi byggde en bar ute snön och där stod vi och drack, det var fri tillgång på sprit, blev vi ordentligt berusade. Jag minns att vi var några stycken som gick upp i huset, så mycket mer minns jag faktiskt inte. När jag vaknade låg jag i en säng med en tjej. Jag mådde jävligt dåligt, gick upp och spydde.

En vecka senare när vi kommit tillbaka kom polisen och hämtade mej, kom i full utrustning. Jag var anklagad för våldtäkt, sa dom. Jag fattade inget. Det blev förhör och det kom fram att det var tjejen som jag vaknat med som anmält mej. Hon hade blivit övertalad av en väninna. Så småningom blev jag åtalad och dömd till skyddstillsyn, jag var ju inte så gammal, och hundra tusen i skadestånd. Du förstår, jag vet faktiskt inte vad som var rätt, jag tror att hon var med på det, men jag kunde inte bevisa det. Och rätten trodde på henne för att det fanns några spår av märken på ryggen. Jag är inte ens säker på att det var jag som gjort dem, jag har aldrig rivit någon.

Alvar är förvånad, har svårt att förstå att Mårten har varit med om något sånt. Men minns när han själv var så där sexton, när gänget gick ut och dansade på lördagskvällarna. Först drack de var sin halv flaska vin i någon park. Ett fiskvin, Fragal, minns han. Ibland var det någon äcklig svensk vermouth. Berusade blev de i alla fall men oftast kom de in på dansställena. Det kunde ha hänt mycket, jag hade nog tur, tänker han.

Mårten fortsätter.

- Det låg mig nog också i fatet att jag var en bråkstake i skolan, blev flera gånger anmäld för att jag slogs. Jag kunde aldrig koncentrera mej, blev frustrerad av att sitta still i bänken. Det blev en slags befrielse att slåss.

- Du sa att hon var din skyddsängel?

Mårten tittar sig omkring, ser på barnet som nu tjarar. Han samlar sig och tar vid igen.

- Det hände något annat också. Medan jag satt i häktet så fick jag besök av en diakon. En rar kvinna. Hon pratade inte om Gud eller någon religion, hon kunde lyssna, jag fick prata av mej, jag kände mig oskyldig och jag förbannade åklagaren och hela samhället. Det är rena tortyren att sitta i häktet, i isoleringscell på obestämd tid, det är ett helvete. Jag tror inte det är många som vet om det.

- Ja jag har också hört att det finns de som sitter i månader.

- Jag vet en som satt i ett och ett halvt år.

- Och så kanske man är oskyldig, säger Alvar.

- Javisst, det är det som är så otäckt. Jag hade ditintills trott att man hellre friade än fällde om det inte finns bevis, men så är det inte. Man kan bli dömd om rätten tror att det är sannolikt. Det kan räcka.

- Hur gick det för dig då? Och diakonkvinnan?

- När jag hade tömt ur mig allt skit jag hade så började hon berätta om sig själv. Hon hade jobbat som biståndsarbetare i Latinamerika, i El Salvador och Guatemala. Med barnprojekt. Du ska veta att min bild av världen var att den var kroniskt ond, att det bara är en jävla kamp, att alla både människor och nationer tar för sej, att det inte finns någon moral, att det är djungelns lag som gäller. Så kom hon och visade att det finns godhet, att inte alla är egoister. Hon gav mig en ny upplevelse, visade mig att det trots allt finns små goda krafter på Jorden. Det låter kanske konstigt men det var något som jag aldrig hade sett eller förstått. I mitt hem var det alltid bråk, farsan söp

och morsan gnällde jämt men gjorde inget. Det var alltid bråk, lögnar och annat skit och jag trodde livet var så.

- Jag tyckte du sa att det var tjejen som var din skyddsängel.

- Ja faktiskt, för efter den här historien så slutade jag i princip att dricka. Och det var hon som var ursprunget om du förstår. Jag lärde mig något, det hade säkert gått utför för mig annars.

- Träffade du henne sen?

- Tjejen menar du? Nej, i början tänkte jag att jag skulle söka upp henne, men varför det, hon hade nog större problem än jag. Mårten, lutar sig tillbaks och skrattar.

- Var det inte jobbigt att bli dömd? sexbrott är ju inte så populärt om man säger så.

- Jovisst, men på den tiden satte de i alla fall inte ut mig på nätet.

Mårten ser sig omkring, lägger till samtidigt som han reser sig:

- Som jag sa så blev hon min skyddsängel..

- Ja det är väl bra om man kan se det så.

- Du ser skyddsänglar kan uppträda i olika skepnader.

- Ja det verkar så.

- Nej du, nu tror jag att jag måste gå, har lite att uträtta, vi ses kanske i morgon.

Vilken märklig historia. Vad ska man tro, tänker Alvar när han ser honom försvinna. Hopplöst att döma när det inte finns bevis. Men hur blir det för tjejerna då? Hade han själv inte tafsat på tjejerna. Hellre en skyldig fri än en oskyldig dömd säger man ju. Tankarna snurrade kring rättssamhället. Var han inte uppfostrad med tron att den vuxna världen alltid var rättvis.

En del människor föds med tron att världen är god, för andra är det tvärtom, att allt är en fråga om att slå sig fram. Vilket är bäst? Vara stoiker, beredd på det värsta eller tro att de goda krafterna segrar.

Ute är det nu kolsvart. Billjusen blänker till. Man kör hem efter en arbetsdag. Människor jagar, på väg till affären, på väg hem till den mikrovärmda middagen.

Han är trött nu, har suttit koncentrerad länge.

Långt, långt borta är det liv han levt. Är det verkligen hans liv? Det känns som om det lika gärna kunde vara någon annans. Och ännu längre bort finns den stora scen som allt utspelats på, detta överkliga som kallas världen, människorna. Det är något patetiskt över oss.

Ser sin far som sitter trött i fåtöljen och tjuvar över politikerna. Sina barn som leker med båtar. Sin fru, de sista åren tillsammans. Barnen. Vi skapar våra liv; formar våra små liv till konstverk, till musik som talar med oändligheten, universum eller med det lilla ögonblicket, en gest, ett ögonkast eller vår enorma ensamhet, en miljondel av ett ögonblick finns vi, vi förstorar det, gör något av så gott som ingenting. Vi är bara prickar i en oändlighet, det är 50 000 miljoner ljusår till slutet på vår galax och det finns många miljarder galaxer.

För att slippa sina tankar gick han en gång en kvällskurs i yoga. Det hade varit skönt, bara låta ett mantra gå runt i huvudet. Det kanske han skulle prova. Han blundar, koncentrerar sig enbart på andningen. Sat nam, sat nam ...

- Nu var du allt långt borta igen.

Alvar hajar till. Det går varma vågor genom kroppen när han ser Måd glida bort.

Det är stängningsdags. Han sitter ensam kvar.

Kanske skulle han fråga henne om han skulle följa henne hem. Det är ju ovanligt skumt ute. Men nej, det är bra som det är.

Hon står nedböjd, tycks laga något. Han reser sig, går bort och frågar om han kan hjälpa henne.

- Ja visst, lampan blinkar, det verkar vara något glapp. Hon blir inte så överraskad som han hade väntat. I stället blir han förvånad över att hon inte säger att hon klarar sig själv.

- Har du verktyg?
- Det finns en låda här.

Han kortar av sladden vid kontakten, klipper till ändarna och skruvar ihop delarna.

- Har du inget mer som behöver lagas?
- Det här bordet står ostadigt, det kanske du kan se på om du har tid.

Det hugger till i honom. Han förstår inte om det där "om du har tid" är en elakhet eller en vänlighet. Han vänder upp och ner på bordet. Det är bara ett ben som sitter löst.

Han får fast det genom att enkelt dra åt en mutter på undersidan. Han retar sig på att skiftnyckeln, kinesimport, skruvas åt fel håll, det tar längre tid än det borde. Men när han står där på knä drar han åt även de andra muttrarna. Måd böjer sig fram som för att hjälpa till. Håret hänger ner över ansiktet. Den översta knappen i skjortan är uppknäppt.

Han reser sej, samlar ihop sig.

- Tack det var hyggligt, säger hon.

Han står några sekunder som inlindad i något mjukt. Förmodligen undrar hon vad han tänker på. Kanske väntar hon på en inbjudan.

När han öppnar dörren slår en skön kall vind mot honom. Och så stadens ljud, ett jämt surr, det låter som havet. Långt bort hör han en ambulans eller en polisbil? Kanske brinner det någonstans. Sirenerna tonar bort.

5

Utanför kaféfönstret dalar snöflingorna sakta ner mot marken. Snötäcket lägger sig över husen, gatorna, parkeringsplatserna, träden och gräsmattorna, allt blir stilla och snön gömmer kvarglömda cyklar, kolapapper och annat skräp som någon människa har tappat eller i oförstånd kastat ifrån sig. Flingorna lägger sig som en svalkande hand på de febriga, på de utslagna, på dem som tappat hoppet, ja till och med på dem som snart ska dö. Kärleksfullt täcker snön över allt ont och sjukt och strax hörs barnens glädje och lust att kasta sig ut för branterna. Snöflingorna kan känna när de stora människorna trycker dem till bollar och kastar dem mot varandra, mot stolpar och träd och allt som människor vill pricka. En träff betydde lycka, en miss räknas inte. I kasten vill de träffa sina egna minnen, när de seglade på haven, när de älskade under bar himmel eller när de tyckte sig förstå vad allt handlade om. I kasten finns en kraft, en vilja att ta vara på varje ögonblick, att ömsint hålla i tiden och ta sitt liv på allvar.

När Alvar ser de första vita flingorna lägga sig på marken erfar han ett slags förtröstan, en kärleksfull innerlighet till allt som finns och till det som människorna gör.

Stämningen från dagen innan sitter i även då han vaknar. Och han tar en lång promenad, njuter av ljuset, de friska dofterna, innan han sent på eftermiddagen går ner till sitt kafé.

Även när han sätter sig vid samma bord intill entrén finns denna känsla av värme och förtröstan. Och är det inte för att han känner denna omtanke som han går till kaféet nästan varje dag. Hans Måd, ja det är så han tänker, ser också ovanligt glad ut. De nickade till varandra när han kom.

Hon pratar med alla, säger små roliga saker. Denna anspråkslöshet, att inte göra sig märkvärdig, inte värdera eller

kritisera, bara låta livet komma och gå och underhålla sig med oskyldigt prat under tiden. Inte kräva mer av tillvaron än vad som är möjligt, inte drömma, fantisera, bara finnas i en enkelhet, bara vara, utan andra ambitioner. Han tycker om det fula, det smaklösa. Det finns en generositet i det ofullkomliga. Det fula sätter sig inte på någon annan, allt är tillåtet och alla är lika värda. Det fula tar inte för sig, det fula är rättvist, utesluter ingen. Det vackra utesluter. I samma stund som människan vill något mer ratas de som inte kan eller passar in. Måd är inte den vackraste kvinnan i världen, men han grips av ömhet varje gång han ser henne göra fint på borden, ställa dit ljus. För visst tycker han också om denna vilja att göra något mer än det nödvändiga, att göra något vackert.

Blicken vandrar i lokalen utan att han egentligen ser. Som i en annan värld långt utanför hör han hennes runda röst.

Hon har lagt om frisyren, gjort en liten svans i nacken med det korta håret, och så har hon färgat, tonat heter det visst, en hårslinga i ljusblått, det ser lustigt ut men också käckt, piggt, barnsligt. Det tycks alltid finnas något att göra. Hon lever verkligen med sitt kafé. Hon äger det inte, det har hon sagt, men hon tar hand om det som om det är hennes. Och även kunderna. De är hennes gäster, hon rör om dem som om de alla tillhör hennes familj. Hennes värme smittar av sig, gästerna trivs, återkommer, hejar på varandra. Små leenden och gester av omtanke sprider sig mellan borden. Utan att man tränger sig på och utan att man mer synbart visar varandra något intresse finns i rummet en enkel hygglighet som utgår från henne. Denna kärlek, denna empati håller på att gå förlorad i det moderna samhället.

Han kommer att tänka på ett tillfälle när han en kort tid hade hjälpt till på ett mentalsjukhus.

Det var kort efter att han avslutat sin karriär i det offentliga och han naivt hade trott att han kunde göra nytta inom vården. Plötsligt en dag började det brinna i en gardin i korridoren. En i personalen upptäckte genast elden och kunde snabbt släcka,

det hann inte hända något allvarligt. En undersökning visade att någon måste ha tänt på. Men ingen hade sett något misstänkt. På mötet som de hade efteråt, frågade överläkaren vem som tänt. Ingen erkände. Frågan kom sen upp på varje möte. Säkert hade de haft fyra fem möten innan en patient stönade och vred sin kropp, tittade ner i golvet och säger att det är han. Varför gjorde du det? frågade då överläkaren. Det tog ett bra tag innan patienten svarade. Han kröp skyggt ihop igen, knöt armarna över ansiktet och sa: Det är så kallt här. Sen satt han tyst.

Han ser händelsen och patienten framför sig, överläkaren, sköterskorna där de satt uppradade. Patienterna med sina rädda blickar. De sterila korridorerna.

Det börjar mörkna. Bilarnas strålkastare rör sig längs gatan. Människorna passerar som siluetter. I huset mitt emot tänds alltfler fönster. Man kommer hem efter arbetsdagen. Är de nöjda med vad de gjort? Funderar de över vilka krafter de lyder under, vad de stödjer genom sitt arbete? Nej, de vill bara leva. Vilken djävla förmäthenhet att tro sig om att kunna förstå vilka krafter man arbetar för!

Måd står bakom disken och småpysslar, pratar med några av de närmaste gästerna. Ingen vilja att visa att här är det hon som bestämmer.

Det blir dags att stänga. Gästerna går men han sitter kvar.

- Ska du inte hem? Måd kastar ur sig orden medan hon plockar ihop på borden.

- Jo det ska jag väl.

- Vad är det du skriver? Skriver du dikter?

Han blir ställd men vill svara lika rättframt.

- Inte precis. Om jag kommer på något viktigt vill jag formulera det.

- Det låter det.

- Ja om man skriver så är det som om man ser sina tankar tydligare.

- Jo det tror jag nog. Det skulle vara spännande att få läsa det. Det kunde ju vara intressant att läsa vad en gammal man tänker.

- Så gammal är jag inte.

- Nä jag bara skojade.

- Visst, man har ju varit med om en del. Du själv då. Du ser ung ut.

- Jag har alltid sett yngre ut än jag är. Förr var det ett problem, men idag känns det skönt.

Han letar efter en kommentar, vill säga något positivt. Men hittar inte de rätta orden. Så säger han:

- Du är från landet, va?

Hon skrattar till.

- Varför tror du det?

- Staden är hård. Du ser så oförstörd ut.

- Skenet kan bedra.

- Är du lycklig? Det slinker bara ur honom. Han blir överraskad själv.

Måd stannar upp en liten stund som om hon funderar.

- Lycklig vet jag inte precis, men jag har funnit mig till rätta. Varför frågar du det?

- Jag fick bara för mig.

Han tycker att han måste förklara sig. Han förstår själv att han med frågan vill något mera.

- Jag har ju suttit här länge och sett dig jobba, du ser ut att trivas.

- Jovars.

- Är du gift?

- Vad du frågar.

- Ja jag menar om du är ensam kunde vi ju gå ut och äta något.

- Jag brukar stanna kvar och ta lite av smörgåsarna som är över. Jag äter inte så mycket på kvällen. Det räcker nog till dig också.

De dukar fram och det tar inte lång tid förrän Alvar frågar och Måd svarar.

- Jovisst är jag från landet, riktig bonddotter. Från Norrland.
- Det kan man inte höra.
- Jag kan om jag vill, men jag har tränat bort det. Det var inte så populärt med dialekt förr. Du själv då?
- Jag är här från stan.
- Det kan man inte heller höra.
- Nej, vi flyttade mycket som barn, men jag känner mig mest hemma här.

Det är som om de hade känt varandra länge. Måd berättar att hon växt upp på ett jordbruk. Pappan är död. Men mamman bor kvar.

- Jag har tre barn men de är stora nu. Redan när det yngsta var fyra tog det slut. Jag kom på honom med en annan. En yngre förstås. Men jag har det bra, jag tycker om att rå mig själv. Har alltid något att göra, dansar folkdans, går på kurser.

Hon berättar att hon har fem syskon och bra kontakt med dem trots att alla bor på olika håll. Själv bor hon i en etta på tredje våningen i ett tiovåningshus en bit utanför stan. Efter mycket tjat med husvärden har hon fått tillstånd att odla upp en bit mellan husen.

Hon frågar också och han berättar kort om sina föräldrar, att han varit ingenjör men numera är pensionerad.

- Du är väl inte så gammal.
- Nej, jag slutade tidigare.
- Ja det är det ju många som gör.

Men det är Alvar som är mest nyfiken och hon berättar gärna. Hennes röst är som en varm kopp choklad, tänker han. Hela tiden finns ett leende, inte konstlat, nej helt naturligt. Det kommer inifrån, finns där även när hon berättar om det allvarliga.

- Mina föräldrar var starkt troende i Frälsningsarmén. Jag fick lära mig att det fanns en god Gud. De ville förstås att jag skulle gå samma väg. Men jag tröttnade på Frälsis och gick

med i godtemplarnas ungdomsförening i stället. Mest för att det var där man hade roligt. Vi spelade teater, musik och dansade, läste dikter, gjorde utflykter. Vi hade över huvud taget mycket kul. Där träffade jag också människor som inte hycklade, dem förstod jag och tyckte om.

- Hade du inte problem med Gud då? Det brukar ju de ha som växt upp i ett religiöst hem.

- Nej egentligen inte. Jag tror det beror på att jag hade en farbror som var ateist och som redan tidigt gav mig en annan bild av världen, så för mig blev det aldrig något större problem. Det var hyckleriet som var svårast, därför har jag blivit känslig mot skenhelighet.

I hennes öron sitter fyra små pärlor, hennes näsa har ett litet personligt veck på ena sidan. Kanske ett ärr eller medfött.

- Men du verkar stå stadigt på jorden.

- Visst står jag på båda fötterna men jag är inte så oskyldig som det kanske verkar.

- Jag tror säkert att du varit med om en hel del. Men du verkar optimistisk.

- Ja det gäller att ta vara på livet när man har det.

- Hur reagerade dina föräldrar när du slutade i Frälsningsarmén?

- Min pappa och jag kom ifrån varandra. Jag ångrar att jag var så hård.

- Ja Frälsningsarmén gör ju i alla fall en hel del nytta.

- Jo visst. Pappa blev riktigt arg när jag träffade en kille, Torsten, som drog med mig in i vietnamrörelsen. Ja det var på det sättet jag kom in till stan kan man säga. Torsten öppnade världen för mig. Sen blev det Chilekommittén. Vi satt i källarlokalen och diskuterade, väggarna var överfyllda med affischer: Marx, Allende, Che Guevara. Ja du vet.

- Jag förstår att det var spännande, jag var aldrig riktig med, var väl för gammal.

- Jo jag minns alla diskussionerna om kommunismen, om kapitalet som aldrig skulle ge sig frivilligt. Jag lärde mig

mycket. Men jag var alltid kluven. Jag gick med i demonstrationerna, jag ropade och sjöng, ändå var jag utanför. Det vi kämpade för var så långt borta, var så teoretiskt. Jag kunde bli rädd också, det fanns en kraft i massan som kändes okontrollerbar, vad som helst kunde hända.

- Och ni kanske inte var överens om vad ni egentligen kämpade för?

- Ja det är riktigt. Jag tror jag såg det som en frihetsrörelse.

- Och andra såg det som en statligt styrd ordning, var det inte så?

- Jovisst, socialism är svår. Man tror att staten ska garantera friheten men i stället kan det bli tvärtom, det blir staten som bestämmer över våra huvuden. Det var väl därför som jag alltid var tvungen att gå i yttersta ledet, ville inte känna mig instängd. Och när min kille, jag hade bytt kille då, ville dra med mig in i ett av kommunistpartierna så gick jag inte med. Jag kunde aldrig tänka mig en revolution med vapen, i alla fall inte i länder som vårt. Jag var också trött på allt prat, trött på diskussionerna och alla högt flygande idéer. Jag var inte bara trött, jag blev alltmer rädd också. Det var alltid så mycket prat om makt och så lite äkta kärlek. De människor som tog sig fram var de som minst av alla skulle kunna eller ens vilja underordna sig sina egna idéer. Och inga människor som jag kunde lita på.

Måds ögonen leker. Ansiktet blir sensuellt. Armarna vilar i kors på bordet. Han tycker om hennes lite knubbiga händer. Naglarna är välklippta och inte opraktiskt långa.

- Men det behövs ju ledare.

- Ja det är möjligt. I stället var jag med i några mer eller mindre flummiga rörelser. Ofta hade vi roligt. Det fanns en livskraft, en glädje som jag var helt berusad av. Det blev en del lättare droger. Men jag tröttnade, det blev till sist för världsfrånvänt.

- Ändå skulle ni rädda världen, var det inte så?

- Jovisst, men först skulle man hitta sig själv. Det låter väl bra men jag tror de flesta fortfarande letar i sig själva. Jag drog mig i alla fall ur. Jag hade gått i en cirkel, lärt mig något och jag har sakta börjat komma tillbaka till mig själv, till mina rötter.

Hennes mun, de kraftiga läpparna rör sig mjukt. Hon har vita vackra tänder, inte en enda lagning. Det finns början till rynkor över munnen.

- Du verkar så medveten och säker.

- Jag vet inte, men världen är stor, man måste ta hand om sig själv och man kan göra något för människorna man har omkring sig, det är vad jag har lärt mig i alla fall. Jag vet en man som åkte flera varv runt Jorden, besökte alla tänkbara sekter och andra rörelser. Han sökte en mening, sa han. Han fann mest skumma ledare och jasägande människor. Det var först när han kom hem, tillbaka som han fann meningen och nu ägnar han sig åt att hjälpa utslagna.

- Ja, så är det nog för många. Men det är ju märkligt att det ska anses mer meningsfullt att ägna sig åt de utslagna än de friska.

- Det är ju de svaga som behöver hjälp.

- Jo det förstås. Har du ingen speciell yrkesutbildning?

- Jag hade gärna blivit agronom, men gick på lanthushållsskola. Hittade inget sånt jobb. Hade andra tillfälliga jobb. Länge jobbade jag som lärare, där fanns det ju behov. Och det tyckte jag om. Jag gillar ungdomar. Men jag längtade efter något eget. Så dök det upp en möjlighet att förestå det här kaféet. Jag sa upp mig. Och trots att jag inte har så mycket erfarenhet så har jag fått alltmer ansvar och jag sköter det numera helt efter eget kynne.

- Ja det är en skön stämning här, det är därför jag går hit.

- Jag vill ändra på inredningen, ge möjlighet för schackspel och läshörna, ha utställningar om odling och naturen, kanske ett piano. Planerar jämt. Här skulle ensamma kunna fira jul, här kan människor träffas. En dag ska jag prata med ägaren.

Jag tänker skapa en plats för människor som behöver värme. Kanske kan jag hitta någon som kan hjälpa mig så vi kan servera mat. Du till exempel, gå en matlagningskurs så kan du få jobb här.

- Ja varför inte men du behöver nog ett större kafé.

- Ja jag ska vänta tills affären intill blir ledig, man skulle lätt kunna slå ihop.

Måd hejdar sig.

- Här sitter jag och berättar om mig själv.

- Jag är glad för att du berättat så mycket.

- Jag är också glad att du ville lyssna, det är inte så ofta man hittar någon, alla är så jäktade. Men nu måste jag nog åka hem.

Utanför entrén hejar han.

- Vi ses.

Alvar går ut i mörkret, drar sakta uppför backen, så stannar han, står alldeles still. Han blir varm. Där han står på trottoaren blir hans rädsla, hans oro för framtiden, ja hela världens ondska överklig. Världen finns bara som en svag förnimmelse långt, långt borta. Stadens alla ljud blir mjuka, en stor symfoni med stråkar som smeker och en oboe som dansar. Allt omkring honom framstår i ett poetiskt skimmer, i en svindel. Han måste luta sej mot huset. Där står han och går inte vidare förrän kvällskylan tränger sig på och han ryser till.

6

Även nästa dag får Alvar sitta länge ensam. Det är som vanligt behagligt att se på människorna. Höra deras småprat. Ett par mammor fikar med sina barnvagnar stående intill bordet. Det syns vad de pratar om.

Utanför på gatan går människorna målmedvetna. En del påpälsade, andra i lågskor och en tunn jacka. Det är en fin dag. Äntligen lite sol. På förmiddagen tog han en långpromenad. Gick i skogen, bara var, kände stegen mot den mjuka jorden.

Han såg något särskilt i Måds blick när han kom. Det var något, men han visste inte vad. Hon jobbar på.

När han ser henne minns han att han en gång tänkt att för att trygga arten behövs det två krafter, en som expanderar för att kunna öka populationen, men också en som vårdar, tar hand om dem som finns. Det är det som kvinnorna har gjort i alla tider. Det är det Måd gör. Det är kvinnorna som har stått för det kvalitativa arbetet medan männen har slagits för att skapa större utrymme. Idag borde alla, måste alla, göra vackra saker, skapa kvalitet istället för kvantitet. Det är det vi ska ägna oss åt.

O ve, låt mig få vara ifred! Jag vill inte tänka, jag vill bara sitta här, borde kanske meditera.

Han har sitt mantra. Han sätter sig rak i stolen, lägger händerna i knät och blundar: Sat nam, sat nam. Det är skönt, han blir lugn, axlarna sjunker ner. Sat nam ... en minut, fem, tio minuter. Trots mantrat kommer tankar och ord. Jag ska pröva att låta orden bara komma och gå i stället, det går kanske att tömma sig, tänker han. Så låter han orden flöda:

... det spelar skuggor allting jag tar försvinner händer denna tyngd av luft havet nu far vi resa överklighet röra tankar en duk på gräset bilder av barn det går inte längre vi måste minnas en hand ett leende denna korthet plogbill kärlek ett

ansikte det försvinner en gammal båt tjära sommar vita segel barn som leker vid stranden hon målar ett stort silvrigt ljus och guldstänk den klara skärgården den rena luften värme de små vågorna det doftar vind tång solstrålar barnen ropar jag hjälper vi ror ut jollen pratar skrattar ett snöre en barkbåt det kalla vattnet fötterna fryser värmen från berget spritköket hälleflundran och det brynta smöret fiskaren med kepsen dunket från den tåliga gamla motorn doft av råolja och blåslampa vinden i håret skrattet den solbrända kroppen tillsammans kvällen hennes fiolspel det gula ljuset boken om trollkarlen min röst nattkylan närheten långt långt borta som i en annan värld som en dröm som kommer närmare i går varför inte i morgon det blev vinter flyttningar dessa instängda år i staten mygel och lögner kamp om sig själv hårdhet skrik på natten sanningen sorgen alla dessa tårar ensamheten alla frågor livet universum det omöjliga och det möjliga denna svindel långt borta ännu längre långt långt borta ... hör han Måds röst.

- Jag tror bestämt att du sitter och sover.

Han rycker till, sätter sig upp.

- Ja jag nickade visst till.

- Jag är inte säker på att du får sitta här så länge till, kaféet har fått en ny ägare och han ska bygga om. Jag ska sluta, jag är uppsagd kan man säga. Men jag slutar inte förrän om en månad, så ta det lugnt, säger hon och ler mot honom.

- Va fan ska du göra sen? Det hugger till inom honom.

- Det blir nog alltid nån råd, det brukar ordna sig. Nu kommer visst din kompis, avslutar hon tvärt och går.

Inte bara Mårten utan även hans kvinna är med. Och det är lätt att se att Mårten är stolt. Alvar undrar genast varifrån hon kommer. Håret är mörkt och långt, lite grått i kanterna. En rak ganska lång näsa, de vassa kindkotorna, livliga, mörka ögon. En stilig kvinna. Det finns något självklart över henne, öppen och inbjudande. Hon utstrålar både värme och begåvning. Hur kan Mårten ha en så vacker kvinna.

- Sarah, säger hon och sträcker fram handen.

- Alvar, svarar han och reser sig till häften.
Hon sätter sig med sin vinröda kappa på.

Efter en försiktig inledning och lite allmänt prat och på Alvars fråga berättar hon att hon slutat jobba och att hon numera sjunger på heltid, frilansar, sjunger på fester och begravningar. Hon pratar perfekt svenska, men där finns en liten brytning som Alvar inte kan lokalisera.

- Fantastiskt, det låter spännande. Det måste vi få höra.
- En annan gång kanske.

Sarah ser på Alvars lilla anteckningsbok och helt rättframt frågar hon vad han skriver. Han blir ställd, det känns lite väl privat men samtidigt smickrande att hon är intresserad. Medan han funderar på vad han ska svara svarar Mårten.

- Han är forskare och vill finna ut vilka krafter som styr världen. I den där boken finns sanningar om tillståndet i världen.

Alvar undrar om Mårten vill hjälpa honom eller om han driver med honom. Han är i vart fall glad att han slipper svara direkt.

- Det vore nog bra om alla tänkte efter, säger Sarah.

Det känns skönt att höra Sarah svara och Mårten blir lite allvarligare och säger:

- Problemet är att ju mer man förstår desto ensamare blir man.

- Kanske man kan få en djupare gemenskap, svarar Sarah, är det inte det vi alla vill ha.

Alvar känner sig både uppmuntrad och provocerad att svara.

- Är det inte så också att vi måste förstå för att kunna handla. Det är som om världen rusar som en stor 800 000 tonare och kaptenen har tappat kompassen.

- Eller så är han drogad, säger Mårten och skrattar högt.

- Jag tycker att du ska ge ut vad du skriver. Du kan kalla dem: "Allvarsamma premisser", säger Sarah.

- Nej "Alvars pessimismer", säger Mårten snabbt.

Alvar försöker le.

Kanske är det för att återta initiativet som Mårten säger:

- Vet ni att inne i atomkärnan finns krafter som kan uppstå ur intet och som kan verka oavsett tid och rum och försvinna lika fort. Nu finns det de som tror att dessa krafter också finns mellan människor.

- Kan vi inte få höra något nytt, avbryter Alvar och vänder sig till Sarah, vi behöver lite nytt friskt blod.

- Jag har ett större problem, säger Sarah, de håller på att förstöra min lägenhet. Ska byta ut hela den gamla fina inredningen. Jag har flyttat minst fyra gånger, alltid är det något. Nu trivs jag jättebra och så ska de bygga om den. Jag blir så djävla arg.

- Det är ett djävla sätt, säger Mårten och försöker se allvarlig ut.

- Ja så där är det, man bygger om bara för att man ska ha något att göra. Och vad man bygger är bara smäck, säger Alvar som om det inte är något att förvåna sig över.

Sarah reser sig plötsligt och säger:

- Det får vi ta upp en annan gång, jag måste ner på stan innan de stänger.

- Då kan jag följa med en bit, säger Mårten.

- Trevligt att ses, hinner Alvar säga.

Alvar ser dem gå. En fin kvinna, tänker han, så rättfram och öppen.

Visst vill man ha en kvinna. Han känner sig elak när han jämför Sarah och Måd. Måd är inte den stiligaste, men han känner en stark ömhet när han tänker på henne. Sarahs kraft skulle han bli rädd för.

Han har inte suttit länge förrän han ser sig själv gå fram till Måd och säga: Jag tycker om dig. Och Måd skulle le. Men så enkelt är det visst inte. Hur skulle han kunna fråga? Han tycker ju egentligen om att vara ensam. Varför krångla till det? Hur skulle hon kunna förstå honom? Det blir alltid spänningar,

man vill olika saker. Hans tankar drar iväg. Varför kan jag inte ta lätt på allt? Varför har jag blivit sån? Varför har Märten så lätt? En sommar hade han åkt till värmen, tåguffat till Portugal, där hade de träffats ... han mötte Kerstin. Hon arbetade politiskt och stödde befrielsekampen i Afrika. Hon var där för att se vad som hänt efter den oblodiga revolutionen, som hon sagt. Han minns att hon fått tårar i ögonen när hon berättade om hur soldaterna från båda sidor hade satt nejlikor i gevären och kramat om varandra.

De hade älskat i tre veckor, rest och sett byarna i bergen. Men känslorna dog, det funkade inte, det berodde inte på att de var olika politiskt, förmodligen var det för att hon ville bilda familj och få ett hem, det ville inte han, han var färdig med det. Eller så hade hon varit för målmedveten, hon visste vad hon ville. Han hade varit så osäker.

Den gången hade han verkligen känt att kärleken också är grym och att känslor kan man inte tvinga eller styra över. Känslor kan inte skapas av förståndet och känslor kan dö utan att man förstår varför.

Märkligt hur vi värderar varandra, varför är vi inte generösa, skrattar åt varandras olikheter? "Se mig i mitt friska öga", hade han läst i en dikt. Han ställer krav, små petiga gnetiga krav, allt ska vara så riktigt och genomtänkt. Samtidigt hatar han regelmänniskorna som försöker forma världen efter sin vilja, som styr världen åt helvete. Han skulle behöva gå igenom en metamorfos, bli en annan människa. Det är bara kärleken som kan förändra en människa hade han hört. Han brottas med sina känslor, ja det är faktiskt mer känslor än tankar. Känslorna hörs inte, men de ses, och de ses av Måd.

7

Mårten och Sarah kommer tillsammans redan nästa dag. Genast Alvar ser henne ser han också att det finns en ny målmedvetenhet, och de har inte pratat länge förrän hon säger som om hon förberett sej, som om hon redan förstått vad Alvars tankar rör sig om.

- Varför sitter du här dag efter dag och tjuvar och stångas, utvecklingen går fram som en oceanångare tusen meter hög och du står där och försöker stoppa den med dina ynkliga argument.

- Det var ju det jag sa, en 800 000 tonare utan kompass.

- Alvar, vi lever i en marknadsekonomi och då blir det så här, det är inget man kan göra något åt. Jag har levt i en planekonomi och det vill jag inte göra om. Ska man ändra på världen så är det inte med argument. Du har ingen chans. Världen styrs inte av argument, det är känslor och passioner som styr världen och på dem biter inga argument.

Alvar avbryter snabbt.

- Du ser ju själv, de förstör din lägenhet. Varför tror du att de gör det? Det är ju för detta expansionstväng. Vad ska du själv göra då, flytta, anpassa dig? Du är ett offer för din egen ovilja att göra något. Kämpa, slåss för din lägenhet!

- Jag inser när ett slag är förlorat. I natt kom jag på att jag är trött på hela den här lägenhetshistorien.

Hon gör ett litet uppehåll och Alvar letar efter motargument men finner inget innan hon fortsätter, nu i en mer försonande ton.

- Om du inte tänker så förbaskat så skulle hela världar öppna sig för dig. Du gräver ner dig.

Alvar höjer rösten.

- Det är fan va du tar i.

- Ditt allvar knäcker dig. Du måste ...

- Vad fan ska man göra då?

- Man kan inte ändra på hela världen men det finns massor av goda människor som gör små goda handlingar, det är dem man kan stödja, så blir världen i alla fall lite bättre.

- Ja det har jag också tänkt på, säger Mårten snabbt. De små goda handlingarna är som den starka kraften i atomerna, de håller ihop hela samhället.

Alvar höjer blicken och ser allvarligt på Sarah och säger utan att han egentligen tänker det:

- Vi kan bygga en lägenhet åt dig. Det bara rinner ur honom, och genast han sagt det känner han hur självklart det låter. Det är ett svar som han själv inte visste om att han hade. Det hade hänt tidigare när han blir ställd inför något till synes hopplöst: att han plötsligt kan ge svaret utan att han är medveten om det, utan att han själv först tänker det, det bara kommer. När han väl sagt det och när han själv förstätt vad han sagt är det som om tanken växer.

- Vi bygger ett hus, säger han igen.

- Varför inte ett slott. Mårten skrattar högt.

- Jag menar allvar, vi kan bygga ett hus, jag vet en som har mark, där får vi säkert bygga. Alvar ser på Mårten.

- Kul! säger Sarah och ler. Vi bygger ett stort hus där vi kan bo tillsammans.

- Nej nej, aldrig i livet, jag vill inte bo kollektivt, det har jag gjort, det funkar inte, invänder Mårten, jag kan inte inordna mig.

Alvar fortsätter snabbt.

- Man kan väl bygga så vi inte blir helt beroende av varandra, var och en har sitt och så har vi en del gemensamt.

Sarah skrattar högt. Men blir plötsligt allvarlig. Hon har sett en ny entusiasm hos Alvar, den vill hon uppmuntra men samtidigt blir hon varse att det finns ett allvar, att det inte bara är en lek för Alvar.

- Jag vet inte om du menar allvar. Tänk själv. Hur ska vi få råd till ett hus, jag har inga pengar och jag tror inte bankerna lånar till oss.

- Vi bygger själva och vi bygger billigt. Jag har lite så det räcker att starta med, och jag jobbade på ett bygge en gång, jag tror nog jag kan.

- Nu går jag, jag orkar inte med dessa drömmar, jag hatar illusioner, säger Mårten och är på väg att resa sig.

Alvar lägger en hand på hans axel.

- Jag trodde det är drömmar du gillade. Sätt dig ner och ta det lugnt och hjälp till i stället. Du ville ju bo på landet.

- Jag orkar inte bygga något. Vi köper ett torp.

- Vi kan väl prata om det. Sätt dig! Man ska ju vara öppen har du sagt.

- Om du lovar att det bara är drömmar så. Mårten försöker le.

Sarah säger utan att låtsas om Mårtens tvekan:

- Idag ska man måste bygga ekologiskt. Alvar är inte säker på om Sarah bara spelar med eller om hon nu tror på det. Han finner sig i alla fall och nästan mässar fram sitt svar.

- Att bygga billigt är att bygga ekologiskt. Om man inte har så stor hyra så behöver man inte vara med i förstörelsen av Jorden, då behöver man inte ta vilket jobb som helst.

Han blir alltmer i gasen. Mårten däremot ser snarast bekymrad ut.

- Ja jag har faktiskt tänkt på det här, fortsätter Alvar, alla strävar efter att tjäna mer och mer pengar. Det är det som driver på hela karusellen. Om alla i stället gör vad de kan för att minimera utgifterna så skulle vi rädda världen.

Han vänder sig mot Mårten.

- Är det inte så du också tänker: Leva enkelt och anspråkslöst. Ändra vårt sinnelag, det var ju det du sa.

Mårten svarar inte.

- Menar du allvar, säger Sarah plötsligt och ser på Alvar.

- Javisst, det är klart. Vi måste göra oss oberoende. Ska vi klara miljöproblemen och framtida kriser så måste vi ta saken i egna händer och då måste vi bo billigt och vi måste kunna odla vår egen mat. Ju fler som är oberoende desto fler kan påverka de stora systemen och besluten. Förändringen måste komma underifrån. Det finns trots allt goda människor som du själv sa, och de behöver allt stöd de kan få.

Sarah ser ut att vilja invända men säger inget och Alvar fortsätter.

- Det stämmer med teorin om den kritiska massan, om bara cirka tjugo procent engagerar sig, så kan det gå fort. Jag vet en bonde som säkert vill hjälpa oss.

Sarah ser åter betänksam ut.

- Inte kan väl ni två pratmakare bygga ett hus och inte har jag några pengar.

Alvar har svar.

- Samhället är överfullt med material som man bara låter brinna upp eller säljer billigt, och det rivs hus ständigt. Jag har en morbror som för fyrtio år sen byggde sitt hus själv av virke som han fick lite här och där och idag dräller det av byggmaterial, det finns återanvändningslager lite varstans. Gamla fina fönster kastar man, det är vansinne. Bara man har tid så går det, och tid har vi ju gott om.

Sarah tittar på Alvar.

- Kan du rita vackra hus, du som är ingenjör?

- Vi kan väl göra det tillsammans. Kanske behöver man inte rita så mycket, låta det växa fram allteftersom vi hittar material och utvecklar våra idéer.

- Man måste ha bygglov, säger Mårten.

- Ja det förstås, svarar Alvar, vi får väl göra några skisser så vi har något att börja med.

- Jag tycker vi sover på saken, säger Mårten och Sarah håller med. Sarah som redan tidigare sett hur Alvar och Måd ser på varandra säger när de är på väg att gå.

- De har lovat mig att bygga ett hus, de kan säkert bygga ett till dig också.

Måd skrattar.

- Jag har lägenhet, det är ett jobb jag behöver.

Alvar hör, men säger inget och snart går han också.

8

Alvar kommer ovanligt sent nästa dag men ändå före både Sarah och Mårten. Måd tittar knappt på honom och han säger bara hej. Han hade haft svårt att sova på natten, tankarna hade gått för fullt och han känner sig trött men är ändå på gott humör. På morgonen hade han gått upp tidigt och börjat skissa på husen. Ritningarna ligger på bordet.

Att han nu ska bygga ett hus är ett sätt att göra sig nyttig för samhället. Han ska skapa ett konkret exempel, visa på hur man bygger ett hus utan att töra på Jordens resurser. Kan man inte övertyga människorna med argument så får man ändra på världen genom det goda exemplet.

Inom honom växer en kraft och han ser fram mot att få börja. Då och då kastar han en blick bort mot Måd.

Han minns året när han var sjutton år och jobbade på ett bygge på Hornsgatan. Han var stark, bar tjugotvå entumsbräder på axeln när han hantlangade åt timmermännen. Mindes armeringsjärnet från kranfånget. Det kom som ett spjut och ställde sig alldeles intill honom där han stod och väntade. En gång föll en hel tegelpall från tionde våningen. När han hörde skramlet från stenarna som slog mot bygghissen såg han upp, såg stenarna komma emot sig. Han sprang för livet, tegelstenarna studsade och slog kring benen.

Och gubbarna. När grovarbetarbasen sa: "Du har hjälpt oss, du har jobbat bra och nu delar vi lika på överskottet." Sen spelade de femkort och han tittade på när de stora händerna dängde korten i den lilla futtens masonitbord. Dessa grova gubbar tog av sina egna pengar och gav till honom för att det var rättvist. Något liknande hade han aldrig senare varit med om.

Han kommer att tänka på den första dikt han läst. "*Bygg dig en värld.*" De skulle läsa en dikt på 24 rader i skolan. Han

hade valt den med de kortaste raderna och som stod i den enda diktbok de hade hemma. En av Anders Österling.

"Bygg dig en värld om världen är dig vrång nödgas du förakta vad andra trakta res dig en härd och sjung dig själv en sång. Torna med hat om du få kraft däri hård för skott och skurar som granitgrå murar ..." Var det inte ungefär så den var.

Om han berättade detta för Mårten skulle han säga att det finns krafter som vi inte känner till. Krafter som kan verka oberoende av tid och rum. Kanske är det så, vad vet vi. Nu skulle han i alla fall bygga sig en värld.

Men han skulle inte bygga för att fly världen, han ska bygga för att visa världen. Det är inte bara kunskap om marknadens strukturer eller en synvända som är nödvändig, det behövs också exempel. Och inte skulle han torna med hat, nej med kärlek ska världen förändras.

På håll hör han Måds röst. Ser henne då och då röra sig bakom disken, ibland gå fram till serveringsbordet och ordna med kaffebryggaren.

Han tar fram sina skisser, suddar och fyller i.

De kommer till sist.

- Är du redan igång, säger Sarah.
- Ja jag kunde inte hålla mej. Han vecklar ut sina ritningar.
- Sarah och Mårten sätter sej.
- Vi tycker faktiskt också att det ska bli kul.

Så är de igång. Vrider och vänder på skisserna, vrider och vänder på argumenten. Vad är viktigast? Vilka material ska de bygga med? Isolering? Hur ska de ordna med vatten, med avloppet, uppvärmningen? Med el?

Sarah vill bara ha ett stort rum med mycket ljus och med kök där hon också kan arbeta.

- Jag vill ha ett stort avskilt rum, säger Alvar, där jag kan jobba med min dator, jag ska skriva artiklar och behöver ha tyst.

- Då bygger vi ett långsmalt hus, det är också lättare att bygga, säger genast Alvar, då behöver man bara ha bärande ytterväggar. I smala hus blir det ljust och vackert.

Sarah inser att Mårten och hon måste ha var sitt hus oberoende av varandra.

- Vi kan sova i ditt hus. Du vill ju oftast gå och lägga dig tidigt. Så kan vi äta i mitt hus.

- Då blir det gulasch för hela slanten, säger Mårten.

Visst är de oense långa stunder. Alvar tycker att Mårten krånglar till det samtidigt som han inte tror honom om att kunna bygga så mycket. Men Sarah tycker att man inte behöver börja med att begränsa sig, kanske det går om man bara vill och tänker positivt.

Efter flera timmars planerande ser Sarah på Alvars kladdiga ritning med tre hus och ett tvätt- och bastuhus.

- Det blir ju en liten by. Tror du vi kan få bygglov på det där, när husen är så olika?

Mårten säger nu optimistiskt och självsäkert:

- Det kan inte vara något problem. Du har väl sett vad de tillåter lite överallt.

Alvar drar på det.

- Det är nog bäst vi frågar. Jag ska ringa stadsarkitekten.

Han reser sig.

- Nu hämtar jag lite kartonger så kan vi göra modeller också.

Han får några fårtkartonger, en sax och en rulle tejp.

De mäter, ritar, klipper och det växer upp en liten husgrupp på bordet. Ju mer de håller på desto mer inspirerade blir de.

Ibland blir de högljudda, skrattar och gestikulerar.

Måd kommer fram, ser på papperna och kartongbitarna som ligger utspridda på bordet. De tre tystnar.

- Har ni inte tänkt på att man måste ha en trädgård?

Mårten finner sig snabbast.

- Det finns ju matjord överallt på en bondgård, det är nog inget problem.

- Det är ju marken som är viktigast, det är ju den man lever av, man måste börja med att planera trädgården, kolla jorden, sen får man se var man kan ställa husen.

Hon ser bestämd ut, spänd också, som om hon anstränger sig.

- Du kan väl visa oss, säger Sarah innan Alvar hinner säga nåt.

- Jag har inte tid nu.

Alvar lägger märke till att hon säger nu och säger själv:

- Det är nog riktigt, vi måste tänka oss in i trädgården också. Vi får se i morgon hur det ser ut på tomten.

Mårten sträcker på sig som han brukar när han ser ut att tröttna.

- Nu tycker jag vi låter det här bero ett tag, i alla fall till i morgon, man måste låta saker smälta också.

- Ja det är nog bäst, instämmer Sarah, ibland verkar verkligheten mer överklig än annars. Jag kan också undra vad vi egentligen håller på med. Hon tittar på Mårten.

- Nej nu måste jag gå, vi ses ju i morgon. Ska du hänga med Mårten?

Han reser sig också.

Alvar plockar upp kartongbitar från golvet och ställer i ordning.

- Får det stå så här tills i morgon, frågar Alvar.

Det är inget problem.

9

Nästa dag fortsätter de att vrida och vända på byggargumenten.

- Den där trädgården på taket vet jag inte om vi klarar, börjar Alvar, annars tror jag det går bra. Jag ringde och pratade med bonden som har marken och det är okej. Han hjälper gärna till om vi hjälper honom, sa han. Han börjar ju bli lite gammal.

De studerar ritningarna. Alvar pekar och förklarar.

- Kollade du om byggnadstillståndet? frågar Sarah.

- Ingen var inne när jag ringde men sekreteraren lovade att någon skulle ringa upp. De ringer nog i morgon.

Mårten tittar förstrött på ritningarna.

- Det är nog bäst att det hela får mogna ett tag, fan vet vad man klarar av idag. Jag får ont bara jag springer hundra meter efter bussen.

- Bussar och kvinnor ska man inte springa efter, vet du väl, säger Alvar.

Sarah ler och säger:

- Det finns lite humor i dig i alla fall.

- Gammalt skämt, säger Mårten.

Alvar letar efter en replik men finner ingen och säger i stället:

- Vi är välkomna att se på platsen på torsdag, sa Gunnar när jag ringde.

- Och du är en handlingens man, säger Sarah.

- Ja när det gäller allt utom kärlek, invänder Mårten och klappar Alvar på axeln.

- Okej, jag ska fråga. Jag gör det sen, inte när ni är här.

- Då går vi med en gång, säger Sarah och tar sin jacka.

Alvar ser irriterat på henne.

- Fan vad du går på.

- Jag har ju sagt att jag struntar i min lägenhet. Jag har varit så ledsen på dessa gubbar, svurit och gråtit. Nu har jag fattat mitt beslut att inte bråka mer. Nu vill jag satsa, jag har bestämt mig, jag tror på er, jag har inget att förlora. Man måste våga, man får inte låta de destruktiva gubbkrafterna förstöra ens liv. Nej nu går vi Mårten.

Sarah ser både arg och bestämd ut, men det finns en glimt i ögat som Alvar tycker om.

Alvar låtsas rita. När det börjar bli sent rullar han ihop pappren. Han sMåd har börjat ställa i ordning.

Ser på henne, känner nu en klarhet och berusning på samma gång. Minns hur dessa känslor en gång i tiden hade skrämt honom. Men inte nu, nu är det tvärtom, han känner sig säker. Han vet att han kunde gå fram till henne, lugnt lägga sina händer på hennes axlar. Han behöver inte känna efter för att veta vad han ska säga: Jag vill att du ska vara med. Han är inte rädd för hennes svar, han vet det redan. Det finns i luften, i hennes rörelser. Hon kommer inte säga något men le. Ett leende som han har längtat efter. Och medan Måd städar och de sista gästerna reser sig och går sitter han kvar. Han vill uppleva detta ögonblick, stanna kvar i det. Han tänker inte men han är fylld av känslan att nu ska hans liv förändras. Han känner sig lycklig. Han har sett Måd varje dag under flera veckor, kanske månader, hon har blivit självklar. Han blir varm när han tänker på henne, vill henne väl. Han tycker om hennes styrka, hon vet vad hon vill. Nu vet han det också.

10

Kaféet bytte ägare. Det skulle moderniseras, bli snabbkafé. Inte det sällskapskafé, den mötesplats för hemlösa och drönare, som den nye ägaren antytt att Måd velat skapa. Måds dröm las i malpåse, som hon själv sa, men hon hittade snart ett jobb på en restaurang så försörjningen var inget problem. Därmed upphörde Alvars, Mårtens och Sarahs möten på kaféet. En ny fas i deras liv började.

Det hade inte blivit exakt som Alvar tänkt sig den där kvällen när han gick fram till Måd. Han hade tagit mod till sig och sagt det han tänkt ut: Jag vill att du ska vara med. Och det var han stolt över. Men Måd hade tvekat. Vi känner ju inte varandra. Jag tycker vi känner varandra redan, hade Alvar svarat. Och vi är tillräckligt unga för att hinna gå vilse en gång till.

När de skildes för kvällen hade Måd sagt att hon skulle tänka på det. Och det hade hon gjort. När Alvar kom nästa dag hade hon svarat: Ja vad har jag att förlora.

Kanske hade han hoppats på att hon skulle kasta sej om halsen på honom, ropa: Ja jag vill leva med dej. Men hon var inte sån och sån var ju inte han heller.

Så kommer det sig att samtalen om livet och världen, och inte minst om deras planer för framtiden flyttas till Sarahs lägenhet där ombyggnaden ännu inte har kommit igång.

- Den är liten men då allt i den, proportioner såväl som detaljer, är så medvetet och kärleksfullt utformade, överväger det mångfalt att det är trångt.

Sarah visar sin lägenhet.

- Se på listerna runt fönster och dörrar, så vackra profiler, och den höga golvsockeln. Allt är så enkelt men det känns som

om varje liten hylla, konsol eller lucka och bänk är tillverkad av en som kunde sin sak och tog det lugnt. Allt i lägenheten är personligt, det finns en människa bakom. Det finns också en rytm i lägenheten som passar mig; det är alltid rätt antal steg mellan de olika platserna. Att gå mellan det lilla köket och rummet eller mellan köket och badrummet genom den kvadratiska hallen, är som att röra sig i dans, som att utföra en koreografi som någon okänd arkitekt har tänkt ut.

Så kan Sarah ösa beröm över lägenheten.

- Särskilt fönstren tycker jag om. I fönstersmygarna kan jag krypa upp och sitta i flera timmar och bara se ut. Björken utanför har vuxit sen jag flyttade in. Den var nästan nyplanterad då. Först trodde jag att den skulle skymma men jag har vant mig och njuter av alla färgskiftningar och av fåglarna. På natten blir trädet en svart siluett, grenverket ser ut som om det var klippt ur ett svart papper. Jag ser det från sängen. När jag har svårt att somna kan jag ligga och räkna grenarna men förvillar mig alltid och jag tävlar med mig själv för att se hur långt jag hinner innan jag tappar ordningen.

Hon återkommer till hur dumt det är att ändra på allt.

- Det är som en våldtäkt på mig själv eller som om de skulle byta ut mina inälvor, byta själva hjärtat. Varför? Det behövs ju inte, lägenheten är bra som den är, den kan inte bli bättre. Det räckte väl med att de bytte stammarna om de nu är dåliga.

Alvar är nära att gå in på de egentliga orsakerna till varför man skulle bygga om hennes hus, men han håller igen. Märten nickar mest instämmande.

Många kvällar, då Måd är ledig från restaurangen, lägger de ut Alvars skisspapper på Sarahs ekbord, planerar och tränger allt längre in i sina idéer. Pappren blir svartare, men tankarna klarnar.

De skrattar och skojar. De äter god mat. En kväll föreslår Måd att de ska berätta om sig själva.

- Då förstår vi varandra bättre. Vi ska ju leva ihop. Vi får var sin kväll, eller flera om det behövs.

Alvar tvekar, han är färdig med sin historia, hans tidigare liv angår honom inte längre. Men han håller med, det kan nog vara nyttigt.

- Fråga så berättar jag, börjar han.

Sarah frågar och han berättar. Att han hade en lycklig barndom, att han växte upp i ett arbetarhem med ständiga politiska diskussioner, sossarna eller kommunisterna var ofta frågan. Han berättar om sin utbildning, om sina jobb och hur hans syn på världen har förändrats.

- Han har skyddsänglar, kommenterar Mårten.

Han berättar om hur hans fru gick bort i en nervsjukdom, hur det var de sista åren när hon bara blev sämre. Att man aldrig kommer över sorgen men man kan försona sig. Han kämpar med att inte visa sina känslor men inom honom finns tårarna. Ett par gånger är han tvungen att hämta kraft genom att vara tyst, få känslorna att sjunka ner. Ingen vill pressa honom. Han berättar om sina barn att han är glad att de har klarat sig bra men att de har svårt att prata med varandra om viktiga saker och att de inte träffas så ofta. De vill anpassa sig till den tid vi lever i, har inte samma behov av att förändra världen som han. Sarah frågar också om hans tro, om hans syn på livet, om han tror att han har en uppgift, om han är lycklig.

- Jag har nog aldrig sett det som viktigt att vara lycklig, jag vill göra en insats för en bättre värld. Det är därför jag lever, det har jag i min uppfostran. Sen får livet gärna vara intressant och det tycker jag att det är. Någon tro har jag inte, förstår inte skillnaden på att tro på tomtar eller gudar. Och det finnas alltid ledare som utnyttjar religionerna.

Sarah svarar inte, det är överens om att det inte ska bli någon diskussion. Det går inte heller att se på Sarah vad hon tänker.

När Måd berättar känner Alvar igen det mesta. Åter får han den där känslan att hon blir vackrare medan hon berättar. Hon får förstås också svara på frågan om hon är lycklig.

- Ja, svarar hon. Ja jag är lycklig, jag har er och jag längtar efter att komma igång med bygge och trädgård. Meningen med mitt liv är att försöka leva så rätt som möjligt och inte ligga andra till last.

Hon säger det bestämt, det finns ingen tvekan.

Mårten håller sig avvaktande, lyssnar, sitter mest och tecknar. När det blir hans tur säger han att han inte tror på att man kan beskriva eller förklara sitt liv.

- Det blir alltid något annat än det verkliga var. Det mesta av ens liv går aldrig att återskapa som känslor och tankar, och man ser sig själv med dagens ögon. Man använder bara sin historia för att manipulera sig själv. Jag har bränt min historia.

Han har många argument och ingen tvingar honom heller.

- Vi lär nog känna dig ändå, säger Måd. Säg bara hur du känner dig nu, är du lycklig?

- Jag är bara lycklig när jag skapar. Mårten tvekar men fortsätter. För mig är livet en ständig kamp, men de få stunder då jag skapar glömmer jag allt och de tillfällena är tillräckliga för att livet ska vara värt att leva. Men jag måste erkänna att tillfällena har blivit färre på senare tiden.

Sarah tvekar.

- Vad ska det tjäna till, säger hon. Tidigare kunde jag berätta om mitt liv, vad jag varit med om. Men det kändes alltid tomt efteråt. Jag tror inte andra kan förstå, man måste ha samma referenser, annars fungerar det inte.

Trots detta vill hon inte vara sämre än de andra och en kväll berättar hon. Hon lägger orden utan all sentimentalitet, men in i rummet kommer något nytt, en allvarlig ton från en annan värld. Denna kvinna som Alvar uppfattat som säker och målmedveten blir plötsligt skör. De får höra om ett liv som bokstavligen började på andra sidan gränsen.

- Jag föddes i en liten by utanför Budapest, strax efter andra världskrigets slut. Min far, som var jude, hade klarat kriget genom att han lyckades byta identitet med en dödad soldat. Efter kriget arbetade han som ingenjör vid en gruva, han var

facklig ledare och troende kommunist. Den enda fysiska skada han fick under kriget var att han hörde dåligt men detta blev ändå fatalt. Han erkände det inte ens för sig själv och lärde sig att inte låtsas om det utan utvecklade ett sätt att svara som om han hade hört. Han pratade också mest själv som för att undvika att behöva höra. När han svarade gav han många gånger underliga svar och blev med tiden betraktad som dum.

Orsaken till hans skenbara dumhet kom fram först när han fick handen avhuggen då en motor startade åt fel håll. Han hade inte hört varningarna. Det blev utredningar och det framkom att han var jude, vilket inte förbättrade saken.

Han levde på en liten pension, började dricka och dog besviken, men in i det sista trodde han på ett bättre och rättvist socialistiskt samhälle. Jag minns min far som den fasta punkten i barndomen. Efter hans död fick jag, som då var tolv år, mer eller mindre ta hand om min mor och mina yngre två syskon.

Min mor, som varit städerska på gruvkontoret, var alltid lynnig och ofta svårmodig. Men hon hade en stor talang, en gudomlig röst, tyvärr hade hon inte den rätta framåtandan för att bli något. Hon älskade i alla fall att sjunga och sjöng hela dagarna socialistiska kampsånger och alla schlagers som då var populära. Hon lever fortfarande kvar i Ungern. Hennes pension är, efter kommunismens fall, bara symbolisk och jag åker ner och hjälper henne så ofta jag kan.

En gång berättade min mor att min far inte var min biologiska far. Min mor blev våldtagen under kriget och den riktiga fadern vet hon inte vem det var. Hon skämdes och ville inte berätta för mig och då den man hon sen gifte sig med såg mig som sin sa de inget. Att hon berättade berodde på att hon ville att jag inte skulle tro att jag var halvjudinna.

- Din mor är alltså inte judinna, frågar Måd.

- Nej, jag vet faktiskt inte vad hon är, säkert någon blandras som de flesta. Hursomhelst så tyckte min mor att det alltid har varit svårt att vara jude och hon ville bespara mig detta. Det

blev en dubbel kris för mig. Att jag inte var min fars riktiga dotter var inte så svårt att komma över. Vad gör det, han är i alla fall min far. Svårare är att jag är stolt över min far och har alltid identifierat mig med att vara jude. Vad är jag nu, vad skulle jag göra, registrera om mig, förneka den som jag upplevde som min far? Jag valde att inget göra, jag kan gott få vara halvjudinna.

En tid ville jag flytta till Israel. Jag ville vara med och skapa ett samhälle med jämlikhet och rättvisa. Och där alla arbetade för det gemensamma.

Men så blev det inte. Jag blev rädd när jag lärde känna många judiska fundamentalister, när jag förstod den verkliga innebörden i det sionistiska budskapet. Rasism hade jag sett nog av.

Det är något i Sarahs sätt att prata som gör att ingen avbryter trots att hon flera gånger gör långa uppehåll. Alvar skulle själv vilja ha den förmågan. Till och med Mårten sitter tyst och lyssnar.

- Jag utbildade mig till sjukgymnast, gifte mig med en ungrare, blev med barn. Barnet, en pojke, skrek oavbrutet, natt och dag. Ingen förstod varför. Jag kämpade, gav allt för barnet. Barnet levde bara i tre månader. När barnet dött övergav min man mig.

Jag flyttade till Sverige. Kom ensam, gick ut med tidningar på mornarna, pluggade svenska och lyckades få arbete som sjukgymnast, gifte mig, fick ett barn, skilde mig, nu var det jag som ville. Men min dotter fick aldrig någon bra förankring vare sig i hemmet eller i Sverige.

Sarah sitter tyst en stund, och ingen annan säger något heller. Så fortsätter hon.

- Jag blev själv allt mer tungsint och till sist gick jag in i en djup depression. Försökte ta mitt liv, misslyckades, blev räddad, fick hjälp. Jag prövade olika terapier. Men det var inte förrän jag av en händelse kom i kontakt med en zigenerska

som jag lyckades komma tillbaks till livet. Zigenare sjunger för att läka sin sorg, sin utstötthet. Det passade mig.

Alvar tänker att det heter romer, men säger inget.

- Jag har ju fått min mors sångbegåvning och tack var zigenerskan utvecklade jag den. Genom sjungandet har jag lyckats skapa mig en mening, i alla fall en hållning till livet.

Jag fick öva mig i att sitta i timmar och mana fram en stämning. Andningen är viktig. Andas, ande, sa zigenerskan ofta. I andningen bor anden och genom rösten får anden liv. Ingenting går heller att dölja när anden släpps fri. Det kändes farligt men jag tvingade mig att gå in i min sorg och släppa ut den. Och jag har lyckats, långsamt har jag försonat mig med livet. Under en lång period övergick sorgen till ilska. Jag kom i tillstånd då jag sjöng helt omedvetet och något djupt inom mig trängde sig upp utan att jag själv drev på. Jag lärde mig känna att det finns en kraft i sorgen och att sorgen går att behärska, det går att vända den till först ilska sen till om inte kärlek så i alla fall försoning. Jag upplevde också att min ton förändrades, länge var den hård och kall, nu tycker jag själv att den blivit mjuk.

Det har varit en lång process, ofta ville jag ge upp, men jag har en envis läggning. Sorgen har med åren fått en annan färg, en slags vemodig skönhet.

Fortfarande kan jag när jag bestämmer mig sjunga med både sorg och ilska. Det är en härlig känsla att gå in i sin ilska, jag blir då helt omedveten, vet inte att jag sjunger, det är som om jag kastar ut orden. Ändå är det många som säger att då jag sjunger med ilska sjunger jag bäst.

Jag har sjungit en hel del inför publik, sen jag kommit över rädslan ger det mig extra energi. När jag uppträder kan jag sjunga samma sång med oftast tre olika känslor: sorg, ilska och kärlek. Jag märker att ibland kan det skrämman men det finns de som förstår att ur sorgen kan man hämta kraft, gå ifrån att tycka synd om sig själv till ilska över livets alla

smärtor och sen försona sig och till och med känna kärlek. Detta lärde jag mig av zigenerskan.

Jag har också själv gett kurser, lärt människor att sjunga ut sin sorg, sin vrede och vända dem till kraft, till skönhet. Genom min kunskap som sjukgymnast, genom att lära känna andra människors kroppar, har jag förstått hur mycket lagrade minnen kropparna bär, tunga minnen som blockerar. Vi bär så mycket aggressioner, och att dessa kan lösas upp av sång.

Denna process, sångprocess skulle man kunna säga, har också påverkat mina tankar. Ur de känslor som sången skapar har mina tankar blivit försonande. Jag har accepterat att det är ondskan som styr i världen. Ondskan är alltid starkast, ondskan har pistoler, brukar jag tänka. Det goda skulle kunna vara de många som håller ihop, men varje människa har nog med att klara sig själv. Den altruistiska människan har jag bara sett enstaka gånger, när det kommer till kritan är människorna alltid egoistiska, att leva är att överleva. Och jag tänker ofta som du Mårten, hur skulle det kunna vara annorlunda. Men jag har trots allt inte blivit cynisk. Jag vet att inom mig finns en livskraft. Jag är glad för att jag lever och jag vill ta vara på det liv jag har. På något sätt är jag glad även över mina erfarenheter, de har gett mig en slags styrka.

Alvar funderar på vad Mårten tänker, ska han invända. Men han sitter tyst svagt leende.

Sarah dröjer, men lägger efter en stund till:

- Jag kan inte säga att jag är lycklig men jag har försonat mig. Om det finns en mening med mitt liv eller inte vet jag inte men jag tror det, helt enkelt för att det är bra för mig själv.

Alvar har många frågor i huvudet: Hur var det att leva som jude i ett kommunistland? Hur är det med hennes dotter? Hur ser hon på Israel idag? Men han vill inte fråga. Så här mycket vill hon utlämna.

Mårten har inte sagt något medan Sarah berättade, nu säger han:

- Vi kanske kan åka och hälsa på min son i Indien, så får vi se om dina zigenarsånger fungerar där också. Zigenarna kom ju därifrån.

Sarah nickar igen.

- Romer ska man väl säga, säger nu Alvar.

- Jag tycker zigenare låter vackrare, svarar Sarah.

- Nu får du sjunga en sång så får vi höra hur du mår, avbryter Måd.

Det är sent och kvällen avslutas med att Sarah sjunger ett par ungerska visor.

- Om man berättat om sitt liv blir rösten förändrad, den var särskilt ömsint i kväll, konstaterar Måd.

11

Den första snön har både kommit och snabbt smultit. Och även om dagarna är korta åker de flera helger, då solen lyckas ta sig genom höstdiset, ut till tomten och tänker sig husen i olika lägen. De gallrar, undersöker och lär känna: de små skiftningarna, berghällarna som tränger upp ur den gamla åkerjorden, skrevorna och de olika rum som bildas av den småkuperade marken, träden och andra växter.

- Vi måste finna platsens själ, säger Sarah, husen ska anknyta till landskapet och det stora rummet.

- Eller, de ska vara som fåglar som bara tillfälligt har landat, säger Mårten.

Måd reagerar.

- Hus måste väl vara hus, de ska stå tryggt på marken.

- Fåglarna finner alltid den rätta platsen. Och vet ni, fortsätter Mårten, man ska använda djur till hjälp att sätta ut husen. De vet alltid var det är bäst att bo. De känner markens positiva spänningar. Se på bondens katt, den lägger sig alltid där det också är vackert.

- De vackra platserna ska man vara rädd om, invänder Sarah genast.

Måd ställer sig på en liten berghäll.

- Vi måste se till så vi får en fin uteplats med morgonsol.

- Och kvällssol för mig, säger genast Alvar.

De sätter sig i den sena höstsluttningen, njuter, ser träden: de vita björkstammarna med de nakna spretande grenarna, den stora linden där fröställningarna fortfarande hänger kvar. På håll kan de höra en nötskrika.

- Se en kungsfågel. Alvar pekar.

- Nej det är en gärdsmyg, rättar Måd.

- Är den också så liten, säger han försiktigare.

De tar fram termos och smörgåsar. Småpratrar och skojar.

Alvar ser sig omkring.

- Nästa höst sitter vi inomhus.

- Sa du det mest för att övertyga dig själv? säger Sarah snabbt.

Alvar svarar inte. Mårten lägger sig ner på den bruna höstlövsmattan.

- Måste man verkligen ha så mycket hus, är det inte bäst så här. Bara lägga sig på marken och njuta, med himlen som tak och kunna lyssna till alla ljud i naturen.

Så säger Mårten för länge var bygget en lek för honom, något som de kunde prata och fantisera om. Men till slut har det gått upp även för honom att det är allvar. Nu förstår han vad de har gett sig in i: att de verkligen ska bygga hus. Han blir rädd. Så har det ofta varit, han ger sig in i saker men vet inte vad han själv tycker och vill förrän han konkret står inför det. Han blir nu rädd för denna förankring, att bli bunden till en plats. Han har alltid velat ha ryggen fri, velat leva med bara en väska. Han förstår också att han kommer att behöva anpassa sig till Alvars idéer, han som är så målmedveten.

- Det går kanske i Afrika men inte här, svarar Alvar, som genast själv tycker att han låter tråkig och fortsätter.

- Jag tror vi bygger våra hus för att vi måste förankra oss till en plats och bli fria.

Sarah är snabb.

- Jag trodde du skulle säga att vi bygger våra hus för att visa att det går att bygga själv och billigt.

- Jo det också förstås.

Mårten invänder.

- Du pratar om att förankra sig på en plats och bli fria, men du kommer bara att försvara din plats, du blir betingad av den. Nej du vågar bara inte tappa fotfästet.

- Friheten är meningslös utan förankring; ett irrande utan mål och mening. Alvar är imponerad själv och undrar var han fått det från.

- Livet förstår man bara om man lever med naturen och det gör man när man odlar och odlar man så måste man ha en plats. Måds tonfall är bestämt och kompromisslöst.

- Det var när människan började odla som förstörelsen av Jorden började.

Mårten låter retsam.

Sarah går emellan.

- Man måste ha en fast punkt i tillvaron annars står man inte ut. Allting ändras ju ständigt.

- Ja det är det jag också tror, säger Alvar och Mårten replikerar.

- Ni ser ju hur man i hela världen krigar och försvarar sina revir. Det vore väl bättre om man lärde sig leva utan revir. Kommer ni inte ihåg hur vi pratade om världsmedborgare.

- Det där var bara teori, Måd avbryter, och är det fortfarande, att man krigar och försvarar sitt revir är ju ett bevis på att det är så viktigt och det är allt viktigare ju mer föränderlig världen blir. Vi har det i våra gener och dem ändrar man inte på så lätt.

Mårten svarar.

- Jag tror vi måste lära oss leva med föränderligheten. Det är bara att acceptera det som sker. Det sker ju i alla fall bara med en viss fördröjning om vi gör motstånd. Ta inget för givet, som buddisterna säger.

Under samtalet glider tankarna omkring i Alvars huvud, snuddar vid frågorna. Han gör inte klart för sig om han ska bygga ett hus för att förankra sig, finna en plats där han kan känna sig hemma eller om han i första hand vill förverkliga sina ekologiska idéer eller om byggandet är ett sätt att göra sig själv fri, leva oberoende, fri från alla eviga regler och invändningar. Har han inte hela livet bara varit en kugge i ett stort system, styrd av krafter som i alla fall inte varit hans egna, nu ska han bli sin egen. Eller vill han helt enkelt bara bygga? Gräva en grund, resa väggar, lägga tak, se ett hus bli till. Kanske vill han bara visa att han kan, men för vem i så fall?

Han reser sig.

- Det där får vi diskutera vidare i vinter, nu måste vi bestämma var husen ska stå.

Mårten muttrar lite men strax är de igång. De gräver genom de olika jordlagren, tar reda på hur djupt det är till fast mark.

- Vilken härlig mylla, säger Måd och kramar jorden i handen.

- Den här leran kan vi bygga med. Mårten blir engagerad, gräver allt djupare.

De sätter ut pinnar i de tänkta hushörnen. Flyttar, prövar sig fram. Och med vattenpasset kan de avgöra hur högt det färdiga golvet kommer.

- Det blir alldeles för högt, tycker Mårten och ser sig själv klättra på stege upp och ner. Jag vill bygga ett hus som inte är högre än att man kan stå på marken och ta i takfoten. Det är för jobbigt att klättra och stå på ställning. Och farligt är det också.

- Här blir en underbar utsikt, här ska vi ha ett stort fönster, säger Sarah när hon står på en sten i höjd med det tänkta golvet.

Alvar ser stundtals tjurig ut.

- Inga stora fönster mot norr.

- Man behöver inte spela ut hela utsikten, det kan räcka med ett litet fönster, säger Mårten och föreslår:

- Vi borde kunna trappa husen. Då smälter de också bättre in och tar upp bergets former.

- Men det får inte bli för många steg inomhus, vi måste tänka på att vi blir gamla och kanske sitter i rullstol, invänder Måd och lägger till: I alla fall i vår del.

Mårten hajar till. Rullstol!

- Ibland tänker jag, säger Mårten, att jag bara vill ha ett rum att förvara möblerna i medan vi är ute i världen och reser, när vi kommer hem på somrarna behöver vi inte så mycket.

- Det går inte att resa ut i världen om man ska kunna sköta en trädgård, svarar Måd snävt. I en ton som Alvar uppfattar.

- När ni kommer hem från era resor tror jag att ni vill ha ett rejält hus där ni kan måla och jobba.

- Ja ja, bara det inte blir för stort.

Alvar spinner vidare.

- Det är väl bättre att resa på sommaren och krypa in i ett varmt hus på vintern. Vet ni, när jag var ung drömde jag att vi var ett gäng som köpte en övergiven by i Norrland. Vi skulle åka åt olika håll på sommaren men samlas igen på vintern, jobba tillsammans och berätta för varandra om resorna.

- Som flyttfåglarna fast tvärtom, säger Sarah.

- När jag var ung, tar Mårten vid, såg jag ett samhälle framför mig där det fanns ett stort antal lådor utspridda i vilka man kunde sova. När kvällen kom så letade man upp en låda. Man hade inte ens sin egen, man bara tog en, vilken som helst. På dagarna var man tillsammans i stora byggnader där man kunde göra en massa intressanta och spännande saker.

- Skulle det finnas parlådor också? skrattar Sarah.

- Alla lådor skulle vara parlådor.

- Så kunde man begravas i samma låda, lägger Alvar till.

- Det är märkligt med er stadsbor, ni verkar inte veta vad man lever av, kan Måd inte låta bli att invända.

Måd vill ta ner några björkar för att de suger för mycket vatten. Alvar tycker också de ska bort då de vid en storm kan falla mot husen. Men Sarah är emot det. Hon säger det så bestämt att de får stå kvar.

- Har ni tänkt på att havet kan stiga flera meter. Hur högt över havet är det här egentligen? frågar Måd.

- Jag har kollat på kartorna, det är nästan tjugo meter, säger Alvar. Så det måste vara tillräckligt. Jag såg också på kartan att det ligger några fornlämningar i närheten, så här bodde man för ett par tusen år sedan.

- Då måste det vara riktigt att bygga här, säger Måd.

De kommer till slut fram till att de stora bostadshusen ska stå i nästan öppen vinkel så att de bildar en liten gård som vätter

mot sydväst. I nedre hörnet bestämmer de att de ska ställa en byggvagn, som de säkert kan få billigt, där de kan hålla till i början.

- Det blir som en blomma, säger Mårten, som öppnar sig mot solen. Och i hörnet, i den inre vinkeln bygger vi två våningar i glas.

- Varför det? frågar Alvar lite tjurigt.

- För att där kan vi sitta och se rymden och stjärnorna, ta in de kosmiska krafterna.

- Du som inte gillar att klättra, säger Alvar.

- Och vi behöver ett andehus också, kommer Mårten på, här bor säkert devor i skrevorna, tar vi platsen från dem måste vi ge dem en plats tillbaks.

- Det ställer vi där på berghällen, föreslår Sarah. Även små berg är heliga.

- Hur mycket tror ni vi orkar bygga, kan Alvar inte låta bli att säga. Och tänk på att allt ska underhållas.

- Nu tror jag jag vet hur jag vill ha mitt hus, säger Mårten högt och övertygande. Han sätter sig ner under tallen, stödde ryggen mot stammen.

- Sätt er ska ni få höra.

Alvar tycker själv att det nu är skönt med ett avbrott, hittar en sten att luta sig mot. Måd lägger ut sin jacka och lägger huvudet i hans knä. Sarah ställer sig i solen, lutad mot en björk intill. Strålarna värmer fortfarande. Det är vindstilla och mot höstens jordfärger lyser den lilla gruppen, Sarahs lila jacka med gula prickar, Måds stora rödgula tröja, Mårtens senaste loppisfynd, en rödblå jacka. Alvar sitter i sin svarta av sin mor stickade tröja.

- En gång när jag åkte runt i Ziguinchor i Senegal, söder om Gambia, så kom jag till en stor marknad. Ni vet hur livligt det kan vara. Massor av färggranna människor, massor av prylar, frukter, tyger, en skön härlig röra. Speciellt efter att ha varit i Guinea Bissau, där det var otroligt fattigt och brist på allt. Jag var inte ute efter något speciellt, flanerade bara omkring. Hela

tiden jagade dessa försäljare en, och jag hade jämt skägg med att säga nej. En kvinna som sålde blommor var särskilt enträgen och ville prompt att jag skulle köpa en stor bukett. Jag försökte förklara för henne att jag bara var på resa, men det hjälpte inte.

Alvar och Måd ligger stilla, blundar, medan Mårten berättar. Sarah håller sitt vackra ansikte upp mot solen.

- Säg med en gång att du inte kunde motstå henne, att hon var vacker, och ni älskade i hundra år, skjuter Alvar in.

- Nja hon var inte direkt skön men ...

- Du köpte hela hennes korg och så gick du hem till henne och hon bodde i ett underbart vackert hus, ett lerhus med stiliga färgade glasfönster, och så hade hon glittrande ögon och runda fasta bröst.

- Du har inte helt rätt, Alvar. Men visst köpte jag en ordentlig bukett.

- Jag köper hela din korg, gnolar Sarah.

Mårten ser nöjd ut.

- Jag kan ju alltid ge den till någon, tänkte jag. När jag gav henne det hon begärde tog hon bara hälften och skrattade. Jag gick omkring mellan stånden med mina röda blommor och försökte hitta någon att ge dem till. Det var inte svårt. En man med en stor blombukett är populär i Afrika. Den ena kvinnan efter den andra försökte charma mig, de skrattade och ropade efter mig.

Jag vet egentligen inte vad det var som gjorde att jag behöll blommorna, jag ville ju bli av med dem.

- Det kan jag förstå, säger Alvar.

- När solen höll på att gå ner gick jag där fortfarande med blommorna. Vad skulle jag göra? Jag kunde inte bara kasta dem. Jag satte mig på ett litet gatukafé, la blommorna på bordet.

Jag blev verkligen underhållen. På den hårda sandgatan utspelades hela tiden fantastiska pjäser. Jag lovar, det var pjäser som vilken modern absurdist som helst skulle varit stolt

om han skrivit. Klockförsäljare med hela armarna fulla av klockor och guldkedjor. Skoputsare och tidningsförsäljare kom i en ständig ström och ropade malande. En blind kvinna gick fram och tillbaks sjungande en entonig religiös sång. En muslim la ut sin matta på sanden och ställde sig på knä. Så alla dessa tiggare, skadade och trasiga människor. Hela tiden passerade samtidigt många uppklädda till fest, svarta eleganta kostymer, kvinnor i stiliga skynten.

Så kom en dvärg ropande och gestikulerande, han spelade tuff och hade en cigarr i munnen. Och med honom kom en flicka åkande på en liten hemmagjord kärra, hon hade långa smala obrukbara ben. Hon låg på mage och drog sig fram med händerna. För att inte slita ut dem höll hon i träbitar som hon satte mot marken. Hon kunde klappa med dem och hon lät som en riktig slagverkare. Dvärgen och hon spelade en slags teater. De ville förstås ha något och jag skulle ta upp några sedlar.

Men då ryckte dvärgen till sig hela blombuketten och sprang iväg. Jag överrumplad, visste inte vad jag skulle göra, men jag på var sätt och vis glad att bli av med den, jag vet inte, jag blev mest bara förvånad. När han sprungit en bit stannade han och såg sig om, så vinkade han som om han ville att jag skulle komma. Han såg ju snäll ut så jag följde efter. Han gick in mellan husen, enkla kåkar där det kryllade med människor. Jag fick väja för grisar, höns och skällande hundar. Men människorna såg glada och snälla ut så jag fortsatte. Dvärgen småsprang så fort han kunde, men det var ingen konst att hänga med. Trots att vi kom in i allt mörkare områden var jag aldrig rädd, och jag tyckte det skulle bli intressant att se vart han skulle leda mig.

Vi kom fram till en byggnad, ett vanligt plåthus som låg mitt inne bland kåkarna, men det var ovanligt stort. Jag såg folk gå in genom en enkel trädörr och dvärgen ledde mig. I huset vimlade det av människor, och alla var uppklädda. Stiliga uniformer, röda och gröna med gula broderier. Några hade

stora hattar i samma färger. En storväxt gammal man kom genast fram till mig och hälsade mig välkommen. Jag förstod att det var något religiöst sällskap så jag kände mig besvärad och ville gå, men det var ju inte så lätt att smita iväg när jag väl kommit in. Dvärgen drog mig fram till en plats på ena kortsidan. Där ställde han blommorna och bad mig sitta ner på en plank. Det låg ett vackert tyg över den, så jag förstod att det var en hedersplats. Jag satte mig, såg mig omkring. Alla pratade och var uppspelta. Något skulle hända. Jag tänkte på historier jag läste som liten om hur man i Afrika kokade vita i stora grytor, och jag kunde faktiskt känna en viss osäkerhet. I ett av hörnen satt en grupp barn, alla med trummor. En liten flicka slog på en jättetrumma, taktfast, entonigt. Pratandet fortsatte. Så ställde den gamle mannen sig i mitten och började tala. Jag förstod inte vad han sa, han talade på deras eget stamspråk. Han hetsade upp sig mer och mer, rösten blev högre och ibland nästan aggressiv. Då och då kastade han en blick på mig, vilket inte gjorde mig mindre osäker. Han pratade säkert bortåt en timme, svetten rann från pannan. Omväxlande såg han uppåt taket och ner i jordgolvet. Det trummades hela tiden, allt starkare, allt mer malande rytmiskt. Samtidigt pratade eller snarare ropade mannen. Människorna stod eller satt och lyssnade runt väggarna. Ibland skrek någon av dem rakt ut i luften, men lika ofta skrattade de bara som om de tyckte att mannen sagt något lustigt. Några började röra sig. Mitt i rummet stod en trästolpe som höll upp taket. De gick runt den samtidigt som de pratade högt.

Mårten ställer sig själv upp, börjar gå i cirkel och han dramatiserar det han berättar.

- O store ande, ge oss kraft, ge oss kraft.

Plötsligt började de stampa i golvet som om de försökte trampa ihjäl de onda krafterna. Allteftersom ökade de takten och sprang runt stolpen skrikande. Varv efter varv.

Mårten sätter sig ner redan andfådd.

- De bytte, nya tog vid i dansen och de hjälptes åt att omväxlande, som jag förstod, åkalla de goda andarna och trycka ner, stampa ner det onda. Jag såg bara på och kom själv in i ett behagligt rus. Rytterna gjorde mig både lugn och upphetsad. Jag kände ett välbehag, en slags lycka där jag satt. Och rummet blev allt vackrare. När de sträckte upp händerna och skrek till de goda andarna så skimrade de trasiga, rostiga plåtarna, de blev som de mest utsökta takmålningar, flera var kladdigt målade, de var ju återanvända, men jag såg vackra mönster. Likaså träställningen som höll upp taket. Det var byggt av tunna trästolpar och halvtrasiga brädor, taket kunde när som helst rasa. Men det var som om det fanns en oerhörd styrka i konstruktionen, en särskild kraft som inte bestämdes av vanliga hållfasthetsformler. Där brädorna var trasiga såg jag figurer, de mest spännande ansikten, onda vassa djävlar men också mjuka kvinnofigurer. Och ju mer jag såg av rummet desto vackrare blev det. Jag upplevde hela rummet, kände mig verkligen omstrålad av prakt, ja faktiskt prakt, jag satt i den vackraste kyrka jag sett.

Plötsligt, medan jag funderade, tog mannen tag i mig och utan att jag hann reagera sprang jag också runt stolpen. Visst kände jag mig tafatt, men kraften i gruppen drog mig med. Både män och kvinnor tog tag i mig. Vi sträckte upp händerna, vi stampade och slog i golvet. Jag kände hur jag i detta mörka Afrika hämtade ljus från himlen och drog ner ljuset över jorden och hela tiden slog trummorna, taktfast och rytmiskt.

Mårten härmar de entoniga men svängiga trummelodierna. Sen sitter han tyst en stund. En lätt vind hörs, på håll kraxar några fåglar, kanske korpar. Sarah har också satt sej. Alvar drar försiktigt med handen över Måds huvud.

- Hela seansen pågick i minst tre timmar. Svetten rann och jag var totalt slut när jag satte mig. Men jag hade inte vilat länge förrän mannen ber mig berätta vad jag upplevt. Skulle jag säga att detta är villoläror och vidskepelse, det här ska ni akta er för? Ni borde istället ägna er åt att förbättra era villkor.

Det var omöjligt. Jag förstod så tydligt deras enorma behov av denna kraftsamling; dessa svarta fattiga afrikaner skulle klara ytterligare en vecka. Jag tror att jag aldrig har förstått religionens kraft förrän då. Så smart tänkte jag, bara göra sig dessa krafter, de onda, de goda. Livet går att uthärda. Det blev tydligt. Och det var helt naturligt för mig att ställa mig upp och erkänna hur jag känt krafterna komma.

Alvar funderar på vilket språk Mårten talade. Men han vill inte förstöra historien och säkert var de tvåspråkiga som i de flesta länder i Afrika. Mårten fortsätter.

- När jag sagt mitt, och tackat lite tafatt för deras stora vänlighet, reser sig en kvinna, en oansenlig liten gumma, hon såg faktiskt inte mycket ut för världen, skrynklig, barfota, breda kraftiga fötter, förstörda händer, men ögonen glödde. Och hon håller det bästa tal jag någonsin hört. Det var som om hon skulle hållit det i FN, det handlade om kärlek mellan varandra och mellan nationerna, om kärlek mellan förfäderna, mellan generationerna. Jag lovar, jag grät. Det fanns inte minsta tvekan, inte minsta överdrift, inga stora gester, men hennes enkla ord var alla äkta och otroligt stolta.

När Mårten slutat säger Sarah:

- Det enklaste rum blir vackert om det finns goda energier i det.

- Det lät ju spännande men det är svårt att bygga så enkelt här, vi måste ha tjock isolering och annat, invänder Alvar.

Mårten tittar på honom och avslutar:

- Det var det vackraste rum jag varit i. Ett sånt hus bygger vi åt andarna i alla fall.

Ständigt under vintern är de på jakt efter användbart byggmaterial och bra verktyg. Ständigt ändrar de sina idéer och anpassar dem till vad de kommer över. Nästan varje helg åker de ut med en fullastad släpkärra och lämnar av ett lass i en av Gunnars lador som de först rensat ut och ställt i ordning.

- Det är så alla uppfinningar kommer till, när man måste kombinera nya, oväntade förutsättningar, säger Sarah.

- Javisst, världen kom till av en slump och det är slumpen som utvecklar den, ständigt behövs det nya mutationer, säger Märten.

Ofta blir det diskussioner om något de funnit på loppmarknader, på Emmaus, på återvinningsstationer. Mycket får de genom annonser i lokalbladet.

De vill ju bygga så miljövänligt som möjligt, men vad var det?

- Att bygga billigt är ekologiskt, hävdar alltid Alvar.

Måd vill inte gå med på att det är så enkelt.

- Vårt samhälle är nedlusat av material, vi kan inte ta vad som helst bara för att det är billigt.

Under planerandet inser de snart att det inte går att bestämma allt i förväg, och de förstår att det gäller att bygga på ett sätt så att man kan lägga till, komplettera allteftersom, och att de olika tekniska systemen måste vara förändringsbara. Till exempel så kan de inte bestämma vilket uppvärmningssystem de ska ha. Varje vecka får de höra talas om nya och bättre system.

- Vi bygger välisolerat så behövs det inte så mycket uppvärmning, kanske räcker det med en enkel billig vedkamin i varje husdel, säger Alvar bestämt. Och så lämnar vi ett utrymme mellan husen för framtida möjligheter, kanske en gemensam panna med solfångare eller en sterlingmotor, det är mycket som är på gång.

- Det finns vindsnurror som värmer vatten direkt genom friktion. Det kanske är något, föreslår Märten.

- Vi för undersöka, svarar Alvar.

Det är lärorikt att jobba ihop med Gunnar. Han har ett lugn och en rytm i sina rörelser; aldrig slita eller använda våld. De njuter av att se honom röra sig. Han är liten och seg, ansiktet

smalt med djupa fåror. Ögonen är indragna, det är svårt att få syn på dem innanför de tjocka glasögonen. Han har alltid en kort, kraftig snugga i munnen och Alvar tycker det är besvärande att sitta i lä om honom. Han säger inte så mycket men det är lätt att se att han är road av Alvars och Mårtens ständiga diskussioner.

I skogen luktar det gott: kåda, tjära, det vilda, men också olja. Motorsågen skär in i de utvalda träden. Både Måd och Sarah muttrar över att de använt motorsåg.

- Vi behöver maskiner när vi ska återställa allt som maskinerna har ställt till med, förklarar Mårten.

Stammarna faller. De kvistar stockarna och lägger upp allt timmer i staplar. Det är tunga stockar, men med traktor, teknik och eftertänksamhet arbetar de sig fram. Stock efter stock läggs i travar.

Svettiga sätter de sig på en nysågad timmerstock, tar fram termosarna och smörgåspaketen. På håll hörs en gröngölings hackande. Då och då skiner solstrålarna mellan de kraftiga molnen. Det kan bli regn mot kvällen, kanske till och med snö. Det har blivit kallare.

- Detta ska vi såga upp till våren, säger Gunnar, det blir rakt och fint byggvirke. Vi travar det glest så hinner det torka tills ni ska börja.

Mårten ser på de långa stockar som han ska ha till sin husdel.

- Det blir ett stort hus, kommenterar han själv.

- Ja du ska alltid vara så omåttlig. Ett tag ville du knappt bygga något alls, nu ska du bygga en jättekyrka, säger Alvar.

- Vi behöver rymd för våra tankar. Om jag ska bygga så vill jag pröva något originellt, något nytt. Jag skulle aldrig kunna bygga ett traditionellt hus.

- Ja livet är ju en skapande process. Du vill pröva nya former och jag vill hitta nya tekniker.

Mårten blir allvarlig.

- Om du Alvar verkligen vill visa andra hur man ska bygga och få dem intresserade så måste du hitta en spännande form. Människor är alltid mer intresserade av formen än av innehållet. Det gäller i synnerhet om du ska dra till dig ekobyggare.

- Jag har alltid tänkt att formen ger sig själv, den ska spegla innehållet.

Mårten dröjer innan han svarar.

- Jag börjar alltmer tro att allt här i livet bara är form, det finns egentligen inget innehåll.

Mårten hör själv att det låter kryptiskt, och under några ögonblick försöker han ordna upp sina tankar.

- Innehållet kommer alltid inifrån oss själva, säger han efter en stund.

Alvar funderar, förstår inte vad Mårten vill säga men bryr sig inte.

Ovanför dem jagar molnen, men mellan molnen anas kvällssolen och de gulröda solstrålarna värmer. När kvällskylan kommer ger de sig hemåt.

Det händer inte sällan att Alvar tänker tillbaks på kafétiden. Inte minst då han får jobba ensam. Mårten tar sig ibland, ja ganska ofta, ledigt. Sarah jobbar som sjukgymnast, håller kurser eller något framträdande och Måad arbetar inne i stan. Kafétiden gav honom det lugn han behövde. Då hade han tid att tänka och han hade kommit underfund med något. Han känner sig idag tryggare. Kanske har han hittat fram till ramarna för sitt eget liv, begränsningarna och möjligheterna, så känns det i alla fall. Han har på något sätt försonats med människan, det är inte människorna det är fel på. Lika förbaskat måste ekonomin ändras och då är det trots allt bara vi själva som kan ändra den. Då behövs det människor som är oberoende.

Måd och han trevar sig fram, både med tankar och med händer. De är ju vuxna, stora och starka, ändå är det som om de är oerfarna och upplever något helt nytt. Nyfikna tar de på varandras kroppar, nyfikna byter de sina liv och jämför. Den teoretiske, ifrågasättande Alvar och den jordnära, trygga Måd. I början hade han haft den bestämda avsikten att inte blotta sina krångliga tankar, inte ställa alla omöjliga frågor, men vid minsta möjlighet virvlar allt ur honom och Måd får nu ta hand om dem allteftersom Mårten är upptagen på sitt håll.

Hon tar emot men blir inte skrämmd. Även om hon kan le åt hans spekulerande eller behov av en teoretisk förklaring till varför världen ser ut som den gör så är Alvars tankar om självförsörjning henne på intet sätt främmande. Så har hon alltid tänkt och måst leva.

Mårtens och Sarahs kärlek är annorlunda. Båda känner en stor rädsla för beroende. Ofta på kvällarna kan de prata om behovet av självständighet, att inte vara kontrollerad.

Men de inspirerade varandra. Finner likheter i skapandet. Sarah letar efter sina djupaste känslor. Man kan alltid komma djupare, säger hon. Hon kan ligga på golvet, andas fort eller hålla andan så länge hon orkar, så börjar hon sjunga och reser sig sakta. Hon kan tänka på sin mor, bli arg så hon skriker, vrålar, slår och stampar i golvet. Hittar sin mors röst, och hon sjunger allt det som hon velat höra sin mor sjunga. Hon kan bli arg, förbanna sin far. Varför var du så mesig, varför lät du dig gå under? Hon skriker och bankar mot sin far. Svårast är när hon sjunger för eller snarare mot sin dotter. Då går ilskan över i tårar, i en lång smärtsam klagan.

- Tänk att det finns så mycket skönhet i sorgen, kan Mårten säga. Och ändå är det inte skönhet du söker.

- Nej jag söker det äkta.

Ibland kan hon låta Mårten jaga henne.

- Du är en varg, säger hon.

- Vargar är snälla, säger Mårten men springer efter henne i rummet, runt, runt. Hon sjunger samtidigt som hon kastar sig undan, hoppar, kryper under bordet, bakom soffan. Springande sjunger hon. Går in i sin roll så det snarare är hon som skrämmer Mårten.

Det händer också att hon sitter still, sjunger en enkel melodi om och om igen, i en timme, kanske mer, tills hon glömmer att hon sjunger, melodin blir ett mantra som för henne på resor, ofta till sin barndom, till stunder av obeskrivlig lycka.

Och sången utvecklas, vad hon än sjunger känner man att det kommer från djupet av en människa.

Mårten vill inte måla längre utan har bestämt sig för att skriva. Att skriva är för honom en möjlighet att hitta gränserna för sin egen fantasi, berättar han. Han kan sitta i timmar och bara låta orden komma som de vill. När fantasin inte kommer till honom, och det händer ofta, tar han i stället ensamma promenader, går i skogen. Han kan sitta på en stubbe eller en sten i timmar och bara iakta och lyssna.

- Du blir snart mystiker, retas Alvar.

- Det är nog ingen risk så länge du håller mig på jorden med dina byggplaner.

- Kan du inte berätta vad du skriver, frågar de ibland.

Jag har inte kommit så långt än, är det vanliga svaret.

12

Det blir varmt i luften, snön som fallit under senvintern smälter snabbt bort.
- Nu kommer snart lärkan, nu är det dags.

Alvar är ivrig och säger att de kan börja bygga andehuset redan innan tjälen gått ur marken, det ska ju stå på hälleberget. De har inte hittat någon byggvagn som Sarah hoppats.

Det är en stor dag när de alla åker ut till tomten. Efter lite prat och kaffe i köket hos Gunnar och Karin kommer de igång.

- Måd och jag letar i gamla stenbrott efter lämpliga stenar att ställa huset på så kan ni hämta virke, dirigerar Alvar.

Måd och han går in i skogen.

- Snart slår blåsipporna ut, säger Måd och skrapar försiktigt undan löven med stöveln.

- Ja här kan bli en fin blåsippbacke om vi gallrar lite.

- Det har nog varit betesmark här, men det måste varit länge sen, träden är höga.

Alvar vänder sig mot Måd, kramar om henne.

- När det blir varmare ska vi älska här.

- Jag tror du har blivit som Mårten, bara tänker på att älska.

- Det är väl bra att jag någon gång tänker på annat än bygget.

- Ja nu när du inte längre tänker på världen.

Ett rådjur hoppar till. De stannar, ser det försvinna in mellan träden.

- Ett rådjur är som en kvinna.

- Hur då menar du?

Hon får inget svar. I stället säger han:

- Här har stått ett hus. Han pekar på en stenhög. Kan ha varit en gammal smedja. Här smidde de verktygen de använde när de klöv stenarna.

De går vidare till stenbrottet och väljer ut nästan fyrkantiga stenar. Perfekta som grundstenar. De lyckas baxa ner dem till stigen där de kan hämta dem med kärran.

Andehuset som Alvar ritat - ritat var dock väl pretentiöst, en liten skiss på ett rutat papper är allt han har - är helt kvadratisk med stora takutsprång, en blandning mellan kinesisk pagod och afrikanskt byhus.

Hammarlagen hörs i dalgången.

- Här har du mittstolpen, som i den afrikanska kyrkan, säger Alvar och håller fram en långsmal granstör. Ska vi springa runt den, menar du.

Han får bara ett leende från Mårten.

Det lilla kinesinspirerade andehuset tar form.

Det blir mycket diskussion om färgen på huset och de kan inte komma överens trots att de gör många prover. Även färgkvaliteten blir ett problem. Måd vägrar att ha gift i färgen.

- All utomhusfärg måste vara giftig annars blir det mögel och svamp, säger Alvar, och då får vi snart måla om och det är inte heller ekologiskt.

- Det räcker om man blandar i zinkvitt, hävdar Måd.

- Skyll dig själv och det är du som får måla om.

Men det är ändå om kulören det blir mest diskussion. Måd vill ha det grönt, Alvar rött. Sarah blått. Bara Mårten är likgiltig.

En dag när Sarah är ensam tar hon helt sonika och målar huset i olika färger. Hon målar sidorna så att färgerna följer solen. Så kommer det sig att morgonsidan skiftar i svalt ljusgula färger, södersidan i rödgula med inslag av grönt. Även kvällssidan låter hon gå mot rött med inslag av violett. När hon kommer till nattsidan mot norr är hon verkligen inspirerad och målar den med olika blåa nyanser. Den väggen är hon mest stolt över, det är också den sidan som syns ner över dalen. Det stora fönstret mot söder blir varmt grönt med starkt

rött på spröjsarna. Fönstren mot norr målar hon mörka och delvis violetta. När de andra får se hennes konstverk blir de genast övertygade.

- Och ingen har här att göra som inte kan skratta, säger hon när hon fortfarande fylld av vitalitet går runt huset och visar.

När de är klara bygger de av bara farten ett litet förråd.

- Nu har vi ett litet hus att bo i och ett förråd för verktygen, säger Alvar stolt.

De är på god väg.

På kvällarna efter maten hemma hos Sarah, för trots att hon flyttat blir det hos henne de träffas, sitter de ofta och pratar om hus de sett. Mårten kan visa bilder på originella hus från hela världen, inte minst i USA och Kanada finns många spännande självbyggarhus. Sarah har varit i Marocko och sett arabiska byggnader med fantastiska mosaiker.

- Men man behöver inte åka utomlands, säger Sarah. Jag kan berätta om en resa jag gjorde till Norrland för att jag hade sett bilder i en tidskrift på ett märkligt hus.

Då alla tittar intresserat på henne börjar hon berätta.

- Jag har inte gjort så långa resor som du Mårten, men en sommar gjorde jag en resa. Jag ville också se Norrland som man pratar så mycket om. Jag bestämde mig för att åka dit. Tog nattåget. Jag hade aldrig åkt nattåg tidigare, bara det var spännande. När jag låg där och försökte somna hörde jag en massa konstiga ljud, det tjöt och knäppte. Jag blev rädd, det hänger ihop med att jag en gång var förföljd av ljud. Det var strax efter att jag hade skilt mig. Jag bodde först i en lägenhet där grannarna bråkade. Jag kunde höra hur mannen skrek, ofta såg jag honom berusad. Dessutom spelade de stereo och det dunkade hela nätterna. Jag kunde varken sova eller träna. Jag försökte prata med dem men vi blev bara otrevliga mot varandra.

Sarahs berättar även med händerna.

- Jag flyttade, kollade noga att det inte skulle finnas några ljud där. Men lika förbaskat, efter en kort tid monterades en stor fläkt på taket intill, den blåste och tjöt hela dagarna. Jag klagade till hyresvärden och även till hälsovårdsnämnden, men eftersom fläkten inte gick på nätterna så fick de ha den kvar. Det var inte meningen att någon skulle vara hemma på dagarna, sa inspektören jag pratade med. Jag höll på att få ett nervöst sammanbrott, vad skulle jag göra? Hade öronproppar hela dagarna, men det var som att bli instängd, det gick inte. Så råkade jag se en annons där det stod "Tyst lägenhet uthyres", den ringde jag givetvis på. Ja sen vet ni hur det gick.

Typiskt kvinnor att alltid spåra in på nya ämnen, tänker Alvar. Och det är som om Sarah känner hans tankar.

- Ja ja, det var ett sidospår eller kanske ett stickspår, säger hon och samlar sig.

- Jag somnade i alla fall på tåget och när jag kom fram till byn där huset skulle ligga visade jag bilden och frågade men ingen kände igen det. Jag blev till sist tvungen att inse att det måste ha blivit något fel. Men jag ville inte åka hem när jag åkt så långt, jag tog en buss och åkte vidare på måfå. Jag stiger av när jag ser en vacker plats, tänkte jag. Bussen körde länge genom skogarna och jag började bli orolig, så kom vi fram till en liten by som låg på en sluttning ner mot en stor älv och med utsikt över hela dalgången. Där hoppade jag av. Där låg ett litet pensionat. En mycket trevlig gammal man hade hand om det. Han hette Axel, var änkeman och skötte det numera ensam. Jag stannade flera månader, jag fick bo gratis mot att jag hjälpte honom framförallt med maten. Mina gäster behöver lite variation, sa han. Det var nog han som behövde, för han hade en stående meny med ugnstekt falukorv och potatismos och det var faktiskt den som gjorde stället populärt. Det var mest resande försäljare och folk i tjänsten som tog in en eller två nätter.

På kvällarna när gästerna gått och lagt sig eller såg på TV spelade vi kort och han berättade om hur det hade varit i dalen

tidigare, när älven levde. Det var härligt att höra honom, för mig var ju allting så nytt. Jag kunde ju inget om den historien.

I dag ska vi ta en långpromenad, sa han en gång. Vi ska gå upp genom skogen så ska jag visa dig ett intressant ställe.

Nu kommer hon till huset, tänker Alvar, och undrar återigen varför ingen avbryter eller kommenterar trots att hon talar så långsamt.

- Vi gick länge rakt in i skogen först på skogsbilvägar men sen på smala stigar. Efter en lång promenad kom vi fram till en glänta, där låg flera små byggnader. Det var vackert som pärlor utkastade i naturen. Gläntan var inhägnad och det fanns massor med djur innanför, getter, grisar, höns, ankor och fåglar i stora burar, till och med stora lamadjur. Jag tyckte det var otäckt med de stora djuren men Axel klev bara på. Husen var fantastiska. Varenda detalj var som ett konstverk. Runda fönster med spröjsar, nästan som kyrkfönster. Det stora huset var blått, och trälisterna runt fönster och dörrar var varmt röda och gula. Överallt satt små konstverk i emalj, av kakel eller utsnidade i trä. Alla trädetaljer var vackert formade, mycket var roligt också, taktäckningen var gjord som en glad orm.

Jag förstod att vi gått dit för att han ville visa mig huset, jag hade ju berättat om anledningen till min resa. Så jag fick i alla fall se mitt hus.

Det var ett medelålders par som bodde där, de var väl en femtio eller så. Mannen, en stor rödskäggig man, var amerikan och pratade bara engelska, men frun var svenska. De målade båda två, i huvudsak levde de på sitt självhushåll, de odlade nästan all mat, men de sålde också målningar. Jag tyckte inte om det han målade, stora märkliga djurmänniskor. Människolejon som slogs med elefanter och andra farliga djur. Hennes bilder tyckte jag däremot om, enkla bilder men med den mystik jag själv kan känna i naturen. De bjöd på lunch, dukade fram ett jättehärligt bord.

Jag kunde inte låta bli att fråga hur de hade hamnat där mitt inne i norrlandsskogen.

Well it's an interesting story, sa mannen på sin breda amerikanska.

Alvar tycker om hennes mun när hon pratar engelska och rösten blir ännu mer sensuell.

- Han berättade att han egentligen var asfjallläggare. När vietnamkriget pågick hade han fått jobb där. Jag tjänade förbaskat mycket pengar, sa han nonchalant.

Jaså, sa jag. Det kändes lite pinsamt men jag frågade ändå: Kunde man tjäna så mycket pengar på att lägga ut asfalt?

Vi la ut mängder med asfalt för vägar och flygfält, sa han. Men pengarna tjänade jag på min bar, la han plötsligt till.

En bar? Egentligen ville jag avbryta men det var som om han väntade att jag skulle fråga vidare och blev tyst om jag inte sa något.

Inte på ölen, men på tjejerna.

Tjejerna!?

Ja jag sålde tjejer till soldaterna.

Nu visste jag inte vad jag skulle göra eller säga. Axel förstod inte engelska så han satt bara och log. Jag ville gå därifrån.

Det låter otäckt, fick jag ur mig.

Well, they should anyway die, svarade han och jag förstod inte om han menade tjejerna eller soldaterna, men han fortsatte. Det var där jag träffade en svensk, han var där på nåt uppdrag, han sa att om jag kom till Sverige så skulle jag hälsa på hos honom och så fick jag adressen. Efter kriget åkte jag hit, träffade Eliza och beslöt mig för att stanna. Och vi amerikaner vill ju gärna bo lite för oss själva, sa han och skrattade.

Så fort som möjligt såg jag till att vi kom därifrån.

Jag ville inte berätta för Axel vad amerikanen hade sagt, men han frågade, så jag gjorde det.

När vi gick genom skogen började det regna lite lätt. Både himlen och jag grät.

Och jag mådde dåligt hela eftermiddagen.

Sarah ser eftertänksam ut, drar på orden. Mårten sitter med händerna på magen, Alvar har aldrig sett honom så avspänd.

Alvar har han på tungan att kommentera den där amerikanen men avstår. Sarah fortsätter.

- En kväll visade han mig en gammal skolbok som han hittat på vinden. Återanvändning, sa han och drog på munnen. Jag skriver dikter också sa han och bläddrade bland sidorna. Så läste han flera stycken, en minns jag fortfarande. *En utsträckt hand, på andra strand, över forsens oro vill jag ro.*

Och den här, den har också fastnat. Ja, han kunde vara rolig också.

Älgen stod på hygget, åt stolt av grenars blad, såg ut att vänta, på sin hoppiga jänta, men tålde inte mygget, gav sig därför åstad.

- Genialt, ropar Mårten.

- Vi skulle kunna åka dit, säger Alvar.

- Ja varför inte. Men jag vill inte träffa den där amerikanen igen.

Sen sitter de tre och pratar om vietnamkriget, om de krig som pågår och mycket annat som väckts av vad Sarah berättat.

13

Så fort tjälen gått ur marken är Måd och Sarah lika ivriga att komma igång med trädgården. Det är tungt att gräva i åkerjorden, men tacksamt, en fin mylla.

Den tomtplats som de tillsammans med Gunnar har valt är ganska öppen och det är viktigt att plantera träd så fort som möjligt för att få lä och skugga. De gör ordentliga gropar, i botten lägger de först stenar med lite kvistar över så att rötterna får luft, jorden är ju tät.

Träd hämtar de i skogen: två meter höga lönnar, en kastanj, rönnar, fläder, hassel och de hittar ett par vildkörsbär. Mitt på gården sätter de ett vådräd, en stor ask som de gräver upp vid vägkanten.

- En ask slår ut sent och skuggar inte för tidigt och när den slagit ut ger den en skir skugga, förklarar Måd.

- Som asken Yggdrasil, säger Mårten och berättar om asken hos de nordiska gudarna, om rötterna som hade kontakt med underjorden, om alla djuren som bodde på grenarna och om hur Oden hängde sig i trädet som ett offer till sig själv.

- Det där vill jag läsa mer om, säger Sarah.

- Det står i Eddan. Vi kan ha högläsning.

De räknar ut att om de fick sju potatisar på varje stånd så skulle hundra kvadratmeter potatisland räcka. Det är bäst att ta till lite extra och även göra två land, ett där det är torrt och ett där marken normalt är fuktig, då får de god skörd oavsett om det blir en torr eller regnig sommar.

- Krydd- och grönsakslandet ska ligga nära huset, säger Måd, då sköter man det bäst.

Alvar ser Måd och Sarah sitta på huk, lägga ner frön och sätta lökar.

- Tänk om man kunde få solen att bygga husen också.

- Det borde väl gå, säger Mårten. Antingen kan vi genmanipulera några växter eller så kan vi programmera soldrivna datorer.

- Och så skaffar vi motionscyklar till er va, nej ni mår allt bäst av att bygga själva, säger Måd. Och vad skulle mannen göra om han inte byggde hus?

- Sitta och tänka, svarar Mårten.

- Som i Afrika!

- Där är det kvinnorna som bygger och männen sitter i skuggan under träden och drar upp de stora linjerna, säger Mårten

- Och dricker öl har jag hört sägas.

Alvar njuter av Måds snabba kommentarer.

Så dock inte i Sverige. Måd och Sarah hinner sällan hjälpa till med husen. Måd jobbar ju på en restaurang och Sarah har hittat ett deltidsjobb som sjukgymnast, och ger en del sånglektioner, den tid de har över går åt till trädgården.

Alvar och Mårten kommer igång med det större huset, Alvars och Måds. Det är de som har mest bråttom att flytta in.

De gräver gropar för grundplintarna De ska bygga ett lätt hus, cirka tio ton kommer det att väga när det var färdigt, har Alvar räknat ut.

- Det blir inte mer än drygt ett ton på varje plint, säger han. Det lyfter man lätt. Om huset skulle röra sig går det att justera med hjälp av domkraft. Det är bara att höja eller korta av plintarna.

Alvar bygger hus åt sin kvinna, han visar världen hur man kan bygga billigt och sunt. Varje morgon förundras han över sin nya situation.

Att få gräva i marken, känna närheten till jorden, känna den välslipade, vassa spaden sjunka ner i mjuk svart mylla och i leran under, gör gott. När han väl kommer över den värsta träningsvärken tycker han till och med om att känna markens

motstånd, som när han stöter på stora stenar. Han sliter fylld av råstyrka, en slags urkraft; mannen och naturen som brottas och stängas, men blir vänner.

Tidigare i livet har det alltid varit kamp, inte minst mellan honom själv och hela mänskligheten. Nu vill han intensivt bara se det goda. Visst retar han sig: på Mårtens ofta överlägsna och slarviga jargong, på att han sällan passar tiderna, på Sarahs estetiska snobberi, ja även på Måds i hans tycke fantasilösa och inrutade värld, men han har bestämt sig för att fördra deras egenheter. Han har ju sina. Detta är hans vänner.

Han kan också uppleva att hela hans liv, allt som har hänt har haft till syfte att leda just hit. Har inte alla mina handlingar varit inriktade mot ett och samma mål, när skyddsänglarna knuffade mig vidare, när jag bytte jobb, när jag slutade jobba, ja allt har haft en betydelse och det är min kropp och yttre händelser som styrt mig. Det är som om jag egentligen vetat vad jag gjort, men inte velat erkänna det inför mig själv. Och så har jag låtit mitt omedvetna handla åt mig. Ja så kan han tänka. Detta är hans chans i livet. Och den ska han inte missa. Med den känslan finns det lycka i att gräva.

Han minns sitt första bygge, minns när han och en stor smålänning, Småland som han kallades, fått ett extraknäck. De skulle gräva ut en garagedfart åt verkmästaren. Han själv hade hoppats att de skulle ta det lugnt, men Småland hade jobbat enormt för att visa verkar'n, eller vem det nu var han ville visa, vad han kunde. Han ser honom framför sig, säkert två meter, kraftig haka, små snälla ögon. En vecka grävde de, från tidigt på morgonen till sena kvällen och rasterna var korta. De byggde ställning nere i gropen och kastade upp den framhackade jorden i två omgångar. Det var hård pinnmo, de fick använda korpen. Då var han ung, då var han vältränad och stark.

Nu gräver han igen. Under korta ögonblick, nej hela dagar har han bara jord, lera och tunga stenar i huvudet. Han känner

styrkan i sin egen kropp och njuter av den svala, fuktiga doften från jorden. Händerna blir så hårda och skrovliga att Måd reagerar när han kryper ner till henne på kvällarna.

Trädgårdsarbetet utvecklas, Måd och Sarah och ibland även Mårten skapar tillsammans flera små vindskyddade platser av buskar och med mycket blommor.

Tidigt på våren innan saven har stigit i vidträden skär de av nyskotten, sticker ner de smidiga långsmala grenarna i jorden och flätar dem till sirliga stängsel och lustiga rum. Grenarna rotar sig, blir snart gröna och allteftersom sommaren går skapas gångar, allt tätare och lummigare.

De har många tankar och idéer om hur blommornas färger ska växla under sommaren. De skaffar särskilda växter som drar till sig fjärilar och humlor och bin. Alla är imponerad av Måds känsla för att kombinera skönhet och nytta.

- Man ska se till så att allt man gör, allt man sår och planterar, har minst två, helst fler syften, som att en växt både ska gå att äta, vara vackert placerad och även hjälpa de andra växterna, dra till sig nyttoinsekter eller hålla borta skadeinsekter.

Allt som oftast kopplar Mårten av med att hjälpa till i trädgården och han bygger själv med jord, stenar och grenar en plats där de kan sitta och bara ta det lugnt. Framför sittplatsen bygger han med i huvudsak gammalt hårdbränt tegel ett stort, runt bord på vilket man kan elda, koka mat och grilla.

- Här kan vi sitta och värma oss på kvällarna och berätta historier.

- I stället för TV menar du, säger Sarah.

- Precis som i Afrika, där sitter man också runt en eld när man samtalar.

- Du med ditt Afrika, säger Måd.

- Den här platsen ska heta Miriams plats, sa Mårten högtidligt. Så hette flickan med de obrukbara benen.

Och Miriam får höra en hel del.

Vid Miriams plats sätter de sig ofta när de behöver varva ner. Den enkla platsen, som blir alltmer inbäddad av de snabbväxande blommorna, ger avskildhet och lugn. Det blir en vana att samlas kring elden och inte sällan diktar Mårten spontant och läser så småningom något han skrivit.

En kväll när de tänt en stor eld på det upphöjda tegelbordet och de själva halvligger för att kunna vara nära elden, ställer han sig upp och deklamerar.

- Tack du eld för att du ristade röda, gula och violetta blommor i vårt minne, för att du lät oss bygga innan tiden var inne, tack du eld för flugans surr och för att vi fick ge andens hus ett tak och att anden för ett ögonblick var vi själva. Och tack ni själar för att ni spelade med i den stora symfoni som handlar om allt, även om det som ligger strax utanför världen och som i de flesta sammanhang inte har något värde, men ändå är det värdefullaste av allt.

Därefter tar Sarah upp en sång som handlar om hur blommornas devor talar med varandra.

Det är som sagt Alvar och Mårten, när han har tid, som bygger i veckorna. Tidigt på mornarna kan man se dem, först Alvar, som är morgonpiggast, gå ut nakna och ställa sig i trädgården och pinka.

Pink är det renaste som finns, har Måd sagt, bara man är frisk själv.

Och friska känner de sig. De svalkar ansiktet med nattkallt vatten, låter naturen lugnt väcka sinnena. Ibland går de upp på berget intill och gör sina hälsningar till dagen, som Sarah lärt dem. De rör sig i lugna mjuka rörelser, sträcker ut armarna och omfamnar hela det stora livet, står stilla, känner hur de sjunker ner, sugs in i jorden. Eller slår ut med armarna och blir fåglar, blir lätta.

Denna uppmjukning är skön inte minst för Mårten, som har svårt att komma igång. Trots det berättar han inte sällan något,

ofta ett minne. En gång när han och Alvar går för sig själva säger han, förmodligen inspirerad av de gamla löven som ligger kvar på marken:

- Jag försökte en gång göra ett konstverk genom att lägga ut löv på en skiva. Vilde medvetet härma naturen, löven skulle ligga som om de hamnat på sina platser slumpvis. Jag ville utmana mig själv genom att lägga dit ett löv i taget, inte bara kasta ut dem. Det märkliga var att det var svårt, det såg hela tiden konstlat ut. Jag gjorde flera försök men kom fram till att det var först när jag accepterade att det inte gick att medvetet härma naturen som jag kunde göra en bild som jag tyckte om. Jag började lägga löven i ordnade former i stället, då gick det att hitta många mönster som var både intressanta och vackra. Vad säger du om det?

- Och så kom en vind och blåste allt vackert igen. Du menar att det är bäst att låta naturen göra jobbet.

- Ja människan ska inte härma naturen utan i stället skapa efter sina egna förutsättningar. Medvetandet kan bara skapa ordning.

När de går längs stigen kan Mårten reflektera över en vägs betydelse. I början av sitt målände, när han hade arbetat med landskap, valde han alltid motiv så att han fick en väg inlagd i bilden.

- En väg står för något. Det är inte bara ett sätt att få djup i bilden. Vägen kan tolkas taoistiskt: Vandrigen är livet och målet i sig. Men vägen leder till ett mål. Det finns ett mål, det gäller bara att välja rätt väg.

Alvar tycker om att lyssna. Han kan lugnt gå vid sidan och bara låta sig underhållas.

- Eller målade jag vägen bara för att jag behövde ett mänskligt spår? Någon hade gått i bilden, en mänsklig händelse. Vi behöver sätta spår. Den orörda naturen är svår, så oändlig och ödslig.

Efter morgonseanserna äter de frukost, nästan alla dagar utomhus. Ibland klädda i både tjock tröja och jacka. Det är

skönt de dagar då solen stiger i det glesa lövverket, värmer bort nattedagen på trädgårdsstolarna och de känner solen sakta värma kropparna i den svala morgonluften.

Efter arbetsdagen och middagen blir det ofta diskussion. Inte sällan är någon granne med. Som den här fredagskvällen då Anders och Kerstin är på besök. De bor i ett gammalt hus ett par kilometer därifrån. Anders är stor och kraftig, utan att vara direkt tjock. Går alltid i trasiga jeans och en gammal skepparjacka. Kerstin är lång och smal, det halvlånga, mörka håret är klippt i pagefrisyr. Hon har nästan alltid svarta långbyxor till sin gråa jacka.

Jonas, som då och då dyker upp, sitter också med. Ingen vet riktigt vem han är och varifrån han kommer. Han är kort, blicken är skygg och undanlidande. Han dyker verkligen upp. Måd blir först rädd när han bara står där utan att hon sett honom komma.

De tänder en eld, grillar makrill som Måd på morgonen köpt av en fiskare.

Snart är diskussionen igång. När de som vanligt pratat om krigen i Afghanistan, Irak, situationen i Palestina och en del annat, blir Anders högljudd.

- Man borde väl för helvete diskutera vad som är demokrati, det blir inte demokrati bara för att marknaden får bestämma. När man nu ska bomba fram demokrati överallt så borde man väl ställa krav.

Måd svarar lugnt.

- Jag håller med dig, det är märkligt att man inte talar mer om det. Samtidigt så stödjer man ju en massa diktaturer i all synnerhet dom som har olja. Vi borde bojkotta dom, sluta att köpa deras olja.

Alvar kan nu inte hålla tyst.

- Det handlar inte bara om demokrati. Att vi inte kan komma överens om vad vi ska göra beror på att vi har så olika bild av hur världen fungerar. Alla skyller på politikerna men dom kan

inget göra, dom sitter i en rävsax. Vi måste ha en ekonomi utan konkurrens.

- Är du nu där igen, prata om planekonomi idag! Det är Mårten som vaknar till.

- Nej, vi ska ha två parallella ekonomier.

Alvar hejdar sig, funderar, har jag inte sagt det här för många gånger redan, men det är som om ingen förstår, så han fortsätter.

- Vi ska ha två ekonomier samtidigt, en lokal ekonomi som inte kräver tillväxt utan är sparsam, klarar basbehoven. Då kan vi ställa krav på marknaden och se till så att tillväxten används vettigt, görs hållbar. Därför ska vi ha en planekonomi i det lilla som är skyddad från marknadsekonomin och som inte är större än att vi kan planera den. Det stora systemet, som du säger att vi inte kan planera, får klara sig bäst det kan, men är vi oberoende kan vi ställa krav på det. Kommunerna kan ha en egen lokal valuta som bara ska gälla inom respektive kommun.

- Har du hört talas om svartabörshandel?

- Visst det kan vara ett problem men man behöver inte ha riktiga pengar, man skulle få personliga poäng när man gör något för det gemensamma. Vi har ju datorer som kan registrera vars och ens ...

- Du är hopplös.

- Snarare hoppfull. Människorna måste vara fria och oberoende så de kan ta makten, och skapa en konkurrens även inom de ekonomiska systemen, först då skulle man kunna tala om fri ekonomi. Som religionerna. Vi skulle ha penningssystemfrihet på samma sätt som religionsfrihet. Det borde finnas med i FN-stadgan.

När Alvar nu börjat väcks hela hans gamla engagemang.

- Politikerna måste också bli fria och oberoende så de kan göra det de verkligen vill.

- Politikerna kommer själva att förbjuda en ny ekonomi , säger Mårten.

- Det kommer de inte för de inser snart att de inte kan lösa problemen. Snart är oljan och andra naturresurser jättedryra, när bensinen kostar 100, 500 kronor litern kommer inte samhället att se ut som idag. Då har man inte råd med den välfärd vi har och då kommer politikerna att vara glada om människorna tar saken i egna händer. Detta kan hända snart, många anser att vi redan har nått oljetoppen, att vi använder mer olja än man hittar.

Alvar fortsätter lika energiskt. Det var länge sedan han agiterade, det är riktigt roligt.

- Om vi blev fria och oberoende så skulle vi kunna välja att avstå från sånt som skadar Jorden. Och vi skulle få tid med varandra. Vi skulle kunna omvandla samhället underifrån. För det är som du ofta säger, politikerna och forskarna klarar det inte.

Argumenten kastas fram och tillbaka. Alvar blir alltmer uppjagad. Orden rinner ur honom. Även om Alvar får mothugg, att han är orealistisk och mycket annat så är han nöjd. Han vet att han har rätt, det är bara en tidsfråga innan något radikalt måste göras, innan man inser att marknadsekonomin inte klarar att lösa Jordens problem.

Alla vet att det inte finns någon ände på den diskussionen. Och när elden falnat och det bara ligger glöd kvar avslutar de kvällen som så ofta med att Sarah sjunger något stillsamt som den här kvällen när hon sjunger en balad, den som alla har hört: Sometimes I feel like a motherless child, men hon sjunger den inte sentimentalt utan bestämt och självsäkert, nästan med ilska.

De lyckas komma över ett större parti masonitskivor och Alvar kommer på idén att de själva ska tillverka balkar, så kallade lättbalkar, genom att såga skivorna i olika breda remsor beroende på om de ska användas till golvbjälklaget, som stolpar till väggarna eller som takstolar. Flänsarna gör de av träreglar som de sågar ett spår i. Det kostar inte nämnvärt mer

att ta till lite extra och så kan de isolera med nästan vad som helst: tidningar, spån, torv, halm, ja även gamla kläder.

När de kommer underfund med hur de enklast ska göra, när produktionen väl är igång, går det smidigt.

- Vi skulle kunna leva på att sälja balkar, säger Alvar.

- Inget tempojobb för min del, är Mårtens snabba svar.

Om det är för att protestera mot det rationella vet han inte själv, men Mårten börjar utforma den delen av takbalkarna som ska sticka ut och bilda takfot. Först blir det bara enkla avrundningar för att takfötterna ska se lättare ut, men allteftersom kommer han på att lägga till träbitar och skapar allt mer avancerade former, till sist liknar takfötterna olika djur- och människoansikten. En del skrattar, andra ser farliga ut, några bekymrade.

- Vi skulle ju inte ha några detaljer, bara en stor struktur. Var det inte så ditt drömhus såg ut, din plåtkyrka i Afrika, säger Alvar.

- De här tillkallar den skapande lusten och håller det onda borta. Har man lust att skapa måste man. Det är vägen som är målet.

- Bara vi hinner färdigt innan vintern.

I flera dagar leker Mårten med sitt takfotssnideri, detta takfotsfrosseri i Alvars tycke. Mårten är skulptören som formar, som tvingar fram de former han har inom sig, eller som låter formerna komma ur träts egna möjligheter. En kvist blir ett öga, en spricka blir en mun. Ett trästycke inspirerar honom att göra en öppen hand, ett annat en groda.

Alvar håller tillbaks sin irritation. Försöker se positivt på att Mårten har roligt.

När de har tillverkat samtliga takbalkar går det fort att montera dem på väggstolparna till stora ramar. Vid ena gaveln ställer de en hög mast som de bundit ihop av ett par långa trädstammar. I den fäster de rep och talja med vars hjälp de kan resa ramarna.

En lördag drar Alvar och Måd sakta i repet samtidigt som Mårten och Sarah styr ramarna rätt. Gängligt, vingligt - det är tur att det inte börjar blåsa - reser sig den första, som de tycker, väldiga ramen. Som en klo. Huset tar plötsligt form. Så högt det blir! De blir ivriga och reser ram efter ram, kontrollerar att de står i lod, fäster dem i bjälklaget. Spikar diagonalerna.

De betraktar sitt verk, ser hela konstruktionen stå där stolt på ängen. Ett vackert träskelett. Som ett stort urtidsdjur som sakta kommer gående på sina långsmala ben. Eller som Mårten uppfattar det: ett uppochnervänt långsmalt spantbyggt skepp.

De går in under takstolarna. Upplever det höga taket.

- Men det blir kanske för mycket kyrka, säger Alvar lite försiktigt.

- Det är väl bra, då finns det rymd för tankarna, säger Mårten.

- Och för känslorna, säger Måd och håller om Alvar som ser stolt ut och han berättar hur han tänkt.

- Vi ska lägga brädor mellan takstolarna och en hård träskiva, sen ska vi blåsa in träfiber. I taket ska man ju ha den bästa isoleringen. Jag tänkte be dig Sarah färgsätta takstolarna och taket.

- Då blir det koboltblått och cinnoberröda takstolar med guldinslag, svarar Måd genast, skrattar och kommer på:

- Och här kan man göra ett loft.

- Ja det har du rätt i, så blir det olika höjd i rummet. Det är nog bättre.

- Din tankar kan väl krypa upp på loftet också, säger Alvar till Mårten när de bestämt de rätta takhöjderna.

- Är det inte dina som tar mest plats.

- Ni passar nog båda där uppe, säger Sarah och föreslår: Där uppe kan ni göra ett gavelfönster, så ni kan se ut över världen och berätta för oss hur det ser ut.

När eftermiddagen gått, men medan det fortfarande är varmt, säger Måd:

- Nej nu tar vi ledigt.

De tar cyklarna och far med matkorg ut till havet. Det är en fin kväll. Solen har varmt hållarna, havet ligger blankt, på håll syns ett par segel och motorljud hörs.

- Förbaskat gott, säger Alvar, men tänk att det alltid ska vara pajer nuförtiden, förr var det alltid grytor. Kan det betyda något?

- Nog var det en riktig röra i grytorna i alla fall, säger Måd.

- Pajer är lite mesigt, säger Mårten. Och alltid ska det vara blommor på, man känner sig inte som en äkta arbetare.

- Det skadar nog inte om maten är lite vacker också, säger Sarah. Du brukar ju prata om skönhet.

- Jovisst, är allt Mårten svarar. När han ätit färdigt och ligger på hällen och ser upp mot molnen säger han:

- Jag minns en gång när jag låg på stranden på Kap Verde. Jag hade målat akvareller hela dagen. Stått i det ljumma vattnet, doppat penseln i havet och lagt målningarna i sanden för att torka. Jag la stenar på för att de inte skulle blåsa bort.

Måd lägger sig ner med huvudet i Alvars knä. Han drar med handen över hennes ansikte, låter håret glida mellan fingrarna.

Sarah lägger ut sin vinröda tröja och lägger sig också ner. Hennes något silverfärgade hår brer ut sig. Hon snurrar som vanligt ett grässtrå mellan fingrarna.

Mårten sätter sig upp, lägger benen i kors.

- Jag har alltid längtat efter att kunna måla havet och hela dagen hade jag försökt fånga vågorna, dessa väldiga långa kraftiga vågor som slår och stänker långt upp på klipporna. Jag var genomblöt av saltvatten, men det var ju varmt och man torkar snabbt i solen och vinden. Och för första gången tyckte jag att jag hade lyckats. Jag hade vågat ta i ordentligt. Det blågröna havet, de svarta klipporna. Mina bilder hade den kraft som jag längtat efter.

Några fiskare passerade och jag köpte fisk av dem och bestämde mig för att stanna kvar på stranden under natten. Jag gjorde upp en eld och grillade, hade en flaska vin och bröd så jag klarade mig. Jag var helt ensam, kände mig som om jag var i paradiset.

- I paradiset är man inte ensam, skrattar Alvar.

- Jag var inte ensam visade det sig.

- Tänkte väl det.

- Det mörknar ju tidigt i Afrika, men var stjärnklart. Jag gick ut i vattnet. La mig i vågorna, lät mig lyftas upp av dem som av väldiga djur, då och då kastades jag omkull. Snurrade inne i vågorna och visste inte var jag var, vad som var upp eller ner. Men det var härligt. Över hela himlen lyste stjärnor och en nymåne. Jag sprang i vattnet, hoppade omväxlande över vågorna och in i dem. Det var fantastiskt att springa naken i månskenet i den ljumma vinden.

Länge låg jag på vattnet och flöt. Stenarna inne på land lyste silvergråa. Jag fördes upp och ner, vågorna blev längre och mjukare. Efter en stund försökte jag ställa mig men kunde inte nå botten. Det var djupt. Jag förstod att jag hade drivit ut från stranden, och började simma in mot land. Jag märkte det inte först, det var ju mörkt, men så förstod jag att jag sakta fördes utåt i stället, trots att jag simmade allt vad jag kunde. Kände faktiskt ingen panik, förmodligen för att jag var för dum för att begripa att något skulle kunna hända mig. Det var ju meningslöst att ropa. Vad skulle jag göra? Strandens kontur var som en svart kontur och det var omöjligt att avgöra hur långt ut jag hade kommit. Klipporna som jag anade till vänster var nästan osynliga i mörkret, men som stora svarta figurer. Jag försökte surfa på vågorna och lyckades ibland, som jag upplevde det, komma in mot land, men sögs strax ut igen. Hur jag än simmade kom jag bara längre och längre ut.

Jag vet faktiskt inte vad det var som fick mig att börja simma under vattnet, men det blev min räddning. Jag hade drivit åt sidan också och närmade mig klipporna och förstod

att där skulle jag aldrig komma upp, klipporna var ju vassa och otäckta. Men jag lyckades i mörkret simma under vattnet längs stranden. Totalt utmattad kom jag till slut in på grunt vatten. När jag reste mig ur vågorna som rullade förbi kände jag mig som en som kommit långt bortifrån, från en annan kontinent, och blivit räddad upp på en obebodd kust. Trots att jag var en knappt märkbar prick på den långa stranden var jag stor som en jätte.

Jag la mig raklång på sanden. Där somnade jag. När jag vaknade hade månen flyttat sig en bra bit. Jag såg den försvinna bakom det stora svarta berget. Mörkret förändrades, det blev silversvart. Havet dånade hela tiden och vinden tog i, men den var varm. Det var först nu som jag fattade vad jag varit med om och blev rädd. Det ryste i kroppen. Men jag blev glad för att jag blev rädd. Jag hade länge haft en känsla av meningslöshet, och faktiskt tänkt att det inte var så viktigt att leva. Tyckte att jag varit med om det som går att vara med om. Ja jag får lite då och då såna känslor. Nu blev jag glad just för att jag kände en så otroligt stor lust att leva. Reste mig upp och började gå längs stranden, sprang i vattenbrynet. Sprang i vågorna som rullade kring benen. Det glittrade i det vita skummet. Hela himlen var full av stjärnor. Orions bälte, Karlavagnen, Svanen. Men det fanns en kyla i nattluften. Jag grävde ner mig i den varma sanden. Somnade igen. När jag vaknade var det full dag, solen stod högt. Jag var hungrig och törstig och hade varken något att äta eller dricka. Jag hade ställt bilen längre upp och skulle just börja gå dit då jag fick se att långt borta vid foten av berget vid andra änden av stranden steg rök upp. Jag bestämde mig för att gå dit i stället.

När jag kom nära stannade jag. Hela övre delen av stranden upp mot berget var full med underliga figurer. De var gjorda av bräddor, plast, allt möjligt. Jag såg också höga stensulpturer.

Där låg bara tre hus, några gamla båtar var långt uppdragna på stranden. Ingen syntes till, men från ett av husen rök det.

Jag tvekade, det var en underlig stämning, något sakralt och mystiskt över alltsammans.

Alvar tänker säga att det passar väl dig, men han avstår. Han försöker förstå vart Mårten vill komma. Men tänker att hans berättelser är som ett cirkussällskap, som en vindkåre eller bara en tillfällig association, något som plötsligt passerar.

- Så kom en kvinna gående nerifrån stranden. En smal liten gumma. Hon bar en kraftig nätkorg med, som jag förstod, skaldjur. Hon såg mig men gjorde inget för att ta kontakt, gick i stället direkt in i huset. Jag var villrådig, för nyfiken för att gå därifrån och för osäker om jag kunde störa, ville inte tränga mig på. Det var också något galet i allt. Alla dessa figurer, en del groteska, men många var också roliga.

När jag stod där och tvekade öppnades dörren och ut kom en man. Ett stort svart troll med stort vitt skägg och hår. Han kom fram till mig. Vi hälsade. Han var mycket vänlig, det tog inte lång stund förrän han bjöd in mig, och frun satte fram frukost, två råa ägg, kaffe och en bit bröd. Hon sa inte mycket men hade vänliga ögon, det var som om hon skrattade hela tiden. Jag trodde först att hon var efterbliven, men förstod sen att det var hon inte.

Det var något mystiskt inne i huset också. Ett märkligt ljus. På alla väggar, även i taket, glittrade det av små kristaller. Jag begrep först inte vad det var men så såg jag att det överallt var påklistrade små stenar i olika färger.

De såg att jag var nyfiken och visade mig hur de krossade glas i en handdriven liten kvarn, mest flaskor i olika färger, till små bitar, sen klistrade de upp glaskrosset. De gjorde det för att det skulle bli ljusare, framför allt på natten. De kunde ligga i sängen och se hur det glittrade på väggarna när månen sken in.

Hans fru hade fått en ingivelse, berättade han. En gång när hon var allvarligt sjuk kände hon att hon saknade ljus. Då hade han satt upp glasskivor i rummet för att reflektera ljuset. Hon hade blivit mycket bättre och de tyckte båda att de sen dess

kände sig friskare och hade kommit på idén att klistra glas på alla väggar. Väggarna hade olika färger: vitt, rosa och gult i mönster och med inslag av färgstarka figurationer, taket skiftade i olika ljusblåa toner.

Jag kunde givetvis inte låta bli att fråga om skulpturerna och vi gick ut igen. Han berättade att han varje dag gick längs stranden och plockade drivved. Ja allt möjligt skräp. Rep, lådor, grenar, burkar, tygtrasor. Allt gick att använda. Men ändå var de flesta figurerna gjorda av betong. Han skulpterade i betong och satte fast glasbitar på ytan, som en mosaik. De flesta figurerna var allegoriska människor, fågelmänniskor och andra djur. Alla stod i lustiga positioner, som om de gjorde konst, klädda i starka färger, i fantasifulla mönster. Många av figurerna var samlade i grupper, i komiska, parodiska ställningar. De spelade kort, spelade musik, dansade, slog volter. Det var som om han byggde sig en egen värld. På en lina som var spänd mellan huset och berget högt uppe i luften balanserade en jättstor människa med antilophuvud som såg ut att vandra upp mot berget och där uppe stod en kvinna med lejonhuvud och väntade.

- Fanns ingen ondska med, det ska det väl finns i en värld?
Sarah frågar lite förstrött.

- Nej, till och med djävlarne såg glada ut. Han byggde sig en egen god värld. Han berättade självmant att han hade blivit utstött. När jag frågade varför sa han bara att han hade sjungit falskt när de skulle sjunga nationalsången. Jag frågade inte mer. Jag var helt överväldigad av all konst, jag har aldrig sett något liknande varken förr eller senare. De bjöd mig att stanna över natten för att jag själv skulle få se nattljuset inomhus.

Mårten tystnar.

- Det där med ljusa väggar tror jag på men kanske speglar är bättre, säger Sarah.

- Vi har ju stora fönster mot söder så det blir nog ljus så det räcker, säger Alvar.

- Jag tycker om dina historier, Mårten, säger Måd, det är roligt att du vill berätta om dit liv på det sättet. Det skulle vara fint att få se målningarna.

- Ja hur gick det med målningarna, glömde du dem? fyller Sarah i.

- Nej jag gick tillbaks och hämtade dem, några gav jag till skulptören och några betalade jag hotellräkningen med.

- När vi är färdiga med husen får vi kanske tid till att bygga skulpturer, säger Alvar. Han vill också visa sig positiv men innerst inne ser han framför sig en helt annan framtid.

- Nej nu ska vi bada, föreslår Mårten.

Och de kastar sig skrattande i det halvkalla vattnet.

- Inte precis som på Kap Verde.

Redan dagen efter lägger de hårda träfiberskivor mellan takstolarna, spikar längsgående åsar och fäster takplåten som de haft tur att hitta på annons. Plåten är tänkt som underlag till de enkupiga och lite vinda tegelpannor som de fått ta gratis från en lada. De jobbar hårt, det gäller ju att hinna innan regnet kan komma.

- Det är ju vansinnigt att hissa upp tre ton på taket, säger Alvar när de lagt färdigt plåten. Nej det blir för tungt med tegel. Det får räcka med plåten.

- Teglet kan vi lägga på mitt, säger Sarah glatt.

- Du ska ju ha gräs och takterrass.

- Jag kan väl ändra mig. Det är ett vackert tegel.

När de fäst den sista takplåten hänger Måd upp en krans av maskrosor och rölleka, så sjunger de en visa och Mårten har bakat en sommartårta till kaffet. När de står inne under det stora taket med de öppna väggarna kommer regnet. Det öser ner. Skyfall. Det smattrar mot plåttaket. Det åskar, dundrar och blixtrar. Måd drar ut alla elsladdar.

- Det är som om vi lurar regnet, säger Alvar.

- Det regnar som i Afrika, säger Mårten. Ni skulle ha sett på ett dygn ...

Dagen därpå jobbar Mårten ensam med taknocken.

- Jag vill göra den både vacker, rolig och funktionell.

- Gör som du vill, säger Alvar, och lägger till: Om du orkar klättra.

- Jag fick en vision i natt och då måste man.

Alvar ser honom klättra upp på stegen, gå längs nocken, mäta, rita, klättra ner, såga, upp igen, mäta fel, ner igen, såga om, ta sticksågen och såga både runda och spetsiga former. Ibland karvar han med kniven. Det tar hela dagen. Men på kvällen är han nöjd. Nocken skjuter ut över gavlarna. På nockbrädan som pekar mot söder har han format ett huvud som skrattar, mot norr ser det allvarligt ut.

- Jag ska be Sarah måla det, svart, kanske rött eller varför inte både ock, säger han till Alvar, som försöker visa uppskattning. Sarah har efter sin framgång med andehusets färgsättning blivit färgexperten.

14

Så går dagarna och veckorna. De bygger vidare, diskuterar konstruktionen, detaljerna, miljövänliga material och allt mellan himmel och jord. De ändrar ständigt alltefter nya förutsättningar och idéer.

- Du lever med det här, ligger alltid före i huvudet, säger Mårten.

Alvar lägger märke till en liten irritation i Mårtens röst och svarar korthugget.

- Hur skulle det annars gå.

Att klara vatten och avlopp var ju viktigt och de ber flera experter på slagruta att leta efter vatten.

- Bara man tänker på vatten så hittar man det, säger en. Han tänker tydligen inte tillräckligt för de hittar inget när Gunnars traktor gräver.

- Gräv djupare!

- Förr eller senare hittar man ju alltid vatten, säger Alvar.

De studerar bergen och föreställer sig hur de kan vara formade under och bedömer var det borde finnas vatten. Mycket riktigt finner de efter ett par grävningar bra grundvatten. Där gräver de en gemensam brunn.

Torrdass är de överens om.

- Man ska separera kiss och bajs, då luktar det inget och så kan man ta tillvara näringsämnena, påminner Måd.

De bygger ett gemensamt tvåhåls torrdass inomhus, sätter in en enkel tratt och samlar urinet i en tank som de gräver ner i marken och som Gunnar kommer och tömmer. Skiten samlar de i tunnor som får stå ett halvår, då är den förtrollad till torr jord som de kan gräva ner. Det avloppsvatten från tvätt och disk, som inte används i odlingarna, låter de rinna ner till tre dammar där det får stå en tid och renas av naturen själv. De

planterar blommor, gräver kanaler och dammarna blir en del av trädgårdsparken.

- Vatten har ett eget liv som man måste ta till vara, man ska inte tvinga det in i banor som inte är naturliga för vattnets egen inneboende rörelse, säger Sarah och visar hur vattnet virvlar vackert i hennes stensulpturer. Efter dammarna är vattnet så rent att det kan rinna vidare ut i den naturliga bäcken.

Tillsammans med Plåtsven, en snillrik plåtslagare och uppfinnare som bor i dalgången intill, experimenterar de även fram ett reningsverk som renar disk- och tvättvattnet inomhus. Vattnet rinner genom tre akvarier med olika växter och fiskar. Vattnet blir så rent att det går att dricka. Alvar är fylld av entusiasm.

- Det ska vi ta patent på. Tänk att ha ett vackert reningsverk i varje bostad. Vattnet går bara runt och runt. De vore nåt för uländerna, nu när vattnet håller på att ta slut.

Ofta ställer de sig på håll och begrundar vad de gjort. Varje gång blir de förvånade över hur mycket de har hunnit.

- Om man bara håller på, tar en sak i taget, så blir det mycket till sist, säger Alvar.

- Du jobbar som en lastbåt, mal på i samma fart dag och natt.

Alvar vet inte om han ska ta Mårtens kommentar som en pik eller uppskattning.

- Inte precis, men det går inte att bara jobba när man har lust, då kommer man ingenstans.

Mårten svarar inte.

Trots deras engagemang i husets alla tekniska och estetiska problem kan de inte, åtminstone inte Mårten, låta bli att också prata om annat. Ibland sittande på något skåp, en brädhög eller medan de arbetar vill han ventilera något djupsinnigt. Alvar får ofta bita ihop för att inte visa sin vilja till framåt, till att bli färdig med den förutbestämda etappen.

- Jag tror att jag bara kan bli förälskad i det omöjliga, säger Mårten när han och Alvar en dag tillsammans bär in brädor på axlarna.

- Du menar att du alltid vill ha något nytt, att du aldrig är helt nöjd.

- Ja kanske, jag tycker om Sarah men det är som om det skrämmer mig att jag kanske aldrig mer kommer att bli förälskad, inte kommer att få upptäcka något nytt.

- Jag tror kärlek är en viljesak. Om man bara vill mer hela tiden springer man ifrån det man kan få.

Så säger Alvar för så hade han tänkt när han hängde upp tvätten på två plastlinor som han spänt mellan ett träd och en islagen stolpe. När han hängde upp Måds kläder: hennes skjortor, långbyxor, hennes trosor och behå hade han känt en alldeles speciell omtanke, en innerlighet som han aldrig tidigare hade upplevt, då hade han förstått att kärlek är något man sakta bygger upp. Visst jämförde han: trofasta Måd med sensuella Sarah. Alltid kommer han fram till att Måd är för honom möjligheten att i detta livet få älska, den vill han inte gå miste om.

Som på en gemensam ingivelse lägger de ner bräderna. Alvar sätter sej. Mårten står kvar och svarar:.

- Det låter så förbannat klokt, men livet är inte så enkelt.

- Du vill inte bli beroende, det är det det handlar om. Du vågar inte ge dej hän helt och fullt. Det är det man måste våga.

- Lever vi inte alltid med en lockelse till något nytt. Jag tror vi har det i våra gener. Mannen ska göra barn med många.

- Vi ska ta hand om våra barn, då kan man inte leta efter något nytt hela tiden. Jag tror vi lever i en tid då alla ständigt söker nya upplevelser, vi får aldrig vara nöjda. Det är det all reklam handlar om, ja hela tidsandan.

- Det har väl alltid varit så att mannen velat jaga vidare.

- Det har det väl men man får göra sitt val. Att leva är att välja som Sartre sa. Du är ju filosof.

- Du har nog rätt men jag vet inte om jag kan det. Vad är kärlek egentligen?

Alvar svarar snabbt.

- Kärlek är lusten att leva med en annan, att kunna säga att i det här livet är det du och jag, att det är vi. Om du nu har haft tur, för det har du haft, så måste du tillåta dej att älska, våga satsa allt. Sarah är ju fantastisk.

- Visst, men vi lever också så olika liv. Hon är så självgående. Det är som om jag ska anpassa mej hela tiden.

- Jag tror inte du skulle vilja ha en som anpassade sej efter dej. Det passar nog er båda att ni får leva era egna liv också. Du är ju minst lika självständig. Du ska vara glad för att Sarah är så tuff och självgående.

Mårten ser ut att fundera innan han säger:

- Jag kan ibland tänka att min självständighet beror på min egen oförmåga att kunna älska, och även att kunna ta emot kärlek.

Alvar hade aldrig upplevt Mårten så öppen, så personlig. Vad skulle han svara. Han har många gånger tänkt samma tanke.

- Jag undrar vad vi män är rädda för, är det beroendet eller att det kan finnas någon som är bättre?

Mårten svarar själv.

- Det är kanske priset man får betala för att vara en skapande människa, man blir egocentrisk. Är inte alla stora män och kvinnor socialt omöjliga. Det egna skapande går alltid före.

- Det ligger något i det, men man kan undra varför skapande är så viktigt. Är inte kärleken viktigare, och egentligen så handlar ju det mesta skapande om just kärleken.

- Kärleken kanske bara finns som en längtan, är egentligen omöjlig. Lika svårt som att få två positiva atomkärnor att slås samman. Ytterst är vi nog alla ensamma.

De sitter en stund, vilar i det som båda förstår är det svåraste i livet, det som allting handlar om. Så säger Alvar:

- Man kan väl vara mer eller mindre ensam.

- Nej du, säger Mårten, det är väl bäst att vi gör lite nytta.

Båda reser sej, lyfter upp bräderna på axlarna och går vidare.

Det var inte sista gången de pratade om kärlek. Gemenskap, oberoende, självständighet, att våga ge sej än, sinnlig eller sublim kärlek, och mycket annat, detta kunde de vrida och vända på när de då och då stannade upp, satte sej en stund.

De har funderat mycket på hur de ska klara uppvärmningen. Vedkaminer vill de ha för trivsel.

- Det håller inte om alla eldar med ved, dessutom är det för jobbigt och vi blir ju gamla, invänder Mårten.

- Jovisst, jag skulle också vilja utveckla biogas tillsammans med Gunnar, han har ju kor. Men det får bli nästa projekt. Solfångarna på taket ska vi i alla fall ha.

- Varför inte en vindsnurra, det finns de som ger friktionsvärme till en vattentank, det kan du ju kombinera med solfångarna.

- Det blir något för dej att utveckla, svarar Alvar.

Svårare är det med elen. Till en början, för att komma igång, får de ta el från Gunnar. Men sen skulle de vilja klara sig utan fast elanslutning.

- Nu när kineserna har börjat bygga solceller blir de snart billigare, säger Alvar. Men i första hand gäller det att spara.

- Det är för mycket teknik, säger Mårten, teknik kan man aldrig lita på.

- Det är människorna man inte kan lita på, svarar Alvar, något som Mårten inte bryr sej om att kommentera.

Ofta kommer folk och hälsar på och alla vet precis hur allt ska vara. Många har något gott till kaffet med sig och visst händer det att någon hjälper till. Som när ett helt gäng spikar fasadbrädor. Och visst vill Alvar sprida sina byggidéer. Men nog kan han bli stressad när det blir för många avbrott i byggandet, när folk kommer och stör. Han försvarar sig själv.

- Jag njuter av att komma in i jobbet, känna att det flyter. Jag är engagerad och vill inte bli avbruten när det inte passar.

- Det är precis som med mig, säger Sarah. Du är konstnär och bygger med själen, det är väl inte så konstigt att du inte vill bli störd.

Alvar känner sig stolt när Sarah ser honom som konstnär. Då leker livet och solen är grön i gräset och havet dansar barfota bortanför bergen. Bräda efter bräda täcker fasaden och i en och annan sågar han in en rund glädje och försöker få huset, denna väldiga byggnad, mer än dubbelt så hög som han själv, att resa sig som en solros eller varför inte som ett skepp som har strandat för tusen år sedan och är kvarlämnat när havet drog sig tillbaks.

En förmiddag sitter han i trädgårdsstolen. Flugor surrar och en lätt vind hörs i lövverken. I de stora körsbärsträden är bären röda. På håll hörs en grävmaskin som bygger en ny väg. Långt borta på grannens äng ser han Måd.

En vit boll i det höga gräset. Hon plockar blommor. Måd är härlig att se på och mjuk och enkel att leva med. Hon är inte den stora passionens kvinna, det finns ingen mystik. Han ser hennes pigga och glada ögon leka, han längtar efter att med handen stryka över hennes mulliga kropp. Hon går genom skogsdungen och kommer ut på deras egen äng. De har under helgen pratat om att medvetandet är människans förbannelse. Ja det är han själv som förfäktat att om det nu är så att det är medvetandet, att Eva bjöd på äpplet, som är människans förbannelse, så bör man göra sig omedveten.. Nu tänker han: då får jag ju inte medvetet uppleva dagen, se Måd, följa de två citronfjärilarnas flykt, tänka att vinden är en ton. Ja så tänker han nu när Måd böjer sig ner och lägger till nya blommor. Vilken färg får buketten i dag? Han ser mycket gult, vitt och blått. Hon rör sig i sommarängen. Hennes långa blus har samma färg som de torra grässlänterna. Hon böjer sig, plockar smörblommor, ängsgräs, rölleka, bryter av stjälkarna. Måsar

påminner om havet. Flugorna irriterar. Buketten blir större och större. Hon ska ge den till Kerstin som fyller år.

En dag kommer en långhårig amerikan och erbjuder sig att visa hur man lagar och gör i ordning fönster. Det är precis vad de behöver, de har ju bara skrapat dem.

Jimmy väljer ut kärnträ, byter ut dåliga understycken, linoljar, rå kallpressad på utsidan och kokt på insidan, tar glas från kasserade fönsterbågar, skär och kittar. Han jobbar sakta och metodiskt. Tar bara rast när det är mat.

Sen han kom till Sverige har han levt på att mot mat, husrum och fickpengar hjälpa folk att renovera fönster. Han säger inte mycket. Visslar mest.

Alvar kommer att tänka på en kamrat han hade i lumpen, redan första dagarna när de inställt sig på regementet sa befälet åt honom att han såg ut som en vapenvägrare och efter ett halvår blev han det också. Jimmy liknar honom. Stort svart lockigt hår, mörka intensiva ögon och smala känsliga armar och fingrar. Alvar kan inte låta bli att fundera över hur mycket vårt utseende bestämmer över våra liv. Han undrar också hur amerikanen tänker. En kväll frågar han honom om han inte vill åka tillbaks till USA.

Jimmy svarar lakoniskt med sin amerikanska brytning:

- Jag deserterade när jag förstod vad vietnamkriget handlade om. Trots att man erkänner att kriget var fel så är det oamerikanskt att inte varit med. We are still betrayers.

- Ja det är märkligt hur lojalitet med nationen anses överordnat allt. Det är som om hela världen skulle rasa om inte alla ställer upp för den nation där de är födda, säger Mårten.

- Det kanske den skulle göra också, säger Måd. En nation är som en familj, man måste försvara den mot yttre krafter till vilket pris som helst.

- Först ska vi försvara familjen, sen ska vi ställa upp för nationen, vad finns det för utrymme att tänka själv, invänder

Sarah. Det viktigaste är väl att göra det man själv tycker är rätt.

- Det borde vara så, men om alla gjorde det så skulle det bli kaos och anarki och det vinner bara de starkaste på, säger Måd.

- Så nationen är till för de svaga, frågar Mårten retoriskt.

- Ja, som familjen. Och förmodligen är alla svaga utan familj och nation. Måd låter säker. Om någon kommer hit och förstör för oss så försvarar vi väl varandra.

- Vet du hur galna alla var när första världskriget skulle bryta ut. Mårten riktigt hetsar upp sig. Alla, i alla länder, skrek som galningar för att de ville börja kriga. Alla skrek för sin egen rättvisa, för att fienden var hundar. Det spelade ingen roll om det var så kallade utbildade, filosofer eller vanliga arbetare, alla var lika galna nationalisterna. Trots att arbetarna i alla Europas länder hade lovat att inte börja kriga mot varandra.

- Det fanns i alla fall de som protesterade, säger Alvar.

- Och de har aldrig blivit hyllade, om de inte blivit martyrer, säger Mårten.

- De kan ha gjort en insats i alla fall, vi kan läsa om dem och inspireras av dem. Alvar fortsätter: Tänk om inga hade protesterat mot slavhandeln, kolonialismen, mot vietnamkriget, mot israelerna idag, hur skulle det se ut då?

- Det blir allt färre som vågar protestera, säger Mårten.

Alvar kommer dragande med sitt gamla vanliga beroende, men säger också att det anses lika oförlåtligt att inte stödja och vara lojal mot utvecklingen som det är att inte stödja nationen.

Jimmy lyssnar, nickar ibland.

Varje fredag går Alvar och Mårten till byns gemensamma bastu och träffar "lokalbefolkningen". Nakna gubbar med hängande magar och taskar berättar om biodling, fårskötsel, om fisket, om hur det var förr. I början var även Måd och

Sarah med men när det kom fram till gubbarnas fruar sa några gubbar att det inte var så lämpligt, så de avstod.

Bastun byggdes strax efter kriget. Det började med att kvinnorna stickade tröjor och sydde kläder som de skänkte till krigsoffer, sen stickade och sydde de av bara farten ihop till de pengar som behövdes för bastun. Flera av gubbarna minns hur deras farsor var med och byggde.

Inte sällan får Alvar goda tips om hur man byggde förr, vilka material och metoder de kunde använda. Hur man blandade till färg av tranolja eller gjorde färg på surmjölk eller svagdricka. Han tänker också på att förr kunde man, trots att man var fattigare, bygga bastur, Folkets hus, kyrkor och annat. Man skulle kunna göra mycket för det gemensamma även idag om man bara ville.

Bastun är en mötesplats för original, för många ensamma som söker gemenskap på fredagskvällen. Och man får höra många historier. En medelålders man berättar hur han haft det senaste gången han var i Thailand.

- Man måste skydda sig förstås, svarar han på Alvars naiva fråga. En av gubbarna säger högt att då måste man få den att stå rätt länge.

Så kan de undra hur handikappade klarar det sexuella och att de borde få någon form av hjälp. Inga ämnen är tabubelagda i detta nakna sällskap. Men oftast handlar samtalen om det konkreta, om båtar och bilar. Om att det är för dyrt för ensamma bönder att anlita avbytare. Någon enstaka gång om politik, och alla vet alltid hur allt borde vara. Och alla är överens om att det är fel på politikerna. Mårten skämtar med, men Alvar undrar alltid hur de tänker. Ska vi inte ha några politiker? Ska vi ha demokrati utan politiker, eller hur menar de? Men han bryr sig aldrig om att lägga sig i den diskussionen, om man nu kan kalla den så. Ibland kan han bli missmodig då han tänker att i hans lokala ekonomi så är det dessa gubbar som bestämmer.

Oavsett samtalen är det härligt att höra de svettiga skratten och alltid lika skönt att efter bastun gå ut och svalka sig, att stå naken i den fuktiga kvällsluften, känna doften av älgräs.

Måd har tvingat fram att de åtminstone ska ta ledigt på söndagarna och en söndagsmorgon vid téet frågar Alvar Mårten:

- Vad ska du göra i dag?

- Jag vet inte, svarar han, dröjer ett tag och fortsätter. Kanske ska jag bara vänta på mig själv. Låta mig vakna till det här livet, blunda och känna det yttre varma ljuset med mina fingrar, smaka på luften, bita i den eller bara smeka den med mina kinder, lyssna på en fluga, se på våra blålila trasmattor och tänka på en hand som klipper tygremsor. När morgonen kommit ytterligare en bit ska jag tänka att kanske bygger vi hus för att grund, väggar och tak går att förstå, problemen som uppstår går att ta på och går att lösa. En plank, en sten vet man var man har.

Så poetiska och kanske lite melankoliska kan de alla känna sig ibland, inte bara Mårten.

Mårten kan när han känner så gå upp på det intilliggande berget, sätta sig och småsjunga egna påhittade ord och melodier.

En kväll vid Miriams plats läser han vad han har skrivit. Han deklamerar och hans basstämma fyller uterummet och han har musik i rösten. Det är lätt att se att han njuter själv.

- Berusad av vindens kraft och det omedgörliga frångår jag mig själv tankens fästen och seglar med in i bråddjupen där oron vilar, där det planlösa varat bor och där leken tar två steg åt höger och sen går rakt fram. Var kommer denna svindel ifrån som stiger ur fötterna, får mina armar att darra och min mun att känna smaken av jordskorpans leriga oro. Fylld av denna smak ritar jag i sanden mitt livs historia, min kärlek och mina tankars eviga frågor. Aldrig kommer jag att få veta om

det var det stora havets vågor som utplånade min historia eller om det var vinden som kom först och åter la sanden i ordning. Skakad var jag i alla fall när jag väntade på att få gräva ner till den fasta leran, när jag såg mig bära bräddor och spika ett nytt liv. Våra hus, på smala stolpar förankrade i jorden, reser sig och omges av luften för att innesluta det liv som dricker ur skålar målade med spröda blommor.

Måd kan alltid ta till sitt trädgårdsland när poetiska, eller andra känslor kommer över henne. Ofta står hon där långt in på ljusa sommarkvällen. Ingenting får vara rakt, bara mjuka former. Vilket kan reta Alvar som vill komma snabbt fram. Men han ger sig när han ser hur det blir. Och framför allt när han förstår hur vackert det ska bli när alla perenna växter fått rota sig och börjat växa.

Sarah har sin sång, och har funnit en plats mellan två bergväggar där efterklngen är lång och kraftig och där hon kan sjunga mot sitt eget eko. Skapar på så sätt flerstämmiga sånger. Oftast improviserar hon och hennes uruppförande försvinner in i naturen, men hon har ett bra gehör och minns dem. Och allt oftare sjunger hon på kvällarna vid Miriams plats.

Ibland lyckas Måd få med Alvar på promenader.

- Du behöver ta ledigt.
- Varför det. Jag tänker ju i alla fall på bygget, jag blir bara stressad av att göra något annat.
- Det är tur att Mårten får oss att koppla av ibland.
- Han borde hjälpa till mer, han tror att ett hus bygger sig självt. Han gör bara det han tycker är roligt.

Som när Mårten med järnskrot, trasiga cyklar och annat bygger skulpturer. Allt från fågelbad och vattentrappor till människoliknande figurer.

Sarah har förstås synpunkter.

- Det här blir lika skräpigt som hos mannen på stranden på Kap Verde.

Men mest låter hon Mårten hållas.

Alvar blir irriterad.

- Du bara leker.

- Är det inte det vi alla gör, eller i alla fall borde göra nu när maskinerna gör jobbet åt oss, svarar Mårten.

Alvar svarar inte och Mårten går på.

- ... här behövs det ett torn som en samlande kraft ... det räcker kanske med en mast ... vi måste skapa en axel för att få stadga ... som riktar sig mot stenskulpturen ... om vi gör en stig som en diagonal här så blir trädgården mer spännande ... den här formen skulle kunna fånga in ljuset ... då måste vi förstärka rummet nedanför ...

Alvar ser på. Visst blir det vackert men kunde trädgården inte vänta? Även om de inte behöver oroa sig för regn och blåst, deras hus är täckt, ytterväggarna klara och taket på, så gäller det att få det varmt.

Värmeisoleringen hade de diskuterat mycket. De bestämde sig för att använda tidningar, göra sin egen isolering.

De får samtliga i byn att samla och ge dem sina tidningar. De har över tio tusen.

Tillsammans med en motorkunnig granne konstruerar de en maskin så att de till och med kan sälja isolering eller byta mot något de behöver. När tidningarna inte räcker till fyller de ut med halmbalar i golvet och kutterspån i väggarna.

Det finns de som är oroliga för brand och möss.

- Om det börjar brinna inne i väggarna är det lika bra att det får brinna ner helt, svarar Alvar på det. Och möss går in i alla material, även mineralull, dem kan man bara hålla borta genom att göra huset tätt och ha katt. Och katt har bonden och den får ungar stup i kvarten.

Ofta diskuterar de om en form ska kontrastera mot naturen eller om den ska inordnas och efterlikna. På den punkten kommer de aldrig överens. Alvar vill att formen ska bryta mot naturen men både Måd och Sarah vill att formen ska växa ur marken. Ofta blir det därför något mitt emellan. Estetik är makt, fastslår Mårten och bryter medvetet mot alla regler han lärt sig.

- Formen måste komma nerifrån, som en växt, säger Sarah.

- Vem är det som bestämmer vad som är fel?

Alvar får inget svar. Mårten sitter tillbaka lutad i en trädgårdsstol och säger:

- I en värld som fungerar perfekt finns inget liv. Det är felen som är själva livet.

- Vi måste ständigt träna oss i att fatta beslut, att själva ta ansvar, insisterade Alvar.

- Ju fler fel desto intressantare och rikare liv, säger Mårten.

Alvar svarar inte och Mårten fortsätter.

- Det finns inga fel, det är bara att anpassa synsättet.

Nog finns det stunder då Alvar kan tappa sugen.

- Det är jävligt många pinnar på ett hus, och du bara roar dig. Du har också ansvar för att det blir färdigt.

- Det är kanske just det jag tar, svarar Mårten. Inte blir det färdigt om du arbetar ihjäl dig. Och skulle vi inte bygga ett samhälle utan stress.

Alvar är tvungen att ge honom rätt. Han undrar själv vad det är som driver på honom.

En dag när Alvar och Mårten bär in badrumsinredningen som de har köpt på annons, tappar Mårten handfatet.

- Vad fan gör du, skriker Alvar.

- Det finns väl fler, svarar Mårten.

Alvar ställer ner det skåp som han själv bär på och undersöker det trasiga handfatet.

- Det här är ju ett fynd, såna här går ju knappt att få tag på.

Mårten tittar nonchalant på det spräckta handfatet.

- Det går väl att laga.

Alvar reser sig.

- Du tar så förbannat lätt på allting.

Mårten ser att Alvar är spänd och säger lugnt:

- Du börjar visst bli trött.

Men Alvar tar inte åt sej, ger svar på tal.

- Ja jag är jävligt trött på att du bara leker, fattar inte du att huset inte bygger sig självt.

Mårten blir nu allvarlig. Tar ett par steg mot Alvar.

- Du jagar och jagar. Du knäcker ju dig själv, och oss andra också.

Alvar känner under någon hundrafels sekund ett hot men står kvar.

- Tala för dig själv. Vi var överens om det här.

Mårtens ord blir hårda.

- Du drev på. Det var ingen som fattade hur mycket jobb det är, allra minst tjejerna.

- Har de klagat då?

- Det förstår du väl själv. Du tar ju aldrig ledigt. Du bränner ju ut både dig och oss andra.

Alvar säger det han länge tänkt.

- Du är så jävla skeptisk. Du tror inte på nånting. Det är för att du inte har något att kämpa för. Då orkar man inte leva. Om man brinner för något så bränner man inte ut sig. Det är meningslösheten som knäcker människorna.

Mårten ändrar nu taktik, säger nonchalant.

- Och du är så hopplöst naiv. Tror att man kan förändra världen genom att bygga ett hus.

Alvar ser snarast än mer beslutsam ut. Men han talar lugnare.

- Du tror att livet går ut på att roa sig, berätta historier, vi måste för helvete göra något.

- Fattar inte du att alla kämpar bara med att klara sig själva. Hur det går med världen skiter man i.

- Ozonskiktet, det är bara att ta på sig en hatt. Nej fy fan. Det är för att alla tänker som du som inget görs.

- Har du sett en enda människa göra något som hon inte vinner på själv, nä du. Och du kommer inte att få se det heller.

- Alla vinner väl på om vi räddar Jorden.

- Du är så hopplöst orealistisk.

- Och du är bara slapp.

- Hur kan du tro att det här bygget kommer att ändra på något.

- Alla är så jävla slappa, det är ju för att vi ska bli oberoende som vi bygger det här husen. Då kan vi ...

- Du har lust att bygga, det är allt. Så har du lurat in mej i det här.

- Det var väl frivilligt.

- Det här är ditt projekt, jag skulle aldrig komma på en sån här idé. Det går ju att köpa ett gammalt torp billigare. Och med mycket mindre jobb. Du tar allt på så blodigt allvar. Man orkar inte bära hela jävla samhällets alla problem. Man måste hitta ett sätt att klara sig.

- Hitta ett sätt att klara sig! Har du inget ansvar. Vi har ingen fri vilja! Vi kan inte påverka! Allting bara sker som det sker! Är det så man ska leva?

- Det är såna som du som är farliga för ni tror att ni har rätt. Ni är jävligt farliga. Envetna och kompromisslösa. Du fattar inte att människorna vill bli bedragna. De vill inte höra några förbannade sanningar, de har hört nog av sånt.

- Du hittar alltid ett försvar för din passivitet. Är det något människorna behöver idag så är det sammanhang, göra något meningsfullt.

- Förstår inte du att allt ditt tänkande bara handlar om att du ska finna ett fotfäste i livet. För dig är sanningen, det du tror är sanningen, det samma som för dem som tror på något slags gud. Man gör sig något för att ha något att hålla sig till. Men allt är lika schimärt. Befängt. Se på sionisterna de skulle också

bygga ett land, världens mest jämlika stat, där skulle man leva enkelt, vara oberoende. Hur har det blivit?

- Vi har väl inte tagit någon annans land?

- Nä men du tar på dig rätten att veta vad som är rätt. Men dom bästa avsikter kan visa sig vara de farligaste. Fantaster och utopister det är dom som ställer till all galenskap.

- Vilka är det som är fantaster, se på dom som tjänar miljarder, tar för sig på alla tänkbara sätt. Och dom får hållas, förstöra hela jävla Jorden. Fy fan.

En stor trötthet kommer över Alvar. Han orkar inte argumentera mer. Mårten kommer alltid att vinna, det är så lätt att vara skeptisk. Ingenting går att göra. Allting kan man slå ner på, ifrågasätta.

- Jag ger mig, säger Alvar, du har rätt vi gör ingenting. Vi river hela skiten, eldar upp det. Så kan du och Sarah åka till Kanarieöarna.

- Gör själv en resa så får du se hur det ser ut ute i världen. Vilka krafter som vräker sig fram. Ta en resa ut i Europa eller åk till Singapore så får du se hur världen ser ut.

Alvar blir tyst. Mårten ger också upp och säger:

- Uppriktigt sagt så tror jag du retar dig för mycket på mig. Det är nog bra om du får jobba själv ett tag.

Alvar står där, upprätt, blundar. Han börjar gråta, tårarna rinner sakta och han låter dem vara. Han ser sitt liv, sin mening rinna bort. Ett ögonblick trodde han på något, nu är det som om allt bara försvinner. Han måste erkänna att Mårten har rätt. Allt är meningslöst, att bygget är för hans skull. Världen bryr sig inte.

Mårten går fram till honom, lägger en hand på hans axel.

- Förlåt mej, du vet ju att jag gillar dej, såna som du behövs. Jag vill bara att du inte knäcker dig själv.

Alvar står still, orkar inte lyfta armarna, han vet inte om han ska slå Mårten eller lägga armarna runt honom. Känslorna kastas inom honom. Åter får han den där otäcka känslan av att han inte befinner sig i verkligheten. Att hela hans liv är som en

fånig saga. Det börjar svindla i huvudet, han mår illa. Läger sig ner i gräset, ligger på rygg och blundar

Mårten sätter sig också, intill honom. Det är som om han hör Alvars känslor och han säger:

- Du vet att du har oss.

Visst är det skönt att höra Mårten, men ändå, han får kämpa för att ta sig samman. Sakta kommer tankar. Hur många gånger har han inte gett upp, hans liv har varit ett hopplöst sökande. Vad vill han egentligen. Varför retar han sig så lätt på människor.

Han sätter sig upp, i samma ögonblick kommer tårarna forsande. Han gråter hejdlöst, skakar i hela kroppen.

Mårten sitter tyst bredvid, ser på. Efter en lång stund torkar Alvar sitt ansikte. Utan att säga något reser han sig och går in i andehuset, lägger sig ovanpå sängen och somnar.

På kvällen när Måd kommer hem är han tyst, säger inget. Och inte älskar de.

15

Det beslutas att Märten och Sarah ska ta ledigt någon vecka.

Alvar kan inte avbryta. Han är pressad av den kommande kylan. Och han får inte ge upp. Så istället för att koppla av arbetar han vidare. Sliter snarare än värre. Blir också allt mer stingslig. Allt retar han sig på. Han sover allt sämre. Han gör fel, får göra om. En bräda han spikat i taket ramlar ner, är nära att träffa Måd. På honom själv hugger det till i axeln när han tappar balansen på stegen. Han sågar sig i handen, det blöder ordentligt. Huvudvärken kommer allt oftare.

När Måd en dag frågar vad de ska ha till middag blir han irriterad.

- Det vet väl du bäst.
- Jag frågade ju bara.
- Jag vet väl inte vad vi har för mat hemma.
- Du kan väl önska.
- Du gör i alla fall det du vill, så fort jag har en önskan så passar det inte. Det ska alltid vara något nyttigt. Det är bättre du bestämmer.
- Nu är du dum.
- Och du är så jävla präktig. Och du styr och ställer med din ekologi. Hälsa och hälsa, jag är så jävla trött på allt prat om hälsa. Förr skulle man leva för fullt och dö snabbt.
- Nu är du trött, för du gör inget annat än tänker på det här huset.
- Hur skulle det gå om jag inte gjorde det?
- Vad har det tagit åt dig? Sätt dig ner.
- När jag tänkte på världen var det fel, nu är det fel att tänka på bygget.

- Det är inte fel, det blir bara för mycket. Du är så omåttlig när du börjar.
- Ingenting går av sig själv.
- Gå och lägg dig och vila nu så gör jag mat.

Men vila är en plåga, och som en alkoholist tyr sig till flaskan tyr han sig till byggandet. Sågar, spikar, hugger.

Måd får klä skott. Mycket får hon höra. Hon är inte lojal mot honom, det är Mårten hon stödjer. Hon tar för sig av godhet, ska alltid vara så präktig. Egentligen har de inte samma intressen, hon är bara intresserad av sin trädgård och hälsa.

Måd känner sig allt mindre omtyckt och blir allt mindre intresserad av att kramas. Vilket Alvar tar som tecken att hon tappat lusten, är för gammal och ointresserad av erotik. Själv vet han inte vad han vill, samlagen, som trots allt blir till, blir neurotiska utbrott.

Han börjar också tycka alltmer illa om människorna. Hör han på nyheterna blir han förbannad, retar sig hela dagen. Vilka jävla skurkar. Och människorna, de visste ju att de ljög, rakt i ansiktet på oss. Alla är ynkliga jasägare. Tar bara för sig. Alla håller sig väl med alla för att göra affärer. Alltid dessa pengar. Man har stora etikkonferenser, pratar om moral, det är bara sken, alla försöker bara bluffa sig till ett bättre läge.

Hans tankar mal över mänsklig dumhet och oförmåga. Han försöker tänka: det är strukturerna som styr, men han finner ingen tröst. Ingenting hjälper.

En dag, rättare en sen eftermiddag, är han nära att ramla ner från taket. Han ska greja med plåtskorstenen på taket och har knytit fast sig med en lina från andra sidan huset. Men linan glider ur handen. Han ramlar, tappar taget och glider sakta ner mot takfoten. I sista ögonblicket får han tag i en liten plåtbit som han satt fast för att senare kunna fästa en stege i.

Han förstår till sist att så här kan det inte fortsätta. Han måste göra något. Men vad? Det här var hans livsprojekt,

meningen med hans liv. Och nu håller han på att bränna sitt skepp.

En kväll när han inte kan somna säger han till Måd:

- Jag åker in till stan.

Måd säger inget, ser honom lomma iväg, stiga in i bilen, hör det spruta i gruset och ser billjusen försvinna.

Inne i staden rusar nattbilar. Ljus, reklam. Några människor arbetar sig fram, som mörka avlånga skuggor. Vart ska han? Varför inte köra vidare, till Paris, Lissabon? Bara köra och köra. Långt, långt bort.

Han stannar, parkerar, går ur. Det är tyst på gatan, inte en människa. I den svala och friska luften är det som om det värsta släpper och han drar in den råa luften i långa djupa andetag. Han går förbi kaféet. Det är kolsvart, bara ett kallt sken från lysrören vid disken. Allt är förändrat, ändå ser han sig själv där han suttit och skrivit, pratat med Mårten. Han hade lösningen på världens problem, han förstod varför allt är som det är. Men vad har det hjälpt. Han ser Måd, hennes omtanke, vilja att göra vackert. Han går vidare, ser några ensamma som skyndar hem, och enstaka bilar. Annars tyst och mörkt. I några få fönster lyser det bakom fördragna gardiner. Han kommer ner till kanalen, går längs kajen. På måfå, utan mål. Han har alltid tyckt om staden, alla händelser. När han nu går där, ser de stora husen, gatorna, alla tekniska apparater, tänker han sig staden som en stor ätande maskin. Den arbetar och arbetar. Där samlas all mänsklig kraft, och där tuggas de långsamt men säkert sönder som inte orkar hänga med.

Han tänker på hur han en gång målat upp för Mårten hur det borde vara. Han hade för några ögonblick trott på vad han sa, inom sig hade han sett det samhälle han pratade om. Allt hade varit så självklart och enkelt. Han hade sett glada fria människor som levde i fred och bara gjorde goda saker. Men han hade inte själv orkat med sin dröm, vaknat, känt ångest. Så hade han skrattat åt sig själv, han var en naiv idiot.

En kvinna han känt hade nyligen dränkt sig. Mannen hade hittat en ny. Hon hade fyllt en ryggsäck med sten och gått ut i vattnet. Bara gått rakt ut, långsamt sjunkit, känt vattnet omsluta sig och försvunnit. Så skönt det skulle vara, allt skulle upphöra, alla tankar, alla omöjliga drömmar och känslor skulle på några sekunder vara borta. Det hugger till i bröstet när han tänker på henne, kan samtidigt inte låta bli att imponeras, vilket mod, vilken styrka.

Gå ut i det svarta vattnet. Ensam med sina tankar. Eller så tänker man inte längre, bara går. Detta orimliga liv, där vi kastar oss mellan omöjligheter, jagar möjligheter som hela tiden lurar oss, glider från oss.

Han kommer ner till de stora båtarna. Som monster ligger de där. Att gå på en båt, sticka iväg, vartsomhelst, bort, bara bort, ut på haven. Havet är frihet. Men för hur länge? Förr eller senare måste man söka hamn.

Han möter nattvandrare. Utslagna söker sig någonstans att sova, finna värme.

Han minns första tiden då han blivit ensam, när hans fru gått bort. Då hade han vandrat ute på nätterna. Vandrat och vandrat.

Han tar ut stegen. Passerar en frikyrka. En stor båge över entrén. Därinifrån har han hört sånger. Människor sjöng om en gud som älskar dem. Gud är god, står det på ett anslag. Men är inte gud ond för de flesta. Alla dessa sjuka, övergivna. Alla dessa krig. Över miljarder lever på svältgränsen. Över miljarder har absolut inget att leva för, varje dag är bara en kamp för att överleva. Och som tack får de dö. Alla dessa som guden är mest elak mot de säger att gud är god. De måste säga att gud är god, de orkar inte leva annars. De har ingenting annat att leva för än en påhittad gud. Är detta idioti eller genialitet?

Han finner en bänk, sätter sej. Lutar huvudet bakåt. Den stora natten, alla stjärnorna. Mellan två hus skiner månen som en svag skarp båge. Nymåne. Finns det en plan i universum, är

alla rörelser förutbestämda? Vi kan räkna ut när nästa komet ska passera och hur långt bort. När en stjärna ska kollapsa. När hela solsystem ska sprängas eller slockna. I denna väldiga rymd svävar Jorden som ett litet dammkorn, inordnad i en sedan miljontals ljusår uppgjord plan, omöjlig att bryta sig ur. Även Jorden är inordnad i denna universums plan. Är Jorden ett enda stort ekologiskt experiment? som Mårten sa. Antingen klarar vi oss eller inte, universum får i vilket fall ett svar, kan pröva vidare. På andra planeter.

Vi kan se stjärnorna, vi vet att de finns, vi kan tänka att universum finns. Människan är universums ögon, universums medvetande. Nog vore det märkligt om människan, som det tagit femton miljarder år att skapa, skulle utrota sig själv. Vore det inte ett hån. Men i universum finns varken mening eller hån, varje sekund dör hela stjärnsystem, allt är bara rörelse, bara expansion. Tills det kollapsar och börjar om.

Det är detta som är skönhet för Mårten. Dessa frågor, denna obegriplighet, allt kan hända. Sittande på bänken med huvudet lutat bakåt lyfter nattmörkret honom och plötsligt ser han sig själv sväva tyngdlöst, flygande högt över marken. Han är en stor fågel som svävar över ett bergslandskap, glider fram mellan de branta bergväggarna, ut över väldiga skogar. Han kommer högre, ser hela Jorden. Och långt där nere människorna, ser hur de grupperar sig, hur de strider mot varandra. Det ser så löjligt ut, så meningslös denna kamp mellan tankar, idéer, mellan ting och lustar i detta oändliga. Finns ett system, en tro, som står över alla de andra ... alla dessa trosriktningar väntar på varandras mognad för att uppgå i den enda ... denna eviga kamp mellan idéer har den lett någonstans ... är idéerna inte bara verktyg åt en utveckling vi inte vet något om ... vi människor spelar med i ett spel vi inte ens kan ana ... vi tror oss göra gott ...

Plötsligt är det som om allt kommer rusande mot honom, de stora husen, hela staden. Han kan inte värja sig. Han blundar, det blir bara värre. Det spränger i huvudet, det bultar, han ser

blixtar, det hugger till i huvudet. Han kramar sig själv, pressar armarna runt bröstet, hårdare för att hålla tillbaka. Men armarna blir tunga, han släpper taget, lägger sig ner på bänken. Han mår illa, går bakom bänken och spyr. Läger sig igen. Sakta stillnar det. Det kommer ingen hjärnblödning.

I stället minns han sina barn. Ser inom sig när han lagade deras cyklar, minns när de byggde koja. När de seglade på havet, den stora tändkulemotorn dunkade, de badade, lekte i det solglittrande vattnet. Detta liv har jag också levt, tänker han.

Han hittar tillbaks till bilen, lägger sig i baksätet och somnar.

När han vaknar är staden redan i full gång. Hans första tanke är att Måd är orolig. Jag måste hem. Men han hör också musik och ligger kvar. Först tror han det är inne i hans huvud, men förstår att det kommer utifrån. En ensam fiol. Ljuvlig musik blandas med stadens buller. Vi lyfter oss, gör något av vår stund på Jorden. Vi spelar musik. En man kommer från ett annat land, där man krigar, mördar och våldtar. Han ställer sig på en gata i ett främmande land och spelar.

Han sätter sig upp, kliver ut ur bilen. Mycket riktigt, en bit bort i gathörnet står en man, klädd i en ljus lång utanpåskjorta, för stråken med stora kraftiga, ändå lätta rörelser. Alvar går fram till honom. I fiollådan ligger några kronor, ett par sedlar. Han känner i fickorna, plånboken ligger hemma. Inte ens några mynt. Han går fram till mannen.

- Vill du spela på en fest vi ska ha?

De sätter sig vid Miriams plats och var och en får berätta hur de upplever det. Det sägs mycket, alla blir på något sätt anklagade. Måd för präktig, Mårten för snobbig och lättsinnig, Sarah för att hon inte ger av sig själv.

- Du iakttar, man vet inte var man har dig, säger Måd.

Ändå är det Alvar man går hårdast åt.

Mårten säger:

- Du anklagar mig ständigt för att vara lat. Du erkänner aldrig att jag gör något positivt, visar aldrig uppskattning.

Alvar ser trött ut. Har han själv fått uppskattning någon gång? Har han inte alltid fått kämpa ensam?

- Du själv då, får jag inte alltid höra att jag är naiv, orealistisk, att jag jagar på? Vad ska vi göra här i livet, om vi inte försöker? Det var ju du Sarah som sa att vi måste göra något. Vi ville ju inte sitta kvar på kaféet och gnälla och klaga över världen och våra usla politiker. Nu gör vi i alla fall något.

Ingen säger något på en stund. Alvar tar vid igen.

- Jag vet nog att jag är en liten skit men jag vill i alla fall göra något, göra det jag tror på. Visst fattar jag att vi bara bygger ett par små hus, men någonstans måste man börja.

Det blir många kvällar, många långa diskussioner. Alvar får höra mycket: förutom att han är orealistisk så driver han igenom sina idéer genom sin envishet. Men både Måd och Sarah försvarar honom också. Måd för att hon i mycket tycker lika och Sarah för att hon nu åter ser viljan, en slags livsvilja i Alvar.

- Vi är olika, men vi behöver varandra, säger Sarah. Du Alvar, istället för att vara avundsjuk på Mårten för hans lust att skapa och leka, kan du bejaka din egen lust. För egentligen slåss du mot din egen längtan att våga skapa friare. När man spelar ett instrument så räcker det inte med teknik. Det måste bli musik också. Du har musiken inom dig, du behöver bara ta fram den. Och Mårten måste förstå att en förutsättning för hans frihet är den bas som framför allt du Alvar skapar. Ni måste lära er att förstå varandra, inte bara försonas med olikheterna utan bejaka dem.

Samtalen ger till sist resultat, de kommer fram till att de vill fortsätta, fullfölja det de gett sig in på oavsett vilket motiv var och en har.

- Förlåtelsen är till för en själv, säger Sarah, anklagelser bara fräter på en själv, förstör ens eget liv.

Och hon föreslår att de tillsammans vid varje veckoslut ska sjunga några av hennes zigeniska sånger.

- Vi står i en ring och var och en sjunger först ensam ett solo, sen sjunger de andra, ger all den kraft och medkänsla de har till den som sjungit.

Och så blir det. De står i ring på ängen, ser på varandra. Allt högre och kraftigare ekar sången och de erkänner alla att det är en mäktig känsla att genom en sång få ta emot så mycket omtanke och kraft.

Trots att Alvar och Mårten kommer bättre överens, säger Mårten en dag att det nog är bäst om han tar ledigt en tid.

- Huset är ju snart så pass färdigt att det fungerar under vintern. Du har ju hela hösten på dig.

Alvar är nära att säga: Du bara jobbar när det är behagligt. Men han säger inget, det ligger ju något i det Mårten säger.

- Mårten och jag kan åka utomlands, föreslår Sarah. Så kommer vi tillbaks och börjar med vårt hus till våren.

- Res till Spanien, flamenco lär ju också komma från ursjälen.

- Vi måste nog längre söderut om det ska bli varmt.

- Res till Afrika då och kom hem med en historia, säger Alvar.

- Kanske med flera, svarar Sarah.

16

Alvar känner sig först övergiven. Men han finner snart att det är skönt att få sköta sig själv. Han tar inte ledigt, vad ska han göra istället? Efter hand hittar han ett nytt sätt att arbeta. Vad gör det om det går sakta, låt det ta den tid det tar. Han som alltid ska göra flera saker samtidigt. Hämtar han ett verktyg ska han samtidigt kolla någon annan detalj, förbereda nästa moment på vägen. Nu gör han en sak i sänder. När han känner att något inom honom pressar honom att göra en sak till, bara en sak till innan han slutar för dagen eller tar rast för att äta, då tvingar han sig att avstå. Jag tänker bara på att bli färdig, jag måste vara här och nu, förr eller senare blir det färdigt. Han peppar sig själv: Det är vägen som är målet. Det är skapandet som är resultatet. Han minns en devis av C J L Almqvist: Vad är äran av att få ett namn i poesin mot lyckan av att hava poesi i poesin. Allt längre stunder lyckas han känna poesi i poesin.

Han tycker också mer och mer om att jobba ensam, ingen att reta sig på, ingen som ifrågasätter när han prövar sig fram. Han lär sig att fästa en lång bräda provisoriskt i ena änden, fäster den andra änden ordentligt och sen tillbaks till den första änden. Eller han bygger ställningar som stöd. Ibland får han vänta tills Måd kommer hem till helgen. Han lär sig också se det han gör. Hyveln som åker fram och tillbaks. När han skär med kniven eller skruvar fast något. Han lever inte en bit framför. Han vilar i nuet samtidigt som han mal på.

Att varje morgon ta på sig arbetskläderna blir nu en nära nog poetisk handling. Han tycker om sina gamla slitna kläder, de gröna kraftiga byxorna som är för stora men mjuka, T-tröjan med "Make love not war" eller den han fått av Mårten med färgglada vilda afrikadjur och den mörkblå skjortan med

avklippt krage. Särskilt tycker han om sin svarta tröja. Alltid när han drar den över huvudet ser han sin mor framför sig stickande i den blommiga fåtöljen. Hennes händer fladdrar som snabba fågelvingar och han tror han förstod vad hon tänkte på. Det är inte mycket kvar av den, han har själv lagat den åtskilliga gånger.

En skön söndag. När Måd och han ätit frukost och Måd gått ut till trädgårdslandet kan han sitta och upprepa sina gamla tankar: Jag bygger en värld som passar mig, som ger mig ett fundament att stå på, en förklaring som gör världen begriplig. Varför behöver han en förklaring? kan han fortsätta att tänka. Men finner inget enkelt svar.

Han reser sig, sträcker på sig, går ut till Måd, sätter sig i den lätt blöta trädgårdsstolen som sviktar behagligt. Han ser in i trädets gulnande bladverk, kisar och ser hur de ljusa och mörka bladen bildar mönster som sakta rör sig i vinden. Vi behöver namn på växterna för att kunna katalogisera, systematisera och kommunicera. Men vi behöver inget namn för att se hur bladen sträcker sig ut och lapar ljus och värme eller när kylan kommer och jorden drar ner bladens kraft. Vi behöver bara öppna oss och förundras.

En eftersommarmorgon sitter han ensam i andehuset, där de fortfarande bor. Han ser ut genom fönstret, ser det flätade videvindskyddet, ser att rosorna, som de flyttat från Måds mammas trädgård, ännu blommar. Trädgården prunkar av liv, av växter och insekter. Och deras nya hus inramar gården och trädgården. Kanske inspirerad av Mårten hör han ord inom sig:

Tack du varma sommar för sol och kraft och kärlek och kom nu den sommar som den svage kallar vinter. Tak och väggar är klara. Vi kan anpassa oss till vådrets makter, till vinden och regnet, till den kommande kölden. Nu blir också jag lugn. Den stress jag kände för att hinna få huset varmt innan vintern har släppt, jag kan se mig omkring och i vila ta emot de små

mänskliga rörelserna och se naturen skifta klädnad. Nu kan vi förbereda husets inre, tänka ut detaljerna och göra huset klart att bo i, att äta i, att älska i.

En annan dag när han sitter och ser neråt dalen, kommer den gulockra färgen smygande över ängen, närmar sig honom, tar tag i honom och skakar av honom den skuggande halmhatten. Han reser sig upp, tar emot den vissna gulheten av utsugna löv. Han är stark, fylld av sommarens värme och de mogna frukterna. Ta mig, kryp in i mig! Han öppnar händerna och bugar. Tack du sommarsol, tack för din kärlek till marken och för att du värmden stenarna. Nu ska jag fylld av förtröstan ta emot himlens tårar och havets vindar. Nu ska jag, i skydd av mörkret, krypa in i mina drömmar, och hoppas att hammaren kan dansa: vals, tango eller fri jazz, som septemberlöven eller som tankarna hos en man som fortfarande kan känna doften av kärlek, som minns åren som är och som ännu har några år kvar: att leva, att älska, att hålla i en hammare, en tång eller en kofot och skapa skydd mot aningen att livet är kort, som parismodet, som tanken, känslan av evigheten, eller som värdet av alla våra pengar.

Han bygger färdigt inomhus. Lyssnar på radions P1 utan att skrämmas. Han tycker om doften av trä, att ha en dag framför sig. En dag att skapa. I lugn och ro väljer han ut trästycken. Sågar, borrar, skär med den vassa kniven. Han köper en ny sågklinga och kan tillverka de lister han behöver. Ibland tar han elhyveln till hjälp. Han hade ju tänkt att bara bygga en struktur, men han kan inte låta bli att leka med formerna. Han låter sig inspireras av Mårten. Han tar sig tid till att vara konstnär, att göra det vackert, inte bara hållbart och funktionellt. Han formar detaljerna.

Medan han snickrar minns han. När han håller i den hammare som han tycker bäst om minns han timmermannen från sitt första bygge, när han själv bara var arton år.

Timmermannens hammare var helt rund och omöjlig att använda av någon annan. Han minns när timmermannen och han satt och pratade, hur den äldre mannen grät när han berättade att hans fru hade fått cancer.

En solig vindstilla morgon kopplar han ihop stegen till dess fulla längd för att nå högst upp på gavelspetsen, där det återstår att slå fast några brädor. Han rör sig långsamt uppåt och känner den stillhet och koncentration en balansakt kräver. Ställer foten där, lägger verktygen där. Intryckt mot stegen slår han i en spik i varje fasadbräda. Rörelserna blir långsamma. Det går inte att stressa, att driva på sig själv. Han tänker varken på systemen, världen eller kärleken. Bara på tretumsspik. Ser sina skrovliga fingrar hålla i spiken, hör hammarslagen och känner hur spiken drar, pressar in brädorna. Först när alla brädor sitter fast, när han klättrat en bit ner och känner sig tryggare kan han se bort mot Karin som hänger sina färgvackra kläder på tork och han lyssnar till förmiddagsvindens viskningar.

När han kommit ända ner på den hårda gräsmarken kan han åter tillåta sig tänka att de osäkra måste göra sig säkra genom att bita sig fast i något. Men varför förstöra en vacker höstdag med sådana tankar när man kan göra sin egen poesi, när man kan segla med vinden, sjunga sin sång eller tänka att lycka är att se gräset växa, se det gulna och vissna, och nästa år åter se det vaja i vinden.

Deras hus har blivit tungt och allvarligt, inte minst efter det att de målat det med rödfärg.

Han hade hoppats kunna bygga ett hus fullt med lek och tillfälligheter. Det kan han inte. Jag är för mycket ingenjör, tänker han. Det är svårt att vara lekfull, kanske beror det på att jag trots allt för en dialog med arkitekter och andra esteter och vill ha deras erkännande, det är svårt att vara för avvikande. Kanske är min lust till lek en protest mot alla myndigheter och

förmenta kulturtyckare, mot all den småaktiga ordning jag känner mig fångad i. Det är därför inte en äkta inre glädje. Ska man leka och göra sig fri från påtvingat formspråk måste man vara oberoende i sinnet, och det är jag tydligen inte. Så kan han resonera och tvivla på sin förmåga.

I såna stunder kan han ta på sig stövlarna, gå ut och känna dofterna i skogen och se en svag sol lysa genom molnen som tunnas ut.

Eller han åker till havet. Där ligger berghällarna stilla och tysta. Ingen solar längre, de silvergrå och rosa klipporna är nakna, runda i sina former. Vita solglittrande vågor slår mot den mörka av spillolja färgade klippstranden. Någon enstaka båt hörs på håll. Han ställer sig på den klippavsats där han en sommardag höll tal till världens alla presidenter.

O ni alla presidenter, sekreterare och revisorer och studievägledare ni ska få se ...

Nej nu vill han inte hålla något tal, knappast ens till statsministern, men han får oftast ny kraft ur det väldiga havet, får perspektiv på sina problem och det blir åter roligt att bygga.

Redan dagen efter, som är solig och förhållandevis varm, målar han alla fönster med olika färger. Han tar en burk linoljefärg, rör i pigment på måfå och målar tills färgen tar slut, så blandar han till en ny skvätt med ett annat pigment och målar, ja dansar som besatt. Gröna, blåa och gula, några bågar blir lila. I ett lyckorus blir huset gladare och vackrare och Måd blir riktigt glad när hon kommer hem på kvällen. Alvar njuter av att se henne le.

- Nu har vi två hus man kan skratta åt.

Sitt allvar kommer han dock inte ifrån och när han är ensam under hösten får han tillbaks något av det kontemplativa tillstånd som han hade på kaféet.

Ofta tänker han att här ska de förankra sig, leva och dö. Skapa något som de känner är deras och där de har friheten att forma sina egna liv.

Deras liv ska förändras. Sitter de på en flotte, åker de bara med eller är de med och styr? Han kan fråga sig vad han håller på med.

Åter minns han Anders Österlings dikt. "Bygg dig en värld om världen är dig vrång", han läser högt de rader han minns, "nödgas du förakta vad andra trakta, res dig en härd och sjung dig själv en sång". Vilken värld är det han bygger?

Man frågar inte bara själv, man bestämmer också svaret, skulle Mårten ha sagt.

När han söker svaret kommer han alltid fram till ordet "oberoende". Men är det inte också för att han vill göra världen begriplig. Han vill börja från grunden, bygga upp något som han förstår. Vi behöver mat, vi odlar. Vi behöver ett skydd, vi bygger ett hus. Steg för steg vill han förstå deras behov och tillfredsställa dem. Han tänker på Mårtens vilja att se det obegripliga som vackert, som en svindlande skönhet. Så kan han själv inte se det. Han kan till och med bli förbannad på tanken. Det är bara ett sätt att försvara allt som sker och inte göra något åt det. Allting blir för var dag alltmer svårfattbart. Vi tvingas in i en datavärld, en cybervärld, en nanoteknik där vad som helst kan hända när som helst. Allt kan rasa på en sekund, datasystemen, aktievärdena, hela världsekonomin.

Att inte veta något, att inte förstå något. Han kan inte se någon skönhet i det. Han vill begripa det han har omkring sig; kunna ta på det, se på det och känna att han åtminstone har kontroll över det närmaste. Han vill inte vara beroende av en värld som han inte tycker om och som han inte litar på. Måd och jag bygger oss en värld och så får Mårten och Sarah sjunga oss en sång, kan han tänka.

En natt drömmer han att han har förstört ett stort dammbygge. Människor står kallt och tittar på. Han vill bara släppa fram vattnet som har hindrats. Men när han förstår att de som ser på önskar behålla dammen, ångrar han sig och vill lägga tillbaks sanden. Då märker han att han bara har en handduk kring kroppen, och arbetar han med båda händerna så glider handduken ner och han står helt naken. Han blir villrådig. Ska han strunta i handduken och med båda händerna bygga upp dammen eller ska han hålla i handduken och försöka peta med ena handen? Tafatt öser han samtidigt som han håller i handduken som då och då öppnar sig.

I en annan dröm dyker han ner i vatten. Han kommer djupt. Ser märkliga fiskar och underliga växter. Han simmar uppåt. Han är nära ytan. Han sträcker upp armarna, tar stora simtag. Men han kommer inte närmare ytan hur han än simmar. Han får panik, kan inte andas. Då vaknar han och tror att han är död.

En natt ser han en man stå högt uppe på ett berg. Stor och väldig. Som en jätte, eller som ett stort förvuxet barn. Han talar med stora ord. Har storslagna idéer, väldiga projekt. Det ska byggas palats, grandiosa parker, jätteskulpturer, magnifika alléer. Omkring honom drar sig molnen samman. Det blixtrar, mullrar. Mannens ord blir allt kraftigare och ekar mot himlen.

Ofta på dagarna tänker han på kärleken medan han bygger.

Vad har jag om jag inte har Måd? I veckorna längtar han efter hennes glada lekfulla ögon, hennes kropp, hennes envisa och härliga förhoppningar. Han minns Mårtens frågor.

Kärlek är att ligga intill varandra och känna kroppsvärmen och andningarna och viljan att kramas även efteråt. Men den skrämmer också. Känslan av avsked, saknad och död gör honom rädd. Han tycker mycket om Måd. Men älskar han henne? Älska är ett så svårt ord. Och så farligt. Hela ens liv blir, ja vad då, beroende av en annan. Nej beroende är fel ord.

Det blir fyllt av en annan. Jag är inte längre mig själv, mitt halva jag är i en annan och hon blir en del av mig, dör hon så dör en del av mig. Man kommer att leva halv. Det är han rädd för.

På natten i tystnaden kan han höra sin fars saknad när mor hade dött. Han hör sig själv skrika till sin far: "Acceptera detta livet, det är ju så här. Vi kan inte göra något åt det." Han minns sin hustrus ord: Tar vi inte vara på kärleken nu så ångrar vi oss.

Han känner hur befängt det är att säga något. Saknaden skär in i oss som knivar hur vi än försöker göra motstånd. Ska han kunna säga: Jag är glad för att jag fått leva ett rikt liv, fått uppleva kärlek, glädje och äventyr, fått känna värmen från solen och se naturen ständigt omvandlas, förändras, bli grön, gul och röd och grå och torr och åter grön, gul och röd så många gånger att jag inte minns dem alla? Så vill han se det, men för att se det så måste han kämpa, låta tanken vinna över känslan.

När han tänker på döden kan han också bli förbannad. Det pratas så mycket om att vi förnekar döden. Är det inte det man måste göra? Någon gång varje dag kommer tankarna på döden för honom, oftast som en rädsla. Går inte det mesta här i livet ut på att hålla tankarna på döden borta? Vi sjunger, dansar, ja bygger vi inte hela städer för att vi vill tänka på annat än döden. Han kan till och med tänka att det är just rädslan för tankarna på döden som håller igång allt, hela denna jättemaskin som människorna skapat. Vi måste skapa när döden jagar oss.

Han tror inte på någon reinkarnation. Nej han kan inte lura sig själv, det fungerar inte. Han vill inte heller. Han måste hålla sig till det han förstår, annars tappar han helt orienteringen.

Dessa tankar kommer inte bara på nätterna. Även när han mäter, sågar till och skruvar fast bänkskivorna.

Kanske har denna rädsla för döden hindrat honom att känna kärlek, att reservationslöst hänge sig åt en annan människa? Kanske till och med hindrat honom att älska själva livet.

Har han inte alltid velat komma nära någon men på olika sätt hindrat närheten, förstört den när den var möjlig. Han har kämpat och sökt och letat i varenda vrå, varit nära men hans rädsla har åter förstört, rivit sönder. Man måste försona sig med döden, tänker han. Var det inte det Buddha ville lära ut? Det finns en väg: meditera, gå in i den stora obegripliga andevärlden. Det är det Mårten försöker. Men nej, han vill stå på jorden, ta i marken. Han vill varken luras in i cybervärlden eller någon påhittad andevärld. Han vill ha modet att leva med öppna ögon. För det behöver man inte alltid vara medveten om döden. Tids nog kommer den.

Måd och han har kommit varandra mycket nära. Ändå är det som om de lever var sitt liv. Han bygger, hon har sin trädgård. Han har sina tankar, Måd sina planer på ett nytt kafé. De respekterar varandra, kan lyssna, ibland ge goda råd. Men var och en har sitt. Deras privata sfärer överlappar till en del varandra och där har de det bra. För Måd är samvaron de har vid matbordet, i sängen, på promenaderna tillräcklig. Hon är självständig, stark och så otroligt nöjd både med sig själv och med hela livet. Visst kan han längta efter större överlappning; att de gemensamt ska bygga, hålla i samma plankor eller plantera rosor tillsammans. Men han aktar sig, är rädd att riskera det fina de har.

Dagarna avlöser varandra. Han spikar, sågar, bänder och vrider. Han mäter fel, sågar för kort, för långt, svär: Jävlar, tumstocken har svällt. Får många gånger göra om. Men träbit läggs till träbit och inredningen tar form. Han skruvar fast gångjärn, justerar, filar och kan stänga ytterdörren, höra den dovt slå igen.

Kvällarna kommer. Den svarta skogen avtecknar sig mot den gråblå mörka himlen. Han går ensam den lilla stigen. Andas in doften från den fuktiga dikesmarken. Det är ljumt. Ingen vind. Stilla. Höststilla.

Han är trött efter dagens grävande. Han måste bli färdig med gropan för urintanken. Han får ta det försiktig, har känt av ryggen. När han i natten går ut och pinkar slår en enorm stjärnhimmel mot honom.

Nattkylan kommer. Det går att hålla femton grader inne. Han läser "Mitt förnamn är Ronny" av Ronny Ambjörnsson. Han har också gjort klassresan. Han tänker: Människor söker sig till en klass. Utan klass är man ensam. Han tillhör ingen klass.

På natten kan han tänka på dumma saker han sagt; ord som bara slunkit ur honom och som han sen ångrat men inte vetat hur han skulle rätta till.

Ofta undrar han hur Mårten och Sarah har det.

En granne kommer på besök.

- Du jobbar dag och natt.
- Jag gillar att jobba, det är härligt att skapa.
- Jag tror du jobbar så mycket för att Måd är i stan i veckorna.

Alvar vet inte om det är ett dåligt skämt eller en medveten elakhet och svarar bara:

- Det här är det roligaste jag vet. Jag njuter varje sekund. Tänk att få skapa hela dagarna.

Han visar honom runt, berättar hur han löst olika detaljer. När han beskriver hur dasset fungerade frågar grannen:

- Får man verkligen bygga så där? När vi skulle installera vår toa var de förbaskat noga. Allt skulle kontrolleras.
- Utvecklingen går framåt. Han tycker han finner sig bra.

När grannen gått känner han ett visst obehag. Och det sitter i ända tills han klockan 22.45 hämtar Måd som kommer med bussen.

På hemvägen från skogen då Måd och han plockat lingon stannar de strax innan de finner stigen, lägger tröjorna i gräset. Det är ljumt i höstsolen, gräset är mjukt.

På natten är det bara en plusgrad ute. Som tur är har han köpt ett extra element på återvinningscentralen. Det håller 14 grader inne i andehuset. När morgonsolen kommer blir det snart varmt både ute och inne.

Han följer henne till bussen. I kvällskylan kramar de varandra. Han ser Måd vinka genom bussrutan.

Han vaknar vid sju, ligger en stund och ser upp i andehusets blå innetak. Ser kvistarna och finner bräder som tillhört samma stock. Tänk att de kunnat hålla ihop i all hantering. En fluga stör och får honom att stiga upp. Han öppnar fönstret och släpper ut den. Det är regngrått i söder. Han kissar i gräset och sköljer ansiktet med svalt regnvatten. Nattens skurar har fyllt den stora vita porslinsskålen. Han äter sin frukost inne. Där är kallare än ute, men det blåser inte. Medan han äter sin fil, ekologisk förstås, egenblandad musli, en icke rättvisemärkt banan, det enda affären hade, och dricker te till en smörgås med ost tänker han på dem i dalen, det gamla strävsamma paret Gunnar och hans fru Karin, på Anders och Kerstin, på Jonas och på dem själva, dessa fyra nybyggare. Om jag blundar ser jag mina vänner, om jag tittar ser jag matbordet med en uräten djup tallrik och en temugg. Vad har jag om jag inte har mina vänner? Han behöver Mårtens infall, han behöver hans historier, låta sig underhållas. Så tänker han: jag har inga fiender, men jag har många jag själv inte tycker om.

Han minns vad Sarah sagt om förlåtelse. Han börjar längta efter Märten och Sarah.

Regnet kommer, det smattrar på taken, mest hör han regnet från det stora husets plåttak. Han tar på sig arbetskläderna och regnjackan.

En eftermiddag åker han till Jan och glasar fönster. Jimmy har tyvärr inte kommit tillbaks och nu behöver han sätta in fönsterbågarna. Jan har blivit arbetslös men startat en fönsterrenoveringsfirma. Den går mycket bra, berättar han. Aldrig ska han bli löneslav igen.

Dagsvärmen finns kvar inne i huset när han kommer in på kvällen. Han kokar té och äter några smörgåsar.

Efteråt går han upp för att se solnedgången över skogen och bergen. Klättrar, blir andfådd. Solen går in i ett dis och himlen blir orange, rosa, violett och röd. Allt är tyst och stilla. Han drar in kvällsfukten. Letar efter stigen nerför berget på andra sidan, stannar och lyssnar, hör fåglar. Ett rådjur tittar på honom och hoppar elegant iväg. Byxbenen blir blöta i det höga daggfyllda gräset.

Återkommen öppnar han och stänger dörren snabbt för att inte släppa in kylan. Det är tyst i hans lilla andehus. Dagen efter ska han fortsätta med innertaket och denna natt behöver han nog inte sätta på elementet.

Detta satans regn. När det lättat ute ska han fortsätta med att tätta fönstren.

Så enkelt livet vore om man bara anpassade sig, men förmodligen ganska tråkigt.

När en skugga rullar nedför slutningen undrar han hur det hela ska sluta. Som skön pianomusik eller ett muller? Han kan

bara lägga örat till marken och lyssna. Höra hur askminnena och glömskorna letar sig ut i vindarnas strömfåra.

Staden arbetar, arbetar. På väg hem får han en jävla huvudvärk som sitter kvar ända till kvällen trots piller.

Söndag. De plockar svamp och sitter i höstgräset, dricker medhavt kaffe.

Han bakar bröd, sex limpor, läser papper, tidningar och en bok. Sen limmar han ihop köksbänken av spontade golvbrädor.

Det kommer ett brev.

När vi förflyttat oss en längre sträcka efter den raka och vågräta linjen och även därefter höjt oss en aning över det beskrivbara, tvingas vi erkänna att våra fötter och även våra ord har förlorat det fäste som vi tror vi har, men när det skenbara blir synligt förnimmer vi en frihet, samma frihet som den känner som rör på havet och för varje årtag ropar ett namn som han älskat. Sarah hälsar och badar.

Han ser Sarah och Mårten vandra i de andalusiska bergen, på kvällarna lyssnande på flamenco. Han tolkar brevet som att de mår mycket bra.

Det blåser. Den iskalla vinden kryper in i skinnet. Inne är det i alla fall lä och han håller värmen. Han målar väggarna och skruvar fast köksbänken. Han får maginfluensa och ligger stilla i 24 timmar. Sen fortsätter han bygga.

Dimman lättar. Solstrålarna förångas, markfukten stiger, späds ut till vanlig luft, blir blå himmel. När han genom det rutnät som de spröjsade fönstren bildar ser upp mot himlen, ser han trädgrenar som spretar. Det sitter kvar en och annan blomma. Då och då kommer en småfågel och utför en dans. Inne jagar envist en stor fluga. Medan kaffet svalnar fångar han den mot

fönstret i en kopp och släpper ut den till morgonkylan. Sen sätter han sig i soffan med ryggen mot fönstret så att ljuset kommer i boken och morgonläser för att vakna.

På håll hörs en fågel skratta.

Alla ropar: arbete, arbete, arbete. Skapa jobb, vilket underligt sätt att se på världen.

När förmiddagsvärmen kommer tar han på sig den tjocka jackan, går ut, sätter sig i trädgården och ser träd med gulrödfärgade runda frukter varav många ligger som guldbollar på marken. En svart katt ser på honom med sina genomskådande ögon. Då och då faller en guldboll ner.

När han står på trappstegen och spikar fast taklisterna tänker han att han tycker om de tysta, som betraktar världen och inget säger.

När han åter står på golvet, ser hela rummet, tänker han: Detta har jag gjort.

Bara två nätter sover han dåligt för att tankarna går.

Han besöker Ann-Marie, som studerar schamanism. Hon röker fredspipa och ber andarna om råd. Hon kan få sina ovänners, fienders ansikten att träda fram när hon suttit länge vid den stilla svala insjön. Hon pratar dem till rätta, säger sin mening. Även sina goda vänners gestalter kan hon prata med och det gör henne trygg. Hon berättar att schamaner, som tidigare hållit sina kunskaper hemliga, nu träffas för att rädda världen.

Här finns den lilla godheten, tänker han. De vill i alla fall gott.

Hon berättar också om sitt liv, hur hon upptäckte en knöl i nacken på sin man. De hade tre barn och hon var gravid. Efter ett år var han död. Hon stod ensam med fyra barn. Hon fann en

hästgård och flyttade, hästarna räddade hennes liv, säger hon. Nu har hon även hittat schamanerna.

Han hör nyheterna för att hänga med. Han ser inget fast att hålla sig till, förstår inte vad alla håller på med. Han skulle önska att det finns ett alternativ till marknadsekonomin på Jorden. Det är marknadsekonomi när de stora företagen konkurrerar ut de små. Varför pratar man inte om det längre?

Han tar tag i något enkelt och närliggande. Han mäter, sågar och skruvar fast.

Det händer konstiga saker. Han är helt säker på att han har gjort en sak färdig, som att han satt upp en hylla, men så är den borta. Det händer att verktyg försvinner och han hittar dem aldrig. Han grips av en känsla av att vara galen. Han ser sig omkring i rummet och försöker få sakerna att vara stilla. Man måste betrakta allt med humor. Det har hänt förr så han vet att det ska gå över.

En vacker höstdag. De vita björkstammarna vajar lätt i vinden och de svarta korporna fladdrar och skrävar i träden. Han lovar att inte blunda eller villfaras när han reser mot alla de ögonblick som rusar emot honom.

Utan att tappa fotfästet kan man inte förstå livet och ännu mindre hela världen. Kanske förstår man livet bäst när man bestämmer sig för att inte förstå det. Men det är bara ord, tänker han. Vi leker med ord, vi tröstar oss.

Under en kvällspromenad hör han sig själv säga: Av motgångar blir man stark men motgångarna försvinner inte.

En dag trampar han på en spik som går genom skon och in i foten. Det blir sprutor och nya stålskodda skor. Han sätter sig vid matbordet, läser om brevet han fick från Mårten häromdagen.

Hej Alvar och Måd

Planet lyfter en och en halv timme försenat och jag kan i min flygplansstol låta tankarna sjunka mot den brända marken, mot havet och vågorna. Så är det, nu är det, så och så ... Mina ögon bränner det som är och som varit. Utkastade i denna rymd möter mina tankar det liv jag anat för några sekunder i en tid som står absolut still, den brända marken värmer himlen och jag ser stigar jag gått, rädd att ramla, rädd att se ner i djupen: det blågröna livet med koraller, röda fiskar, fiskar liggande döende på stranden på retfullt avstånd från det räddande havet. Jag gungar som fiskarna som drar upp nät när fångsten är god. Jag kastar ett öga bakåt, ser fotsteg, nakna fötter i den fuktiga sanden, de runda tårna, hälen, den välvda hålfoten, en våg, en tidvattenvåg och livet har åter varit ett kaotiskt blommande ögonblick då jag skapade med mina bara händer, då jag grät torra tårar som aldrig kunde torka hur varm solen än var. Nu blundar jag, inga blickar bakåt, inga sidoblickar, inga blickar framåt, våg efter våg in mot stranden, höjer sig, rullar och bryter, jag svalkar mig i skummet och fångar alla sår jag fått i det nät jag lagt ut för att jag ville leva. Hur ska det kunna vara annorlunda, som en väntan på något, kanske något särskilt, en fuktig morgon, en vind, en kall afton med varma händer, smala långtande fingrar som sträcker sig ut ur bruset som ekar mot kala stenväggar, mot hårda golv, mot nästa mål, mot oväntade händelser, ett steg bakåt, ett fall utan skyddsnet, mot ett leende ansikte som förvånat lyssnar till de vita molnen, till den eviga himlen som Sarah som Sarah som Sarah

Han kommer att tänka på människans förmåga att skapa liv ur påhitt. Författare sitter vid ett skrivbord och hittar på och vi ser hans figurer, följer dem, lider med dem, gläds med dem. Författaren kan manipulera oss, få oss att känna vad som helst, allt är bara påhitt. Är det detta som är människans förbannelse,

vi lever i skenvärldar, går omkring i våra påhitt, vi har tappat kontakten med vad som är det verkliga livet. Löpsedlarna lurar oss varje dag att engagera oss i oangelägenheter, det vi inte har ett dugg med att göra, som egentligen inte berör oss, men som plötsligt blir viktigt. Eller är denna förmåga vår räddning? Något som gör att vi kan höja oss över vår hopplösa situation. Göra oss de världar vi vill och behöver. Vi gör poesi av vårt trälände.

Han tänder inte lampan. Han vill se morgonljuset sakta sila in genom fönstret, se ljuset bli större, fylla hela himlen och införliva även rummet där han sitter, se den blåvita nysnön täcka marken. Träden ser ut som vita poetiska stoder. På radion meddelas att direktören, som har en månadslön på 220 tusen har fått 29 miljoner i pension för att han anses oduglig.

Han åker till staden och tittar efter begagnade vedkaminer. Trafik, trafik, trafik. Staden arbetar. Hur länge till kommer denna maskin att gå? Han ser kaoset när oljan sinar, när allt ska underhållas. Det kommer att finnas många och breda cykelbanor.

Morgontrög betraktar han den tysta nollgradiga vintern utanför fönstren. Klockan är halv nio. Långsamt, tveksamt men ändå obevekligt, tar sig ljuset genom de tjocka molnen och dagen börjar.

När det är tyst, utom en flugas surr, och han tänt ett tjockt stearinljus, tänker han åter på döden. Det gör ont i bröstet. Gud är optimism, tänker han, och frågar: Kan man vara optimist utan att tro på en Gud?

Det är disigt vitgrått ute. Träden vilar. Ett par skator klättrar bland de snöklädda grenarna. En vit rök stiger sakta upp ur

Gunnars skorsten. När röken kommit upp till en viss höjd lägger den sig horisontellt.

Kylan sitter i, - 12. Kaminen håller värmen, elden dånar. Han ställer bordet mitt i rummet, det blir högtidligare så. Han ser berget på andra sidan dalen. Ett väldigt monster, ett urdjur.

Han hämtar Måd vid bussen och de åker skridskor i månljuset.

De tänder ljus på frukostbordet, ett varmt ljus lyser upp deras ansikten och rummet. De frågar varandra hur de sovit. Lite oroligt på morgonen, säger Alvar. Måd vaknade tidigt, hon tänkte på sin mor.

Han tänder en brasa och läser högt ur Strändernas svall medan Måd först stryker och sen stickar på tröjan med jordgula färger.

På morgonpromenaden hör han talgoxen sjunga och ser även en bergguv segla. Sen sätter han kakel i köket med de färger och mönster som Måd sätter samman.

Världens livsmedelsförsörjning diskuteras på högsta nivå. Matproduktionen är hotad av all annan produktion. Många pratar, ord läggs till ord. Problemen definieras. Och allt går sin gilla gång. Politikerna håller vackra tal först om de väldig ekologiska problemen, sen om behovet av att skapa tillväxt. Det är som om det är två olika människor i samma kropp. När ska de förenas?

Han justerar fönstren. Skruvar och bänder med tången på de smidda hakarna. En gång hoppades han att människan ska bli så duktigt att hon kan förutsäga vad som ska komma att hända, finna formeln för utvecklingen. En sådan förutsägelse förutsätter en absolut ofri vilja, för i samma ögonblick som vi

vet vad som ska inträffa så kommer vi att vilja ändra, men inte ens ett steg skulle vi kunna ta som inte ingick i förutsägelsen; vi skulle vara bundna som slavar till vår egen formel. Det går inte att förena en plan med en fri vilja. Han har ingen ritning på sitt hus, bara några mått i huvudet. Han ändrar ständigt. Ser nya möjligheter.

En lördagsmorgon. Han sitter i sin tjocka blåa jacka på verandan och ser den fuktiga morgondimman och hör kraxande fåglar. Droppar hänger på de spretiga grenarna. Hans artikel om lokal livsmedelsförsörjning ska publiceras.

Han mäter, kapar, spikar fast lister kring dörrar och fönster. Ibland är det svårt att byta tempo från det stora till det lilla, från det grova till det fina. På flera ställen snidar han små figurer. Han rangordnar fönstren, ju viktigare fönster desto stiligare överstycken.

Måd blir faster och är mycket rörd när han en kväll ringer från den av skolelever målade telefonkiosken, som fortfarande fungerar. De har inte skaffat telefon, än mindre mobil, nej han vill inte bli störd i onödan. Kanske är det för att han inte vill längta efter att någon ska ringa, det är lätt att bli beroende.

Han går upp vid sjutiden trots att det är vilodag. Tar emot stillheten, regnet och den sakta kommande värmen. Han tvättar, läser, sätter på värmefläkten lite extra för att torka golvbrädorna.

Ett nytt brev från Märten.

solen kastar sig ut från tredje våningen och i skuggan som sen omger mig försvinner sången jag nyss hörde och kvar blir bara en flämtning från en främling och alla ord som jag nyss höll i singlar som höstlöv ändå är det vår eller sommar för det

är sommaren jag har i mina tankar men också himlen och Jorden jag har så mycket i mitt huvud att det känns övermäktigt men om allt tillåts vara kan det trots allt bli bra som när istappen gråter eller ljuset tänds av stjärnorna som inte är långt borta om man tänker så men svindlar om man tillåter sig men varför det när man måste stå stadigt för att inte ramla men ramlar man kan man kasta sig ut och i bästa fall hinna före solen som ännu inte nått marken där det alldeles nyss gick en gammal gumma förbi ledande en cykel vart vet jag inte hur ska jag kunna veta det jag som knappt vet om det är morgon eller kväll för att solen kan ha gått vilse men när det är morgon tror man att allt åter är som vanligt men så fryser man och tänder ljusen och då vet man varken ut eller in man kan bara sprattla och försöka orientera sig eller hålla sig i någon för att även hålla modet uppe men då ramlar båda det vet jag nog för det blir för mycket inte av något speciellt utan av allting allting blir bara helt enkelt för mycket och enda möjligheten är att inte hålla fast vid något utan bara följa med solvarvet jordvarvet och alla andra varv egentligen har jag inget mer att säga uppreppningen kan bara bekräfta vad som redan skett Sarah hälsar

Han skriver tillbaks, berättar att snart kan Måd och han flytta in i det nya huset och att de är välkomna hem.

De går inte upp förrän åtta och känner sig tröga. Han sätter sig vid datorn för att skriva vidare på sin artikel om ekologiskt byggande, samtidigt som han ser gulsparvar i trädet strax utanför fönstret.

Han har också bestämt sig för att skriva en artikel om moral, det talas ju rätt mycket om det. Men han ska inte skriva den artikeln, han blir bara förbannad och det går mest ut över honom själv, han kan till och med bli irriterad på Måd.

På eftermiddagen kommer huvudvärken.

Måd och han sitter vid frukostbordet, har ätit sin filmjolk, druckit sitt té, och ute ligger nattdimman kvar. De ser de nära trädgrenarna, hur de sträcker sig bort in i diset som på ett grafiskt blad. Han berättar nattens dröm. Han spelade teater, gör sin roll, men då och då är han inne på scenen i sina vanliga kläder, utan att han ska vara där. I stället för att rusa ut försöker han spela med i pjäsen, som om han har en roll. Han improviserar, samtidigt försöker han att inte märkas, och när han säger något pratar han arabiska. Efteråt är han beredd på att få en utskällning för att han befunnit sig på scenen utan att det står i manuset. Men ingen sa något.

Sen berättar Måd sina drömmar. Hon har haft två samma natt. Först drömde hon att hon ska grilla en kyckling, men när hon skulle sätta in den i ugnen hoppar den ner på golvet, den får fjädrar och springer iväg. I nästa dröm sitter hon vid matbordet och äter människohänder. Hon tycker inte att de smakar så mycket, lite sega bara.

Leende natt. Plus 8,7 grader på den digitala termometern. 21,2 grader inne i huset. Långt borta är himlen stor och månen halv. Från P2 hörs smekande stråkar. Nere i dalen går får. Mörka bollar i brungräset.

En ensam traktor plöjer. Kanske räknar Gunnar vändorna som han själv en gång på mutterfabriken räknade plåtämnen som han borrade hål i.

Solen skiner in genom fönstret. De vaknar samtidigt, långsamt och trögt. Ligger intill varandra, ser ljuset utanför. Snart kramar han Måds varma kropp. De älskar ömsint, en lugn smekning, går sen nakna ut i det lieslagna gräset. De äter frukost, fil, flingor, och dricker te. Ingen vill ha radion på, till och med P2:s musik känns för uppfordrande och pompös nu på morgonen. Han kommer allt närmare den stund han kan

säga: Jag älskar dig. Kanske det är målet med livet, att utan alla betänkligheter kunna säga: Jag älskar dig.

Blåsipporna slår ut, och tussilago, vitsippor och liljekonvaljer. De kan flytta in i sitt nya hus.

Passaten med släpet går flera vändor från stan. De bär, sorterar bort och ställer det nya hemmet i ordning.

- Det här har du gjort bra, säger alla som kommer och hjälper till eller bara tittar in. Alvar känner sig stolt.

Gladast blir han när den färgade kvinnan, som rätt nyligen har flyttat in i närheten, säger att det här är byggt av en varm människa.

- Underbara djupa fönsternischer, säger Kerstin.

- Där ska jag ha mina försåddar, svarar Måd.

17

Här ska bli en frukostplats, här silar morgonsolen behagligt ner genom lövverket och vinden prasslar så skönt i trädkronorna.

Mårten och Sarah som kommit tillbaks från sin långa utlandsresa förklarar hur de slutligen tänkt om de olika rummens placering. De ska ha var sitt hus men de ska byggas ihop.

Både Alvar och Mårten inser att de behöver varandra. Alvar behöver den inspiration som Mårten utstrålar, hans förmåga att överraska. Och Mårten förstår att han aldrig skulle kunna bygga ett hus, vilket han nu kommit fram till att han vill, utan Alvars metodiska tänkande, utan hans envishet och kunnighet.

- Nu får du förverkliga dina visioner, nu är det du som kan bli stark, säger Alvar.

För han har verkligen känt hur stark man blir när man får fria händer att göra det man vill. När man inte behöver förklara sig, eller försvara sig, när ingen försöker hämma ens inre energi. När man fritt får släppa lös all kraft man har.

Men det är inte lätt för Alvar att inte få bestämma, det är ju han som vet. Sarah blir ofta den som får gå emellan, hjälpa dem att hitta kompromissen mellan det möjliga och det omöjliga, mellan det konstruktiva och det estetiska. Svårast är det för Alvar att se hur farligt Mårten bygger.

- Det där håller inte, säger han när Mårten har byggt en ställning. Men den höll. Den gången, men inte nästa. Då ramlar Sarah ner och stukar foten. Då vågade Alvar inte varna trots att han såg att det var riskabelt. Han får också lära sig att ett råd lätt uppfattas som kritik och han tvingas många gånger se på när Mårten klanter sig.

Marken är stadigare där Mårten och Sarah ska bygga. De murar en riktig stengrund för att behålla värmen underifrån. Det är tungt, Mårten pustar. Gunnar hjälper till med traktorn, hämtar sten. Spränga vill de ju inte, men sten från gamla brott får de ta. De rullar, lyfter och drar med hjälp av kedjor och spel. De borrar, slår in kilar, lyssnar på stenens dova svar och klyver de stora stenarna till hanterliga bitar. Bit för bit läggs grunden.

- Om två tusen år kommer man att hitta denna grund och undra över vilka som bodde här. Mårten ser ut över den nästan färdiga stengrunden, en sned fyrkant och en halvrund båge.

- Så du tror att det kommer att finnas människor då, säger Alvar.

- Eller andra intelligenta varelser.

- Det kommer att finnas så mycket arkiverat då så de vet allt utan att behöva gräva i gamla grunder, säger Sarah.

Alvar säger:

- Allt som görs idag är förgängligt: papper, filmer, datorernas minnen, allt kommer att försvinna, ätas upp, förstöras av tiden.

- Ja det är väl tur det, säger Mårten.

- Vi kan väl knacka in ett meddelande i några stenar, föreslår Sarah.

De sätter sig ner och formulerar ett meddelande till framtiden. Efter mycket diskuterande kommer de fram till:

"De reste boningar. Deras namn var Alvar, Måd, Sarah och Mårten. De levde i en tid då man arbetade för systemen, inte för att det behövdes. Med sitt exempel ville de rädda mänskligheten." Mårten muttrar och tycker den sista meningen är onödig men det får stå.

Detta knackar de in i berghällen och gör även en planbild över hela bosättningen.

De bestämmer sig till slut för att bygga husen med enbart halmbalar, så som Mårten sett i Amerika, trots att Alvar säger att det är för jobbigt.

- Vi vill utforska nya tekniker och halmbyggeri är lokal produktion, säger Sarah. Dessutom kan man skapa organiska former.

För fem kronor styck köper de av en bonde torra råghalmbalar, och staplar dem som legoklossar på den färdiggjorda stengrunden. De slår träspjut genom balarna för stabiliteten och syr fast hönsnät på in och utsidan. För den arbetskrävande putsningen på in- och utsidan hyr de en maskin, en ny dansk uppfinning, som skjuter på putsen, en blandning av sand, lera och kogödsel. De modellerar de djupa fönsternischerna, gör reliefer på väggarna, lägger in keramiska bitar i putsen. För att skydda lerputsen och halmen drar de ut taket ordentligt över ytterväggarna.

Det är mycket jobb, men även Mårten blir stark och engagerad när han tillåts att leka och skapa fritt.

När hösten kommer står de två sammanbyggda husen i det närmaste klara, i alla fall till det yttre.

- Nu har vi snart en hel by, säger Alvar.

Det är dags för taklagsfest. Grannarna bjuds in. Sarah sjunger. Alvar finner gatumusikanten och han och Mårten spelar.

Arun, som han heter och kommer från Indien, blir en vanlig gäst och inte sällan spelar de tillsammans vid Miriams plats.

En kväll frågar Måd:

- Hur kommer det sig att du är i Sverige?

Med ett leende berättar han sin tragiska historia. Mamman övergiven med tre barn, hittar en ny. Som inte gillar Arun. Han flyttar till sina morföräldrar. Morfadern lärde honom spela men dog tidigt. Han bodde på en restaurang, diskade, städade, lönen var restmat och han fick sova på golvet under

ett bord. Han lyckades få hjälp med att gå en datakurs och började göra hemsidor åt folk. Fick kontakt med Ericsson och kunde komma till Sverige. När det gick dåligt där blev han uppsagd.

- Tyvärr har jag inte fått något nytt jobb men jag spelar på gatorna och klarar mig. Snart är IT-branchen igång igen.

Mårten och Sarah bygger själva vidare.

- Här ska inte hyflas och filas, säger Mårten och spikar eller binder ihop grenar som han väljer i skogen till inredning, till hyllor, stegar och räcken. Invändigt ser huset ut som en skogskoja. Men Sarah målar, hennes eget rum går i ultramarinblått och orange. Mårtens rum målas grönt och rött. Hon målar mönster, geometriska som hon sett i Marocko, men också slingrande jugendformer.

- Av färg blir man glad och det är lätt att måla om, säger hon själv.

- Och tid har vi ju, som Mårten ofta säger.

Väggarna ser ut som färgsprakande afrikanska marknader.

- Det är i slumpen skönheten finns, påstår Mårten. När det blir för mycket slump är Sarah där och korrigerar.

Alvar kommer in i en ny fas, sittande vid skrivbordet skriver han artiklar.

En dag när det faller ett stilla regn stannar han inne för att städa på sitt skrivbord. När han plockar i sina pappershögar hittar han sin gamla anteckningsbok. Den har blivit liggande, nästan bortglömd. Han sätter sig i sin korgstol, bläddrar, känner en glädje över att han en gång haft möjlighet att gå igenom sina idéer, kunnat slösa med tid och tänka.

Han lutar sig tillbaks i stolen och ser ut över markerna. Det är en härlig och vacker trädgård de har skapat, deras paradiset. Han älskar att se Måd vända upp sin runda stjärt, böka med händerna, bearbeta jorden, vårda de små växterna på våren och se hur de blir kraftigare tills hela trädgården prunkar av

blommor och nyttiga grönsaker. Hur ofta har han inte suttit i trädgården och låtit fantasin dra iväg när han betraktat Sarahs och Mårtens lekfulla skulpturer.

Han bläddrar i boken och läser sina anteckningar som är ganska kladdiga.

Han låter blicken vandra över sidorna. Minns natten när han kände en stor klarhet, när han trodde att han hade kommit på något stort.

*... i en egen ekonomi vinner man tid med bättre verktyg.
På en marknad vinner man i varor men förlorar i tid...*

Så självklart det är. Han tycker det är märkligt att man inte reflekterar över varför alla tvingas jaga tid trots att de gör verktyg som kan ge dem mer tid till att ta det lugnt. När han var barn räckte det med att en i familjen jobbade, nu måste båda arbeta och allt hårdare för varje år. Vi måste producera mer och mer, och så ska vi hinna använda allt vi producerat. Han tänker på alla som pratar om att det är tjänster och kultur som ökar. Nyligen har de byggt tre stora köpcentra bara där i närheten.

På sistone har han också förstått något nytt. Han kom på det en dag när han gick längs stranden. Att lugnt vandra, känna sina steg och låta tankarna komma, det tycker han om. Han frågade sig själv var kommer egentligen kraften ifrån, kraften till allt producerande, till det som vi kallar tillväxt. För en bonde så är det solen och det egna arbetet som håller igång det hela. Men så är det inte idag. De flesta tror att det är specialisering, teknik och handel som är drivkraften. Men så är det inte, förstår han, det är all den energi som pumpas in i systemet från underjorden, oljan och gasen. Solen driver det biologiska systemet och oljan driver hela det industriella komplexet. Därför kan man inte heller ha tillväxt genom kultur och vård och liknande som många tror. Det måste komma energi någonstans ifrån. När oljan och andra ändliga resurser

tar slut så finns bara solen kvar. Men ingenting kommer att vara lika lättillgängligt och koncentrerat som oljan. Då kommer hela detta vansinniga slöseri upphöra. Men hur ska människorna klara den enorma omställningen?

Han läser vidare.

Folk tänker som om samhället fungerar förnuftigt, det vill säga att man gör det som behövs och det på ett så effektivt sätt som möjligt ... På en marknad är slöseri själv idén. Därför finns det en motsättning mellan vars och ens förnuft och marknadens sätt att fungera.

På en ny sida stod det:

Det vore bra även för marknadsekonomin om det fanns olika ekonomier som tävlade med varandra, men den s. k. fria marknaden motarbetar andra ekonomier ... därför måste det finnas fria och oberoende människor som vågar organisera en egen ekonomi ...

De har kommit en bra bit mot självförsörjning och oberoende. Nästa steg ska bli att i trakten organisera, implementera som det heter, en ny ekonomi.

Visst misströstar han många gånger. Uppgiften är omöjlig. Men var gång han läser eller hör att det finns rörelser i världen som tagit saken i egna händer, så väcks hans hopp. I Brasilien stödde till och med presidenten de prostituerade när de startade en alternativ ekonomi. I Sydafrika bygger de fattiga svarta egna självständiga områden med självbyggeri och egna odlingar, skolor och annat de behöver. I Indien fanns rörelser med egna banker, som vågar låna ut till de fattiga så de kan investera och starta ekologiska odlingar, och skolor för de lågkastiga.

Varför skulle det inte gå i Sverige, vi är utbildade, vi är kunniga, vi borde kunna bli medvetna. Visst finns insikten att

Jorden står inför väldiga problem. Men den egentliga orsaken vill man inte erkänna.

De skulle kunna bli en motrörelse, en motkraft. De kan starta ett kafé i det nedlagda före detta Folkets hus. Där kan Måd förverkliga sina idéer, skapa en samlingsplats. Där ska de inreda en skriv- och datacentral för att administrera den nya ekonomin, och där ska de samlas när de ska organisera kampanjer mot våld och rasism, mot storskaliga samhällsprojekt, mot vapenförsäljning. Men vi ska inte bara tänka, tänker Alvar, vi måste göra något för själen också. Där ska de dansa, spela musik, leka. Människor ska komma långt ifrån för att antingen själva underhålla, sjunga, berätta en historia, eller bara vara med och skratta.

Och där ska de spela teaterpjäser de själva har skrivit.

Han har även själv haft en enklare pjäsidé. Den handlar om hur ett samhälle börjar bygga ett kulthus. Man bygger i trä. Vældiga stockar sätts samman. Människorna samlas kring uppgiften att bygga större och högre. Man har en mening och ett mål, man har en uppgift. En dag upptäcker man att man förbrukat all skog. Samhället dör ut.

Var den för enkel, tänker han, för symbolisk? Inte är människorna så dumma? Några skulle givetvis varna och säga att man får inte ta ner mer skog än som växer till. Men skulle det inte finnas de som säger att det ordnar sig, vi kommer på något nytt, eller så kommer gudarna att hjälpa oss eftersom vi bygger ett hus åt dem? Vore inte det mer rimligt? Men, skulle han kunna säga, detta har hänt, på Påskön, på Grönland, på många andra ställen. De gick under för att tron förledde dem. Idag är det tron på köpandets välsignelse.

Han lägger undan boken. Minns glädjen och lusten när han byggde, nu har han glömt alla svårigheter. Mårten och han har inte alltid kommit överens men de har lärt sig något, förstått sig själva bättre, och varandra.

Han ser sig omkring. Molnen står stilla, berghällarnas former är skarpa. Eftermiddagsljuset gör långa skuggor inne i

rummet. Han andas djupt. Han tycker om att sitta vid kaminen, höra spraket, känna värmen.

Han bläddrar vidare i anteckningsboken. Hittar en sida han skrev långt senare. Där han sammanfattade sina teser.

Manuskriptet som ska rädda mänskligheten

1. älska varandra även om det kan vara svårt
2. stöd alla som sjunger eller spelar musik, oavsett om det är modernt, klassiskt eller punk, bara de inte stör andra.
3. stöd alternativa livsformer, och kommunal självförsörjning där alla som vill får arbeta
4. Vill man vara fri måste man hålla nere de fasta utgifterna: bo billigt och ha möjlighet att odla en del av den egna maten. En bit mark kan vara bra att ha. Stöd därför alla som vill göra sig oberoende och öka sin självtillit.
5. stöd alla som inte vill sälja sin tid genom lönarbete och vägrar betala mer än 3 % i avgift för sina lån
 - 6a. skapa ett ekonomiskt system som inte kräver tillväxt av varor.
 - 6b. utveckla en lokal baseekonomi tillsammans med kommunerna
7. stöd konsumentmakt, miljösolidaritet och alla resolutioner som går ut på att rädda mänskligheten
8. stöd alla som motarbetar vapenförsäljning och framför allt vapenproduktion
9. säg vad du själv tycker även om du känner dig löjlig och vanmäktig
10. stöd dem som vill bevara regnskogarna, indianernas rättigheter och naturens mångfald och läs aldrig några kvällstidningar.
11. bejaka alla som försöker leva ett liv som inte skadar andra oavsett om de är animister, kristna, buddister, muslimer, sufister eller finner andra sätt att förklara det obegripliga. Oavsett om de tror på frigörande andning,

transcendental meditation eller roserverapi eller finner andra sätt att nå den inre kraften.

12. *hjälp inför den svindlande poesi som finns i det obegripliga.*

13. *stöd kulturell mångfald och motarbete alla som vill koncentrera makten.*

15. *stöd all lågenergiteknik, särskilt dem som cyklar.*

16. *stöd dem som försöker göra den materiella tillväxten ekologisk, men mest dem som vill minska det totala producerandet.*

16a. *skriv av alla bostadslån, de är ju i många fall mångdubbelt redan betalda.*

17. *stöd de småskaliga projekten, som inte kan ställa till med mycket skada och som befrämjar individens frihet och därmed livslusten*

18. *förbjud allt storskaligt som skadar människorna och Jorden.*

19. *stöd alla som skriver dikter om livet, kärleken och naturen och alla som säljer och köper på loppmarknader.*

20. *hjälp flyktingar och trädkramare.*

21. *undvik att frestas när makten lockar med förmåner eller när makten vill påverka med reklam.*

22. *stöd munkar och asketer, även om du inte själv vill leva i celibat*

23. *bejaka dina egna tankar och känslor och låt dig inte påverkas av Jantelagen.*

24. *stöd alla som vill odla i städerna: på taken, balkongerna och alla markytor, även i parker som ingen använder. Och alla som vill göra befintliga byggnader mindre sårbara för kriser. Och alla som vill bygga om sina egna hus utan bygglov, men med lokala material*

25. *inför ekologiska byggregler i stället för estetiska*

26. *främja en kvalitativ utveckling, vilket leder till ett mindre sårbart samhälle*

27. lev upp till åtminstone en del av det du innerst inne vill och tänk positivt om dina medmänniskor. Skriv gärna själv ner positiva affirmationer som du ger till andra.

28. ta alla tillfällen som successivt och smågnetande leder mot en hållbar utveckling. Motarbeta samtidigt alla de projekt som går i motsatt riktning

29. demokratin måste ständigt försvaras och om så behövs återerövras.

30. sluta bryta malmer

31. sluta manipulera med naturfrämmande ämnen

32. fördela maten rättvist

Han hade velat skriva något roligt, med humor ska världen förändras. Men det roliga är inte hans stil, passar inte honom. Han läste det för Måd, hade hoppats att hon skulle skratta, men det hade hon inte gjort. Och inte har han skickat manuskriptet till någon tidning som han tänkt. Ska han sända in det så måste han förklara sig. Och det är för många teser, eller insikter som han också kan kalla dem.

En ny vinter passerar. Mårten och Sarah har slitit med sina hus, men till våren kan de flytta in även om många detaljer återstår. Måd åker fortfarande in till staden och jobbar för försörjningen. När Alvar inte hjälper Mårten och Sarah eller skriver sina artiklar, förbättrar han detaljer som han inte orkat med tidigare. Nu kan han i lugn och ro skapa små konstverk kring fönster och dörrar. Han har på en skrot hittat en hel låda med gamla kakelplattor med olika mönster och färger. Han slår sönder dem, lägger dem på golv och vägg, gör badrummet till ett konstverk a la Gaudi, arkitekten från Barcelona som han sett i en bok.

18

Och det blir vår och försommar. Vinbärsbuskarna är redan stora och kommer att ge mycket bär. Även fruktträden har tagit sig och börjar bilda rum.

Alvar går över ängen, in i skogen, kommer upp på berget varifrån man kan se ut mot havet. Det skimrar i silver och kobbarna svävar. Det var länge sedan han seglade, har inte haft tid. Nu till sommaren kanske.

Han ser ner på husgruppen. Måds och hans långsmala länga, Mårtens runda hus, som ett stort indiantält. Sarahs oregelbundna lerhalmshus lyser gult och det stora taket ligger som en skyddande hand. Hon har avstått från balkongen, de har ju hela trädgården. Mellan deras eget och hennes har de byggt ett gemensamt glashus i två våningar. Två är ett vackert tal, har hon sagt och tvingat Alvar och Mårten i höjden. Men det ångrade de inte, i övervåningen kan de meditera och på natten ta in rymdens oändliga krafter, som Mårten uttrycker det. I bottenvåningen har de akvarierna med växter och fiskar som renar disk- och tvättvattnet. Där sitter de på våren och senhösten. Då lyser de två våningarna som en lykta i natten.

Det lilla vindkraftverket snurrar, vindarna tycks också ha ökat på sistone. De har kunnat koppla bort sig från Gunnars el som de lånat under byggtiden, rullat ihop kabeln.

Hönshuset är det senaste, det är ihopbyggt med komposten och ett mindre växthus. De får ägg och grönsaker. Hönsen äter matresterna. Och solen och komposten håller värmen.

Han ser hela trädgårdsparken och stigarna de gjort, de strålar ut åt alla håll. Här uppifrån syns det också tydligt hur Måd har format kryddträdgården som ett stort M. Kanske Måd eller Moder. En gång sådde de gräs på den nyplöjda ängen, skrev med gräsfröna jättestora bokstäver. Sakta har ordet: LIVET bokstavligt växt fram. Först som ett svagt grönskimmer, sen

allt kraftigare. Ett meddelande till dem som flyger eller till utomjordingar.

Han ser Miriams plats, en plats han tycker om. Som när han seglade i sin ungdom och de samlades på en berghäll eller intill stranden kring en eld, där de sjöng och skojade och samtalade om det viktiga.

En kväll, när gänget sitter samlat, när de grillat och ätit, reser Mårten sig och läser sin, som han säger, senaste betraktelse.

Jag sprang, sprang allt vad jag kunde, det gällde att komma först. Varför jag sprang visste jag inte, men jag förstår att jag till varje pris måste komma först. I själva detta att komma först ligger målet. Som när man tävlar i olympiaden, springer 100 m eller maraton. Det gäller att vara först, det är själva meningen, vad man ska vara först för spelar ingen roll. Först är bäst helt enkelt. Och varför ska man inte ha enkla mål. Jag sprang alltså allt vad jag förmådde, så fort jag någonsin kunde. Jag låg också först men jag har hela kopplet strax efter mig, de är mig i hälarna, jag hörde hur de gläfsste. De flåsade mig i nacken och jag tog i ännu mera. Jag visste att när man tror sig vara helt slut så har man hälften av krafterna kvar, det är bara att kämpa. Vad som egentligen ska hända om jag inte kommer först visste jag inte men jag förstår att det är omöjligt för mig att bli efter. Fy fan vad jag sprang. Det märkliga är att hur mycket jag än sprang så ser landskapet omkring mig exakt likadant ut, det är som om jag sprang på ett rullband. Det får mig att springa ännu fortare. Jag kan inte heller säga att jag kände vägen under mig, mina fötter svävade som ovan marken. När jag upptäckte det kändes det först skönt, men det blir alltmer obehagligt att inte ha ett riktigt fäste. Men huvudsaken är att jag sprang. Spring för helvete! Spring! är det budskap jag hela tiden gav mig själv, och när jag anade en trötthet så upprepade jag maniskt för mig själv: Du är inte trött, du är inte trött! men trots det så började jag märka att det inte gick lika fort längre. Nu ska de hinna ifatt mig. Att ge

upp är omöjligt. Vad ska då hända? Det vågade jag inte ens tänka på. Jag kände hur mina ben blir allt längre när jag tog ut stegen men samtidigt så rörde de sig allt långsammare. Det blir svårare att få fram benen. En enorm vanmakt kommer över mig. Jag manade på mina ben: Spring fortare, fortare! Men det hjälper inte de lydde mig inte, de gör inte som jag befallde. Vad ska jag göra? Snart kunde hela gänget vara ikapp mig. Tänk om jag inte kommer först. Då bestämde jag mig för att ge upp mina ben, de är ändå värdelösa. Jag högg av dem och kastade iväg dem. Åt helvete med er! skrek jag och nu rullar jag vidare och det gick bättre, jag rullar som besatt och det gick med en jäkla fart. Nu har de ingen chans, jag ska bli först. Nu måste jag vara framme snart, tänker jag och rullar på. Men så började jag känna en svindel, jag är inte van vid att rulla så fort, det gick runt i huvudet på mig. Jag kände ett illamående, jag vill kräkas. Det har jag inte tid med, jag kunde inte stanna, det är inte att tänka på. Först, först är min enda tanke. Vad ska jag göra? Jag blir alltmer spyfvärdig. Ska jag kunna tömma magen medan jag rullar? Jag slet upp magen och tömde innehållet. Det rann efter kroppen, men jag rullar vidare. Nu gick det lättare igen. För att kunna rulla riktigt bra är dock armarna i vägen, så jag slet av mig dem också. Åt helvete med allt som hindrade mig, som gör att kroppen rullar i otakt, det ska bort. Nu rullar jag bättre, vilken fart jag har. Ändå, det är trots allt en obalans i kroppen, det fanns något excentriskt och jag rullar orytmiskt, jag borde kunna öka farten ytterligare. Kanske har jag kvar för mycket av underkroppen. Jag slet av en bit och kastade. Något bättre. Bit efter bit kastade jag och farten ökade. Jag ska komma först, det är ingen tvekan. Plötsligt kommer jag till ett vägskäl. Jag blir tvungen att välja, men jag hann inte, jag har ju sån fart att jag bara rullar förbi och fortsätter rakt fram. Trots att det nu gick med en jäkla fart började jag känna ett inre obehag, kanske har jag valt fel väg. Jag har inte mer än tänkt det förrän nya vägskäl dök upp. Samma sak hände, jag bara

rullar på rakt fram. Som en blind, som en döv. Ja just det, som en döv, för jag hörde inte rösterna från dem som jag ser stod efter vägen och ropade. Jag ser bara deras öppna munnar. Jag ser att de skrek men jag hörde dem inte. Jag ser armar som sträcktes ut mot mig och under något ögonblick vill jag sträcka ut mina armar och ta deras men det gick ju inte, jag har inte några armar. Jag kunde bara rulla. Jag vet inte om det är det eller något annat som hände men jag började känna en uppgivenhet, började fundera, jag tänker på livet innan jag började springa. Hon är så oändligt vacker, hennes ögon, hennes klänning som blåste i vinden, hennes hår och hela hennes enorma livsvilja, det sprudlade alltid om henne vad hon än gör. Det gör ont i kroppen, i det som är kvar av den, och ju mer jag tänker på henne desto mer ont gör det. Ondast gör det i huvudet, det är där minnena finns, tänker jag. Dessa djävla minnen jag orkar inte med dem. Vad ska man med ett huvud till, tänker jag, och i ett, jag vill inte säga desperat men i alla fall inte helt övertänkt ryck, slet jag av huvudet och jag blir liggande kvar på vägen och ser kroppen rulla vidare. Nu kommer jag inte först är min första tanke, när jag låg stilla på vägen. Min andra tanke var: Nu är jag förlorad. Min tredje tanke var: Vad gör jag nu? Då insåg jag att utan kropp kan man inte leva, så jag tog livet av mig. När jag dött blir allt så stilla. Det blir plötsligt så lugnt, och ingenting verkade viktigt längre. Jag ser mig omkring och ser andra döda, de låg bara där lugnt, utan att bråka.

Sarah ser på honom med både förståelse och ömhet. Det verkade som om deras förhållande bara blir mer ömsint ju knasigare Mårtens berättelser blir.

Alvar kan inte låta bli att tänka att något har hänt med Mårten. Detta är bara en av hans många, vad ska man kalla dem, historier. De blir allt värre och allt mer obegripliga. Kanske är det för Mårten ett sätt att göra världen begriplig. Alvar kan inte förstå det på annat sätt. I stället för att försöka

skapa ordning i världskaoset accepterar han det och till och med bejakar det. Själv har han alltid trott att det skulle bli lättare att leva om han begrep. Kanske har han fel, kan han då och då tänka.

Det blir efteråt en intressant diskussion kring varför vi springer.

Alvar har ju sin förklaring, men han har tröttnat på att tjata om den.

Dagarna, veckorna, månaderna, två år går. Måd odlar och sköter sitt kafé. Mårten och Sarah reser, kommer hem med nya berättelser och lär ut nya sånger. Alvar skriver artiklar, organiserar kampanjer, sköter husen och mycket av hemmet.

En kväll när Måd och Alvar lagt sig, när de ligger tryckta intill varandra, Måd med huvudet på hans axel, säger han:

- När jag satt på verandan och såg på allt tänkte jag att när vi byggde, då levde vi. Vi sprudlade av energi. Alla våra idéer! Jag kan egentligen inte njuta av att bara se, korta stunder kanske, sen vill jag att något ska hända. Och det har blivit som Mårten sa en gång: Vi har blivit betingade av platsen. Kommer du ihåg när vi satt på gräset innan vi byggt, och Mårten sa att vi borde leva som fåglar som tillfälligt landat?

- Och du sa att vi bygger våra hus för att vi måste binda oss till en plats.

- Jo men man kan inte vara helt förankrad, då har man fastnat. Härornatten drömde jag att vi drog iväg alla fyra i en kärra, en sån där cirkusvagn dragen av två hästar ... Vi skulle ut och missionera.

- Här vill jag leva, svarar Måd, här klarar vi oss oavsett hur det går med världsekonomin som du brukar säga.

- I min dröm drog vi längs landsvägarna, erbjöd våra kunskaper och tjänster, och mina 32 teser sattes upp på alla anslagstavlor vi passerade.

- Nu när husen är färdiga så vet du inte vad du ska göra. Ni män vill bygga.

- Det är som om vi försvarar något som ändå är passerat, hur rätt det än är.

- Det kan bli nödvändigt.

- Det är som om man blir mer ensam när man tror sig förstå något.

- Jo, i alla fall om man tänker lite annorlunda.

Han känner värmen från hennes kropp och hör orden som om de kommer långt bortifrån.

- Du är ju med och bygger ett samhälle.

- Jovisst, men ...

Hans hand stryker efter hennes rygg.

- Det är svårt att leva helt på sina egna villkor. Samhället är så föränderligt, allting rusar. Allting rör sig, förändras.

- Det är ju därför det är viktigt att vi är rädda om varandra och gör det vi tycker är rätt.

Månen skiner in, det blåvita ljuset fyller rummet. Gardinerna är inte fördragna. En svag vind hörs utanför. Han vrider på huvudet.

- Jag tycker vi har fastnat. Tidigare tyckte jag att vi var med på något sätt, nu är vi passerade.

Hon skrattar till.

- Du är så hialös. Det tar tid att vända den där 800 000 tonaren.

- Vi ville visa hur man kan bygga sunt och billigt. Det har vi gjort, men nu när uppståndelsen har lagt sig har man glömt oss. Mina artiklar kommer alltmer sällan in. Alla vet ju men ingen gör något annat än pratar.

- Tiden är inte mogen. Du är för otålig.

- Du ser ju själv hur vi blir marginaliserade. Man låter oss hållas men ingen bryr sig.

- Det är ju tack vare såna som vi som man trots allt börjar bry sig. Bara för tjugo år sedan var det ett fåtal som brydde sig, nu talar man åtminstone om det.

- Det måste nog hända något först. Och förmodligen måste det hända i Europa.

De ligger tysta igen. Blundar.

Efter en stund säger han:

- Man pratar bara om att reglera innehållet, att man inte får släppa ut en massa skit och det är väl bra. Men man måste ha regler som begränsar farten. All framsteg äts upp av att farten är för hög. Allt bara ökar, och alla tar för givet att det måste vara så. Folk jobbar som besatta.

- Det är väl för svårt att bromsa det, vem skulle kunna göra det?

- En dag kommer någon att komma på något sätt. Som ekonomin är nu så accelererar den, det måste finnas en annan ekonomi som är måttlig.

- Han kommer nog att få nobelpriset.

- Tror du inte att det blir en hon då? Tjejerna är på framfart.

- Jo det blir det nog. Men risken är att de blir likadana som männen. För att få vara med i karusellen måste de bete sig lika.

- Jo.

19

I en glänta inne i skogen, där det växte högt gräs, samlas solklädda människor. Tre gubbar visar hur man slipar en lie, visar hur lien ska följa marken, att det är den välslipade lien som ska göra jobbet.

De känner liens okunniga skär genom gräset. Det doftar gott. De blir svettiga, bromsar och flugor irriterar. Sommaren är vacker och de hör sin egen rytm. Redan efter tio meter är alla trötta, men solen skiner och de bara kvinnobenen ger kraft, åtminstone åt Mårten.

- Undrar hur lång tid det tar att slå den bit av en veteåker som behövs för att få en limpa, frågar Alvar och ser Skånes veteåkrar framför sig.

- Livet är poesi, svarar Mårten, hör du inte liens musik, ekstickans rytm och klang, ser du inte solen lysa genom det svalkande lövverket och humlans längtan efter fagra blomster.

Sarah blir getingstungen och ser oroligt på vaden.

- Sväller den så dör du inom en timme, säger Mårten.

Efter tre timmar har de slagit halva ängen och i små grupper äter de sin medhavda lunch.

- Jag är ledsen men jag hittade inga kravodlade jordgubbar, jag hoppas ni kan äta dem i alla fall, säger Måd.

- Fy fan vad du är jobbig, nu får du sluta. Jonas har smugit sig till dem, och han reagerar utan att tänka sig för.

Då ingen annan säger något fortsätter han som för att förklara sig.

- Är det verkligen meningsfullt att vi små människor ständigt ska behöva tänka på vad vi köper? Det slösas så förbaskat mycket här i samhället, vad kan vi göra?

- Nä sluta nu, säger Alvar.

Men Jonas fortsätter.

- Är det verkligen meningsfullt att köpa kravodlat som är dyrare. Jag börjar tröttna på att det är vi små enskilda som ska rädda Jorden.

Måd svarar direkt:

- Hur ska vi annars förändra samhället? Politikerna gör ju inget annat än pratar.

Alvar är nära att ta upp detta med att politikerna sitter fast i en rävsax men han har gjort det så många gånger att han inte ids mer utan säger bara:

- Då rasar ju hela samhället.

Han hinner inte säga mer förrän Måd avbryter och tittar på Jonas:

- Nu äntligen har vi fått något att se fram emot, något viktigt att kämpa för. Ekologin är den nya religionen, man ser sammanhangen. Fattar du inte det? Du är så förbaskat pessimistisk.

- Och du lever på en livslögn, säger Jonas och Måd svarar lika snabbt.

- Bättre leva på en hoppfull lögn än en hopplös sanning, förresten vet vi i alla fall inget om framtiden, det enda vi kan göra är att kämpa.

- Det enda möjliga är att vara utanför marknadsekonomin, säger Alvar. Han säger det utan större entusiasm, snarast retoriskt men Jonas reagerar direkt.

- Då får vi nog acceptera att sjukvård blir örter och handpåläggning.

- De flesta sjukdomarna skapas av samhället självt, säger Måd. Om vi får meningsfulla uppgifter och lever i samklang med naturen skulle vi inte behöva denna apparatsjukvård och alla dessa mediciner. Om man lever fel så blir man sjuk, det vet ju alla, och vi lever fel idag. Både kroppen och själen saknar mening. Snart är alla utbrända.

- Det har du rätt i, säger Jonas lite lugnare. Men du har fel när du tror att man kan lösa det genom att köpa kravodlat. Det viktiga är att veta varifrån pengarna som du köper med

kommer. Nästan alla pengar kommer från en oekologisk produktion och är oskäligen och orättfärdiga vinster, dem borde man säga nej till.

Jonas går på.

- Det vore riktigare att starta arbetsbojkotter än köpbojkotter. Vi borde inte acceptera att ta emot pengar om vi inte vet varifrån de kommer. Det är mycket viktigare än att handla miljömedvetet. Om du ser en hundralapp ligga på gatan vad gör du då?

Måd plockar med maten och säger inget. I stället svarar han själv.

- Du går knappast till polisen med en hundralapp, du tar den och använder den.

Måd bara tittar på honom.

- Det borde du inte göra, för du vet inte hur den är förtjänad.

Han vänder sig mot Alvar.

- Ta din pension till exempel och följ pengarna bakåt så ska du se att de ytterst kommer från den skadliga resursförbrukningen. Det är där vinsterna finns. Vi borde faktiskt säga nej till pengar, till och med till våra löner, pengar har en förmåga att dölja handlingen. Pengar luktar inte säger man, nej just det, när man håller i en sedel vet man inte varifrån den kommer. Men det finns alltid en moral bakom. Det har funnits en lukt och den kan ha varit jävligtäcklig. Som den när man tjänade pengar på affärer med nazisterna under kriget. Pengar luktar inte, nej fy fan. Och idag är det barnarbete, miljöskador och allt annat skit som gäller. Nej ta reda på var pengarna kommer ifrån innan du köper ditt kravodlade.

Jonas ser riktigt nöjd ut när han hållit sin föreläsning.

Visst håller Alvar med honom.

- Jag försöker i alla fall använda pengarna till något meningsfullt. Mårten nickar instämmande och hjälper honom.

- Du pratar, svarar Mårten, om varifrån pengarna kommer, som om det gick att stoppa dem. Man gör så mycket pengar

som behövs för att hålla igång produktionen och konsumtionen. Det är ju riksbankens uppgift.

- Ja det är det jag menar, ska man lösa världskrisen så måste man minska penningmängden, alla måste tjäna mindre.

- Ja i alla fall hos vissa, inskjuter Sarah.

Jonas fortsätter envist.

- Bankerna skapar hela tiden pengar och idag finns det alldeles för mycket pengar i världen mycket mer än vad som motsvarar reella värden.

Måd avbryter.

- Du gör alla handlingar omöjliga, allt blir hopplöst om man håller på och pratar så, vi kan bara göra det som är möjligt, vi kan inte ge upp. Då blir det ju bara ännu värre.

- Jag vill att man ska se verkligheten, först då kan man ändra på det väsentliga. Du vet ju inte om inte dina handlingar till och med förvärrar det du vill rädda. Du kanske är lurad. Man måste våga gå bakom handlingen.

Det slår Alvar att han aldrig tänkt riktigt så. Det finns för mycket pengar, alla måste tjäna mindre. Lever man rätt så får man pengar över och de används på ett eller annat sätt i den skadliga produktionen. Men hur ska det gå till? Han borde i alla fall lägga till en tes:

33. handla endast med ärligt förtjänta. Och tjäna inte mer pengar än du kan göra av med på ett ekologiskt hållbart och rättvist sätt.

Samtidigt hör han Måd.

- Jag struntar i hur världen fungerar, det tror jag ingen vet, man kan bara göra det man tror är rätt. Man kan bara försöka och man måste lita till sin intuition.

Jonas är tydligen på obstruktionshumör.

- Intuition vad är det? Du tror att det finns någon inre sanning inom dig, men du är bara en produkt av dina gener och dina erfarenheter.

- Typiskt manligt, jag är ledsen, vi kommer inte längre. Måd ser sammanbiten ut. Och Jonas ler lite överlägset.

Men deras ställningskrig ebbar ut.

Efter maten, medan de andra småpratar, vilar Alvar på rygg, känner dofterna från det nyslagna gräset, ser de runda sommarmolnen glida långsamt och hör bakom alla röster en ton från skogen. Som en viskning.

Samtidigt som tankar kommer på vad de pratat om känner han en ledsnad, faktiskt en intensiv sorg. Den lägger sig som en tyngd över bröstet. Allt detta käbbel han hör, är det vad vi människor kan åstadkomma? Så betar sig också världens stora män och kvinnor, de har inget bättre att komma med än ett jävla munhuggande. Han kan vakna på natten av att ha svårt att andas. Det är som om han faller rakt ner i ett schakt utan botten. Han förstår inte varför. Det är Måd som förstår. Det är detta outtröttliga tjtande om skitsaker när hela jävla Jorden vibrerar av ångest, som hon själv säger. Visserligen har det hjälpt honom att veta varför, oron har trots allt blivit mindre men den finns kvar.

- Nä nu får vi slå färdigt. Han hör Måds uppfordrande röst och ser de andra grupperna resa sig.

Åter hörs småskratt och liar, som då och då hugger i marken eller slår mot en sten.

Medan Alvar envetet söker den rätta rytmen, pendlingen med armen och liens vinkel mot marken, närmar han sig den granne som tittar in någon gång ibland. Som Alvar tycker illa om utan att förstå varför. Han ser att grannen har svårt att finna den rätta rörelsen. Han sliter och hugger av gräset.

- Försök så här. Roter kroppen och låt lien skära.

Alvar visar. Skär av gräset längs marken med en mjuk svängning med hela kroppen.

Grannen gör några försök att härma. Det går dåligt. I stället håller han upp och vänder sig mot Alvar.

- Du Alvar, jag hörde att kommunen håller på att inventera svartbyggen. Ni har väl bygglov för era hus?

Alvar tittar på honom. Men säger inget på flera sekunder. Sen fortsätter han att slå och säger samtidigt.

- Det är klart vi har.

Det är lätt att se att Alvars rörelser efter det blir oharmoniska. Vad har grannen med det att göra? Sanningen är att det aldrig blivit av att han sökt bygglov. I början ringde han ett antal gånger men han kom helt enkelt inte fram till den ansvarige tjänstemannen. Han hade velat diskutera, förklara hur de har tänkt. Antingen var tjänstemannen upptagen i telefon eller så satt han i sammanträde, var på konferens eller så var det något annat. Damen i växeln hade alltid skäl. Till sist hade han tröttnat. Han hade också själv dragit ut på att ansöka eftersom de inte kunnat bestämma sig riktigt för hur de ville ha det förrän de redan hade satt igång. Och bygget ändrade sig hela tiden. När han ett par gånger gjort bygglovhandlingar och tänkt skicka in dem hade de nästan genast blivit inaktuella och han hade avvaktat.

Tiden hade gått och det blev till sist väl sent att söka. Han är inför sig själv också tvungen att erkänna att han misstänkte att de inte skulle fått bygglov, i alla fall inte utan att dels redovisa ordentliga ritningar och dels anpassa dem till hur myndigheten vill ha det.

Eftersom han visste att för mindre byggnader till en jordbruksfastighet så behöver man inte bygglov, hade han i sitt stilla sinne tänkt att deras hus kunde kallas så.

Nu blir han osäker igen.

20

På kommunens avdelning för bygglov sitter ansvarige tjänsteman och kontrollerar de nya kartor han fått in. Efter senaste flygfotografering ska alla hus inventeras och kontrolleras så att de är exakt rätt inmätta på alla kartor. Det är mycket viktigt att samtliga hus har de millimeterrätta x- och y-koordinaterna. Kommunal tjänstemannen känner mycket väl till husen, det gör ju alla, men han är den ende som vet att de är svartbyggda. De har aldrig sökt bygglov. Han visste att det har pratats och undrats men han har inte brytt sig om att anmäla dem. Han tycker egentligen att det är bra att det finns de som experimenterar. Trots att hans uppgift är att se till att bestämmelserna efterlevs så kan han i sitt inre tycka att det faktiskt byggs intressantare hus om det finns några som vågar gå utanför reglerna. Det var ofta svårt att få bygglov på lite personliga hus.

Vad skulle han nu göra? Om han inte anmälde dem så skulle de kunna upptäckas med den nya datatekniken.

Det som försvårar ärendet är att det finns en kulturinventering som stämplar området som särskilt värdefullt att bevara, med flera fornminnen. Förmodligen är hela området ett gammalt bosättningsområde. Inte långt från deras byggnader ligger en stenhög som troligen är en gammal grav och hela området måste undersökas med hänsyn till arkeologiska intressen, som det står i utredningen. Dessutom finns rester från stenhuggarperioden.

Anmäler han inte dessa svartbyggen kan han få sparken för att han inte sköter sitt jobb, det är många som håller koll på honom. På senare tid har han varit stressad och okoncentrerad vid sammanträdena. En längre tid har han fått jobba ensam på avdelningen. Hans närmaste man har sjukskrivit sig på grund av ryggen och det har lett till att sekreteraren har knäckts och

är långtidssjukskriven. Dessutom har relationen mellan honom och byggnadsnämnden försämrats. Helt inkonsekvent kunde nämnden utan fattbara skäl tillåta någon att bygga vid stranden eller som det senaste ärendet, när de tillät den fula och vulgära tegelvillan i en gammal träby. Allt oftare blir han överkörd av politikerna. Allt oftare förstår han inte hur de tänker och på något sätt har han tröttnat. Allt oftare får han också skulden om något blir fel. Inte minst om ett ärende blir överklagat och byggnadsnämnden får krav på rättelse. Han har egentligen förståelse för detta. Det är inte så lätt att vara politiker, de är alltid utsatta för kritik och blir inte omvalda om de blir ertappade med att ha gjort fel. Därför måste de alltid skylla ifrån sig. Sådana är politikernas villkor och det behövs ju några som ställer upp i en demokrati. Ja så tänker han. Och visst förekommer det ett politiskt spel, uttalat förstår de olika blocken varandra: Om ni får bygga den här gången så får vi bygga nästa. Politiker är också bara människor. Flera av hans yrkeskolleger har tröttnat på att vara samhällsanställda, har bytt jobb, blivit konsulter och tjänat stora pengar. Men nej, någon företagare är han inte, han vill tjäna det allmänna.

Vad han har svårast för är att han numera släpar efter då det gäller lönen. Han har inte fått någon utdelning vid den individuella lönesättningen. Som han upplever det är det de som går i kostym, alltid håller sig framme och alltid håller med politikerna som lyckas höja sina löner. Visst klarar han sig på sin lön, även nu när hans fru är arbetslös. Barnen är ju snart utflugna och de har inte så stora utgifter på huset längre. Men det är nesligt att inte få det erkännande som han tycker han är värd. Han blev arg en gång och sa vad han tyckte när nämnden godkände ett bygglov som var fullt enligt honom, dessutom var bygglovet olagligt, det stred mot gällande plan. Kommunens stora företag hade ansökt om att sätta upp en reklampelare på deras centrumtorg och hade utformat den som en slags skulptur. För att klara lagen hade nämnden kallat det ett tillfälligt bygglov, vilket det inte var, ett gediget stenarbete

som säkert kostade en miljon. En skitsak kanske. Men han hade reagerat. Det blev tidningssak och hårda ord. Han förstår att det är det som ligger honom i fatet. Kanske överdrev han, kan han tycka så här efteråt, men att det skulle ha så stor betydelse? Nämnden anses kunnig och har trots allt gott rykte. Är det inte i alla fall delvis hans förtjänst? Och att han sparat pengar åt kommunen genom att inte, när någon slutade, tillsätta tjänster som inte behövdes. Han fick ta över en avdelning där de hade varit för många anställda i åtskilliga år. Chefer får ju högre status och lön ju fler han eller hon har under sig. Personalen rullade tummarna, läste tidningarna. Har man för lite att göra börjar man prata skit om andra och om varandra, så hade det också varit. Det hade tagit lång tid att reda ut alla dåliga relationer. Under många år fungerade avdelningen bra, det fanns arbetsglädje. Så hade man omorganiserat och slagit sönder allt han med mycket möda hade byggt upp. Det var inte konstigt att sekreteraren blivit sjukskriven.

Nu sitter han där, kommunaltjänstemannen. Ska han anmäla husen för svartbygge? Det skulle bli dyrt för dem. Om han inte anmäler dem och det upptäcks vid databehandlingen, vad skulle då hända? En av hans medarbetare kontrollerar honom, det vet han. Han vet inte om det beror på att denne bara är mer noggrann, håller mer på lagens bokstav än han, eller om han vill åt honom av någon anledning, kanske vill han åt hans tjänst. Han förstår i alla fall att han skulle ligga dåligt till om han blir ertappad med tjänstefel.

I flera dagar brottas han med frågan. Han vrider och vänder på argumenten. Han har läst mycket om civilkurage, han beundrar de tyskar som vågade göra motstånd mot nazisterna under kriget. Alla som vågar säga sin mening även i dag. Han har försökt förstå något om hur det var möjligt att man mördade varandra i Bosnien. Han har förstått vilka enorma svårigheter de hade som i det längsta försökte vara förnuftiga och inte lät sig inlemmas i en etnisk grupp. Hur ensamma de

hade blivit när alla omkring dem en efter en anslöt sig till de ena eller andra sidan. Han har också blivit ensam på sistone. Efter att han sagt sin mening om det där olycksaliga bygglovet lyssnar de inte på honom på samma sätt som tidigare, även arbetskamraterna tycks nonchalera honom.

Ska han diskutera med ordföranden i nämnden? Men är inte det feigt? Vad ska denne kunna göra annat än följa lagen? Visst pratar politikerna ofta om vikten av att stödja den lilla människan, men när det kommer till kritan är det alltid de stora som får hjälp. Det är också en sak han funderat mycket över: Varför klagar alltid de stora företagen på kommunen när hans arbete till största delen går ut på att hjälpa just dem. Hur många gånger har han inte fått jobba över, försökt hitta byråkratiska genvägar bara för att hjälpa ett företag. Varför ska han nu göra det besvärligt för dessa självbyggare som han vet ändå kämpar i motvind? Kunde de inte få leva i fred? De gör ju ingen skada.

De skulle få betala en del, men å andra sidan skulle de bli trygga, veta att de har tillstånd för sina hus.

Deras ärende kommer således upp på byggnadsnämnden och de blir ombedda att förklara sig.

Det är Alvar som öppnar brevet. Han blir förskräckt. Det är ju hans fel, han hade lovat att söka tillståndet.

Måd tröstar honom och blir mest förbannad på myndigheten. Ingen annan tar det heller så allvarligt.

- Vi får väl betala böterna, säger Sarah. Jag kan komma på ett möte och sjunga för dem utan ersättning. Eller Mårten kan läsa något.

Alvar skriver en lång inlaga där han beskriver varför och hur de har byggt. Han kunde förstås sagt att de glömt att söka men det tycker han är feigt. Inte heller vill han anklaga någon för att det varit svårt att komma fram på telefon. Han erkänner i stället att det är byggt utan tillstånd men framhåller att det är enda sättet om man vill bygga lite annorlunda och framför allt

om man inte från början vet hur det ska komma att se ut, utan det beror på vilka material man hittar under tiden man bygger. Detaljerade ritningar kan vara nödvändiga om man ska låta andra bygga men är till hinder om man bygger själv.

Så skriver han och han framhåller att de på goda grunder trodde att de inte skulle fått förståelse för detta om de sökt byggnadslov på ofärdiga ritningar. Han framhåller också att de tekniska byggnadskrav som gäller och mycket annat är anpassade till människor med normalbehov, ja man tar till och med i lite extra för att vara på säkra sidan. Eftersom de vill leva så ekologiskt som möjligt så anpassar de i stället sitt beteende, minimerar allt och bygger för sina egna sparsamma behov. Och han skriver att hela deras lilla husgrupp är kretsloppsanpassad, allt går att recirkulera. De använder till exempel vattnet flera gånger och det går inte åt mer vatten än vad som dunstar bort. Om man hade haft ekologiska byggregler i stället för tekniska och estetiska så hade det nästan bara varit deras hus som blivit godkända men nu är det ju tvärtom. Det är därför de inte sökte byggnadslov, vilket de nu ber om ursäkt för, lovar att snarast inkomma med ritningar och lovar att betala de böter det kan bli fråga om. De hänvisar till att deras hus är mycket omtyckta av grannar och andra. De flesta tycker att det är bra att det finns några som vågar experimentera. Detta är bara delvis sant, det finns de som inte gillar deras hus. Det har han förstått.

21

Bygnadsnämndens ordförande läser deras skrivelse. Dessa nykomlingar med sina idéer. Visst är de positiva och entusiastiska. Men det är ett känsligt ärende. För inte så länge sedan nekade de med stöd av den arkeologiska utredningen en markägare, som ville bygga i närheten. Han förstår att flera i nämnden kommer att vara hårda.

Själv tycker han om dem som bygger. Han tycker om dem som vågar gå egna vägar, vågar satsa och som tror på något. Han har också en gång drivits av tron att allt är möjligt. Det är ett tag sen nu. Han minns hur han efter energikrisen på 70-talet själv skrivit en motion till partikongressen om att de måste göra sig oberoende av de stora multinationella företagen. Inom partiet hade de haft långa och många spännande diskussioner om hur det skulle gå till. Till sist hade han fått hela den lokala föreningen med sig. Men partistyrelsen hade svarat undvikande och nonchalant och ingen av ombuden hade drivit frågan på kongressen. Om det är det eller något annat är han inte säker på, men hans karriär inom partiet har dalat. Han hade varit påtänkt som kommunalråd, den självklara efterträdaren, men på mötet då ett nytt kommunalråd skulle väljas hade hela den stora fackföreningen mött upp och röstat fram sin kandidat. Många av dem hade aldrig varit på ett politiskt möte tidigare. Visst hade han blivit besviken, men ändå inte gett upp, han är lojal. Det finns inget bättre alternativ och det är inom partiet och politiken han har sin förankring. I över trettio år har han minst tre dar i veckan suttit på möten. Och hur många kvällsmöten har han inte varit på. Lyssnat på tusentals tråkiga inlägg, lyssnat på människor som löste sina personliga problem med att skylla på andra, inte minst på politikerna. I nittionio procent av fallen visste han vad de skulle säga. Men han har lyssnat. Hela hans liv är politik och

partiet. Visst har han på senare år blivit mer skeptisk. Det blir allt svårare att styra. Kapitalismen är så oerhört stark, samhället kan nagga den i kanten men den tar tillbaka mångfald. Och är det inte som en naturlag att de alltid får nöja sig med det näst sämsta, bara för att undvika det sämsta. Det finns alltid en hotbild om något ännu sämre. Detta är något som allmänheten inte vill förstå, och han får själv ständigt kritik. Visst kunde han avgå, det har han tänkt göra många gånger, men vem skulle ersätta honom. Det visste han, det skulle inte bli bättre. Och inte ville han ha den där förbannade reklamskylten, men det stora företaget är viktigt och det är ett löfte och en gentjänst för hjälp som kommunen fått. Det är ett ständigt givande och tagande. Och hur skulle det gå om kommunen inte stöttade sina företag. Vartenda arbetstillfälle är guld värt. Det är lätt för tjänstemannen att driva sin linje. Hur ofta får han inte intern kritik för att han litade för mycket på tjänstemännen.

Och hur skulle det gå om de inte får bygga om i centrum. Visst blir man tvungen att riva några hus, men bygger man inte om så åker folket till grannkommunen och storhandlar, även de som skriker och protesterar värst. Och varenda väg blir det bråk om. Och så kommer klimatkrisen till allt elände. Visst producerar vi för mycket, Jorden räcker inte till. Visst är det så. Men det är ju tillväxten som håller samhället igång. Och är det inte tillväxten som ser till att det kommer fram ny teknik. Ska vi kanske sluta att bygga? Lägga ner våra industrier? Visst kan vi sitta och se vår kommun sakta försvinna, se på när många tvingas flytta för att kommunen inte hänger med. Hur skulle det gå med skatten då? Och jobben, välfärden? Det blir ett jävla liv om vi så bara måste lägga ner ett dagis. Inte gillar han utvecklingen som den ser ut men vad kan de göra? Man kan i alla fall vara med och mildra konsekvenserna. Är man inte med så blir det ännu värre.

Ja hur ska han nu göra? Det skulle bli ett jävla liv om de som bygger svart skulle tjäna på det. Det är många ute i

bygden som är förbannade och retar sig på dessa intellektuella som tror sig veta något om ekologi, om hur ett uthålligt samhälle ska se ut. Bönder som kämpat hela sitt liv för att odla rätt men som tvingas, för att överhuvudtaget klara sig, inordna sig i den rationella, den så kallade gröna revolutionen. Vad skulle de säga om nämnden gav grönavgare någon förmån? Om de ostraffat får bygga utan lov.

När ärendet kommer upp på byggnadsnämnden blir det avslag och det beslutas att husen måste rivas.

De flesta som är emot stödjer sig på den arkeologiska utredningen. En ledamot anser att husen inte har ett traditionellt utseende och förfular landskapet. Vi måste vara konsekventa. Hur skulle det gå om alla gör så! Tjänstemannen som föredrar ärendet gör några vaga försök att försvara husen, men det hjälper inte. Det enda glädjande är att tre ledamöter, inklusive ordföranden, reserverar sig med motivationen att det behövs eldsjälur och nytänkare. Och att det borde räcka med böter.

Alvar och hans vänner överklagar till nästa instans. De anser och skriver i sin inlägga att de gör en stor kulturell och samhällsnyttig insats genom att visa hur man kan bygga i samklang med naturen. De knyter på så sätt an till den kulturmyndigheten vill bevara. Formspråket måste tillåtas förändras alltefter förutsättningarna. Varje tid har sina uttryck. Det viktiga är att man bygger med lokala material och att den som bygger är besjälad av en god vilja. Så har alla de byggnader kommit till som sen blivit kulturminnen. Vad beträffar fornminnet så ligger det en bit bort men har också ett naturligt skydd om de bor där. Dessutom skulle det inte gå att bygga några sunda och naturanpassade hus utan att komma nära fornminnen. Människor har alltid sökt sig till goda boplatser, där sol och vind och mikroklimatet är fördelaktigast. Det är snarast ett bevis på att det är rätt om det ligger ett fornminne i närheten.

Alvar skriver och lägger ut texten: Kultur är inte ett museum. I själva begreppet kultur finns utveckling, förändring och anpassning till nya förutsättningar. Kultur innebär också att människan ska vara förankrad i jorden. Deras hus har vuxit upp på platsen, de är som växter, ja till och med som blommor som fått näring och rest sig ur marken. Husen är inga främmande fåglar skapade av ett industrisamhälle och husen kommer en dag att återgå till naturen utan att lämna spår, precis som växterna.

Måd, som rättar och noga granskar texten, tycker inte att de ska skriva allt detta, det verkar stöddigt. Men så blir det skrivet i alla fall.

En delegation besöker dem för att på platsen studera ärendet. De kommer i stora bilar. Herrar i stiliga rockar, damer i nypressade byxkostymer. En klädd i jeans och toppluva. De står på håll och beskådar husen. Alvar förklarar. Beskriver även de tekniska systemen: dasset, dammarna och akvarierna för vattenreningen, halmisoleringen, pappersrivarmaskinen, solfångarna och uppvärmningssystemet. Herrarna och damerna nickar och går runt i området. Han tycker de verkar positiva. Särskilt intresserade är de av akvarierna. Delegationen glömmer bort att gå till fornminnet, eller så har de inte tid. Det är ju inte heller så lätt att hitta.

Men likafullt, det blir avslag. Alla instanser motiverar sina avslag med att det inte skulle gå att acceptera ett sånt olagligt beteende, det skulle genast bli prejudikat. Lagarna måste respekteras. Och fornminnen är ju heliga.

Tiden går och ärendet växer som av någon egen kraft och de känner sig hotade av att inte få bo kvar. Trots att alla grannar ställer upp för dem och skriver på namnlistor, även de som från början tyckte att husen ser konstiga ut.

I över två år har deras ärende legat som en tyngd i både deras tänkande och handlande. Nu återstår regeringen och där kan det ta tid, det har de hört.

Det har varit påfrestande att ständigt vrida och vända på argumenten, att ständigt gå med ett hot över sig att kanske inte få bo kvar. Inte minst Alvar tar det hårt. Det är förstaeligt med tanke på att han tog på sig skulden för att de inte sökte bygglov. Felet är hans. Men han blir inte anklagad av de andra, aldrig en antydning. I stället tröstar de honom. Håller om honom när hans skuld känslor blir för starka. En lång period är han bitter och inåtvänd. De sitter tillsammans och pratar både dagar och nätter för att få honom att förstå att han faktiskt inte kunnat handla annorlunda.

När skulle du gjort det? kan de fråga. Och i varje skede kan de se att det faktiskt fanns skäl att inte söka bygglov. Hade de sökt hade de inte fått bygga som de ville. Och ingen vill ha det ogjort. Det går inte heller att förneka att den uppmärksamhet de nu har fått kommer att sprida deras tankar och idéer, deras sätt att bygga, på ett vidare sätt än de själva kunnat göra. Även Märten tröstar honom och säger lite då och då:

- Civil olydnad är det enda som fört utvecklingen framåt.

Även om Alvar känner sig förlåten kvarligger en känsla av skuld, och givetvis en aggression mot samhället som silar mygg och sväljer elefanter.

Det blåser ovanligt mycket hela hösten, den ena stormen efter den andra passerar. Och en natt blåser det upp till orkan. Den värsta i mannaminne.

När orkanen kommer, när den rycker och sliter i huset, kan Alvar inte sitta still. Han är tvungen att gå ut. Inte för att kontrollera att alla dörrar och fönster och allt annat som vinden kan ta tag i är ordentligt fastsatt utan bara för att uppleva vinden. Måd förstår.

Han behöver bara öppna dörren. Det tjuiter, det slår. Molnen flyger fram. Han går framåtlutad bort över fälten in i skogen.

Träd har fallit på hygget, några över vägen. Trädkronorna böjer sig. Skogen klagar och brakar. En tall bryts av, faller framför honom. Han fortsätter, går böjd mot vinden. Känner marken, här har han gått många gånger. Månen lyser då och då upp stigen. Det är höstblött.

Han trampar, snubblar. Träden gungar. Det finns träd som står, träd som böjer sig och reser sig igen och träd som knäcks eller faller med roten.

"Jag finns, jag finns", ropar han ut i vinden. Ropet försvinner. Han finns inte mer. Han är död. Ändå finns en - kraft. Som vill ut.

"Regeringar, presidenter, tjänstemän och sekreterare, ni är alla bara kuggar, bara redskap. Ni tror ni skriver lagar men vad är det för lagar som styr er?"

Hans rop blåser bort. Eldsmolnen jagar och slocknar, nya kommer som trasiga lakan. Vinden tjunder. Men den tystar honom inte. Återigen ropar han rakt in i stormen: "Varför jagar ni mig? Vad har jag gjort er? Vad vill ni mig? Låt mig vara ifred. Låt mig vara."

Åter ska han bli slagen till marken av sina egna ambitioner, sin vilja att förändra, att påverka världen.

Det svalkar när han lägger sina kalla fuktiga händer på pannan. Kyler ansiktet, halsen och armarna.

Vinden bär honom vidare.

Han blir andfådd, går långsammare. En dag dör jag, vad har jag gjort av mitt liv?

Han går mot havet, hör dånet.

Låt mig sjunka, tänker han, låt mig sjunka ner i havet, ner i djupet. Han lägger sig på stenhällen, blundar, hör vågorna, vinden. Ser sina barn, sin mor, sin far. Ser Måd, Mårten och Sarah. Han ser alla som han tycker om utkastade i en värld där man bråkar, där man krigar i en totalt meningslös kamp.

En väldig trötthet kommer över honom. Han grips av svindel, blir illamående, svettas trots den kalla vinden, han blir rädd för sig själv.

Vindarna kastar vågorna, det stänker.

När havet dånar är det som om ett requiem spelas. Han sätter sig i en liten grotta med öppning mot havet, där inne är det stilla. Trots att vågorna kommer rusande rakt mot honom, blir han inte blöt. Vågskummet kastas rakt upp just innan öppningen.

En lång stund finns inga tankar, bara en vila.

Plötsligt ser han sin far. Bilden är suddig. En kort, lite knubbig man. Han ser sin fars uppgivenhet. Du ville väl far, men du blev slagen, orkade inte resa dig. Du ville eller kunde inte se livet som det är. Allt är bara ett skämt, ett narrspel, ett slumpspel där de som drabbas har otur och bara kan underordna sig. Han ser sin farfar framför sig, hur han går med en kärra och säljer potatis och fotogen, bitter, förfördelad. Bilder ur hans eget liv fladdrade förbi. Från de olika jobben, människor han mött. Han hör sina egna gamla tankar, sina ständigt upprepade reaktioner på den värld han lever i. Bilderna är så tydliga att han ett ögonblick tänker: Det är detta man ser i dödsögonblicket. Ens liv passerar förbi.

Molnen som jagar öppnar sig och månljuset släpps igenom. Stenblocken blir i det vita skenet väldiga stensulpturer. Han ser fullmånens ljus blänka i det mörka havet.

Plötsligt börjar han le, och medan han ropar ut mot havet håller han upp sina armar och gestikulerar: "Älska livet! Måd lyssna! Lyssna på havet som jublar och molnen som dansar."

Stenarna vid stranden applåderar, havet jublar.

Nej, vindarnas tjut, detta väldiga skådespel är inget requiem, det är en uppmaning att han ska leva.

"Älska!" ropar han igen.

Lika plötsligt börjar han gråta. Håller tillbaka händerna som vill torka bort tårarna. Det känns befriande. Det är kanske inte glädjetårar snarare gråter han beroende på den spänning han lever i men lika förbaskat finns en kraft, ett slags 'det gör det samma lust'.

Han vill hem, vara hos sina vänner. Det knakar när han trampar fram. Marken sviktat under de fuktiga skorna och tårarna torkar snabbt i vinden. Som bara tycks öka.

Ett väldigt brak hörs. Det låter inte som träd. Det låter som metall som slår mot metall. Han halvspringer.

Får se förödelisen. Taket på Mårtens hus håller på att blåsa av. Det smäller, plåtar flyger i luften, slår mot marken. En plåt slår in i ett fönster i glashuset. Huvudet vill springa fram och rädda men benen står still. Plötsligt öser regnet ner. Han står som förstened, fattar inget. Vad ska han göra?

Han rusar in.

Där inne står de, ser och hör orkanen.

- Inget mer går att göra, säger Mårten, jag har försökt. Det är för farligt att vara ute.

- Det regnar in i ditt hus, säger Alvar.

- Vi har täckt över det viktiga som kan förstöras. Mårten är lugn.

- Hur fan kunde plåtarna lossna?

Alvar är förbannad.

Ingen kan sova, de lyssnar till förstörelsen och känner hur huset skakar i byarna. De hör plåtar slå ner i trädgården. Det brakar när ett av uthusen blåser omkull. Inne håller de i alla fall värmen, de har ved och kan elda. De kan inte göra annat än att vänta.

- Ni skulle ha sett när det blåste på kapverdeöarna, när det regnade så husen flöt bort ... det kom lika mycket regn på ett dygn som i Sverige på ett helt år ...

Efter orkanen, när vinden lagt sig, kan de se att förödelisen är mindre än de befarat. Mårtens hus är genomdränkt, lerväggarna är våta, men bör gå att torka med fläktar. De undersöker husen. Halmbalarna har i alla fall inte blivit blöta. Det mesta ska gå att reparera innan vintern. De klättrar upp på taket och granskar skruvhålen. Alvar är förvånad över hur få skruvar de har använt. Mårten erinrar sig och erkänner genast

att han bara satte fast plåtarna provisoriskt. Han hade trott att han fäst dem ordentligt senare, men det hade han tydligen glömt.

Nu är det Mårtens tur att känna skuld. Men den rinner av honom. Man gör sitt bästa, ändå händer sånt. Och vad vet vi vad som är bäst i långa loppet?

Alvar får andas in djupt flera gånger.

Sen hjälps de åt att röja och ställa husen i ordning.

22

De ovanligt många och hårda vindarna, som förstört mycket i hela landet, diskuteras i media. Är det växthuseffekten eller bara naturliga vädervariationer? Extremer som alltid förekommit? Under några dar hörs varningar, sen är allt som vanligt igen.

Ärendet kommer som sagt upp till regeringen. Yttranden inhämts: Från Riksantikvarieämbetet, som avslår med hänvisning till den arkeologiska inventeringen. Från Naturvårdsverket, som också avslår i princip, men som ändå är mest positivt, och framhåller att byggnaderna är ett intressant försök att bygga miljövänligt. Boverket anser att husen är alltför udda och principerna är knappast tillämpbara i större sammanhang. Verket skriver även att husen inte har klarat vindarna, de är dåligt byggda. De skulle ha följt Boverkets bestämmelser, hade de gjort det hade takplåtarna legat kvar. Och hur är det med resten av bygget? Husen är närmast att betrakta som samhällsfarliga. Det måste finnas någon kvalitetsansvarig som kan ställas till svars.

De får själva möjlighet att ytterligare en gång redovisa sina synpunkter.

Alvar formulerar en ny motskrivelse.

Nu skriver han om orsakerna till naturkatastroferna. Att det blir allt viktigare att det konsumtionssnåla sätt att leva som de vill visa på inte bara måste tillåtas utan bejakas. Det är den enda räddningen. Han erkänner att deras hus har fått skador, men det är det många hus som fått, och hur många sjuka hus har inte samhällets regler lett till. Han skriver inget om slarvet med skruvarna.

Det blir till sist en lång skrivelse, säkerligen för lång och säkerligen för känslomässig då han talar för frihet för den lilla människan och säkerligen för politiskt inkorrekt när han

skriver om nödvändigheten av att styra de stora krafterna i samhället. Han kan inte heller avhålla sig från, när han nu får chansen att tala med regeringen, att föra fram sina tankar om ett nytt ekonomiskt system, en parallellekonomi, som skulle göra politikerna starkare och oberoende av marknaden. Någonstans inom sig tror han att politikerna, de bästa vi har, som sitter högst upp ska förstå, själv inse behovet av en ny ekonomi.

Han hade inte behövt anstränga sig. Det blir visserligen en lång och ingående diskussion i regeringen. Men det är inte den eventuella växthuseffekten eller någon ny ekonomi som upptar diskussionstiden. Inte heller huruvida de har byggt bra eller dåligt. I stället pratar man ingående om hur det skulle gå med sysselsättningen om folk började bygga själva. Hur skulle det gå med kommunalskatten om man accepterade självförsörjning. Det återvunna materialet ger inga momsinkomster. Men det finns också de i regeringen som försvarar. Det behövs folk med initiativförmåga. Några vill bevilja deras ansökan på grund av att de i alla fall gör en insats för glesbygden. En anser att det är bra att dessa individer bor kvar där de är. "Så man vet är man har dem", som han uttrycker det. Som sagt det blir en lång och hetsig diskussion. Vad som slutligen avgör får man aldrig reda på. Deras bygglov avslås i vilket fall som helst.

Ska de ge upp? De får stå sitt kast, de har inte levt upp till samhällets regler och ett samhälle måste ha regler.

De vrider och vänder på argumenten. Kanske finns det ytterligare instanser att vädja till, mobilisera massmedia och ideella organisationer, Europadomstolen och mycket annat. De kan ju tvinga sig kvar så länge som möjligt, binda sig vid skorstenen så att polisen får komma.

- Kanske är det ändå alla dessa förfäder, dessa andar som bråkar, de vill vara ifred, säger Mårten.

- I helvete de får vara i fred om de gör en utgrävning här, svarar Alvar ilsket.

En dag när de äter tillsammans sitter Sarah inåtvänd och ser ut över ängarna. Efter en stund säger hon:

- Nu är jag trött på det här, nu tycker jag vi flyttar.

Hon dröjer, men fortsätter innan de andra säger något.

- Vi får inte gräva ner oss, man ska inte slåss mot elefanter, i alla fall inte för materiella ting. Säkert finns det en mening i allt om man bara kan lära sig se den. Kanske har vi ändå sått ett litet frö.

Mårten håller med.

- Man vet aldrig vad som är bäst i långa loppet, och frihet är också att inse det nödvändiga, som Hegel sa, och det nödvändiga är lagen. Även Sokrates tömde bägaren.

Han försöker hålla modet uppe.

- Se livet som ett äventyr, ändra på synsättet, en synvända och allting ter sig annorlunda.

Svårast är det för Måd och Alvar. Alvar har byggt sitt livs hus. Måd har sett sin trädgård växa. Detta är deras gemensamma liv. Alvar envisas, argumenten upprepas. Han eldar upp sig och blir demagogisk:

- Det är vår mänskliga och individuella skyldighet att göra motstånd. Det är tack vare civilt motstånd som utvecklingen har gått framåt. Det har du ju själv sagt Mårten flera gånger. Utvecklingen behöver motstånd. Vad hade hänt om inte små människor hade bråkat? Inte fan hade alla de som driver på utvecklingen själva gjort något om de inte tvingats. Det är motståndet som håller utvecklingen frisk, upprepar han gång på gång. Hade det inte funnits lagbrytare hade vi fortfarande haft medeltida lagar att rätta oss efter.

- Visst har du rätt men vi har gjort vårt nu, säger Sarah varje gång, man måste också inse när loppet är kört och inte stänga sig galen.

Diskussionerna går fram och tillbaks, de vrider och vänder på argumenten. Ibland kan de skratta, ofta blir de allvarliga.

Alvar ser uppgiven ut, sjunker ihop i sin fåtölj.

- Ibland är världen så orimligt obegriplig, det är som om jag lever i en annan värld, jag fattar ingenting.

Mårten ser först fundersam ut men strax säger han lugnt:

- Egentligen undrar jag varför du ständigt pratar om att du vill förstå allt, förstå ditt liv, förstå hela världen. Ingenting går att förstå, det är det enda man kan förstå. Man kan bara leva. Alla vill förstå så mycket, alla söker sammanhang, förklaringar.

- Man vill ju ha en mening.

- Vadå mening! Ingenting har någon mening. Folk försöker maniskt jaga en gud eller liknande. Det måste finnas en förklaring. Så tar man tag i något och så får man kämpa med att försvara och förklara det man hittat på.

Alvar blir förvånad över att Mårten tar i så.

- Att förstå är också ett sätt att leva.

- Att försöka förstå är ett sätt att stänga in sig själv, begränsa sig, det hindrar dig bara att leva.

- För många ger det i alla fall en trygghet att tro sig förstå något.

- Du hör ju själv, det är en falsk trygghet. Vi människor är inte skapta för att förstå allt, vi har bara de sinnen vi har.

- Du pratar som de som har roffat åt sig och inte vill att någon ska ifrågasätta. Acceptera att livet är så här så blir du lycklig, vi har olika uppgifter och det är inte så lätt att vara rik heller! Nej du.

- Vad jag menar är att man kan försöka förstå så att man glömmer bort att leva. Varför måste man förstå allt, när det inte går att förstå?

Hur hårt det än är inser både Alvar och Måd till slut att de bara skulle få lida mer om de fortsätter. Det är trots allt bara materiellt, försöker Måd trösta.

Ja så resonerar de och det får man respektera dem för. Ingen har trots allt läggning för att stå på barrikaderna och slåss. På något sätt känner de nu alla fyra att den frihet och det lugn för eget skapande som de sökt inte längre finns. Nu kommer de att bli kontrollerade, tillstånd kommer att krävas för allt de företar sig. Platsens själ är emot dem. Alvar minns sin dröm, ett förebud om att de skulle dra iväg, ut och missionera. Kanske är det det han vill?

- Vi bränner ner husen, gör en stor fest, föreslår Alvar, ingen annan ska få riva våra hus.

- Javisst, vi vänder på synsättet, gör en sinnesförändring, säger Mårten.

- Mårten du får skriva ett requiem som Sarah ska sjunga och du spela. Alvar låter nästan upprymd.

Och Sarah faller in.

- Ja vi gör något storslaget, vi samlar alla till ett väldigt körverk. Hela Sveriges alla ekobyggare, varför inte hela Nordens. Vi mejlar till alla jordhusbyggföreningar, alla föreningar och människor som ...

- Kanske måste vi ha rivningslov, frågar Måd.

- Nej det skiter vi i, svarar Alvar.

- Men vi måste nog ringa brandkåren, så de inte undrar.

- Jovisst, de kan få husen att öva släckning på.

De börjar förbereda sin sorti.

23

Samtidigt sitter kommunens ansvarige tjänsteman, han som anmälde dem, och våndas på sitt håll. Visst tycker han att det är förjävligt att de ska behöva riva, men det hade han inte kunnat göra något åt när ärendet en gång hade tagit fart. Hans vånda beror på att han har upptäckt att det underlag man haft vid bedömningen inte är riktigt. En noggrann studie av kartorna visar att det arkeologiska intresseområdet inte sträcker sig så långt bort, inte är så stort att deras hus omfattas.

Tjänstemannen upptäckte det själv av en ren tillfällighet när han höll på att sammanställa olika utredningar. Den arkeologiska utredningen ifråga är gjord för flera år sedan av en tillfälligt anställd praktikant. Det är slarvigt gjorda kopierade skisser som felaktigt har inkluderat även deras hus. Därmed faller mycket av olika instansers argument. Han borde ha kontrollerat ritningarna bättre, i all synnerhet som husen ligger så nära bestämmelsegränsen. Återigen sitter han fast. Nu är det hans tjänst eller deras hus, det förstår han.

Han kan inte prata med någon, inte ens med sin fru. Det här är hans beslut. Han sover inte på flera nätter. Frågan mal. Glöm alltihop, ingen kommer att upptäcka det. Säg inget till någon. Hur skulle han kunna se dem riva husen? När han anmälde dem hade han aldrig trott att det skulle gå så långt. Nu är det ett faktum om han inte säger något.

Han har på sista tiden accepterat sin roll i kommunen. Han förstår ofta inte hur politikerna resonera. Sällan kommer någon in till honom och ber om råd som de gjorde innan det där förargliga ärendet med reklamskylten. Men han kommer att klara sig bra fram till pensionen. Han kan trots allt känna sig nöjd. Han har i alla fall ett jobb, han tycker om sin fru, barnen kommer allt oftare på besök. De har det fint på fritiden. Vad

kommer nu att hända? Förmodligen kommer han bli omplacerad. Livet tvingar en till val, man kommer inte undan. Man försöker leva sitt liv, gå i sina trygga spår. Så en dag kommer någon och ställer sig framför en. Man måste ta ställning. "Varje gång stigen delas är vägvalet ditt", sjunger de i kören han är med i. Att leva är att välja, skrev filosofen Sartre. Men är det inte val man försöker undvika, man vill ju bara leva, slippa alla komplikationer.

En kväll efter ett långt och jobbigt sammanträde berättar han för sin ordförande. Han hade inte förberett sig, inte bestämt sig i förväg, han bara säger det. Efteråt mår han dåligt, inte för att han sagt det utan just för att han inte medvetet vågat bestämma sig. Han bara sa det. Kanske är det ett inre rättspatos som tvingat honom trots allt, eller är han bara feg och rädd att någon annan ska upptäcka samma sak. Allt ska ju läggas in på data. Det skulle vara lätt att kolla om nu någon skulle vilja det, eller komma på det genom en slump som han själv gjort. Han hade mått bättre om han medvetet hade tagit ställning.

Hursomhelst, ordföranden blir givetvis helt enkelt förbannad. Här har de diskuterat detta ärende i åtskilliga timmar och nu visar det sig att det har de gjort på ett felaktigt underlag.

- Vi kan ta mig fan inte diskutera detta igen. Vad i helvete tror du att du är till för om inte för att ge oss rätt underlag.

Då gör tjänstemannen i alla fall något som han senare är stolt över. Han säger inte emot, han försvara sig inte. Han sitter lugn, ser ordföranden rakt i ögonen och visar med en blick att han kommer gå till tidningarna som förra gången. Ordföranden kan inte undgå att förstå den blicken.

- Jag ska ordna det här. Jag ringer regeringen, vi tar upp det igen i nämnden och så får de sitt bygglov. Vi kan inte hålla på med det här jävla skitärendet, som om vi inte har viktigare saker.

Stunden är inne. En härlig vindstilla sommardag. Solen strålar. Bara lätta måleriska moln. Många har blivit inbjudna. Från när och fjärran kommer man. Hundratals människor står samlade i klungor på ängen. Några avvaktande en bit bort från husen. Det pratas och tjoas. Det är svårt att tro att det faktiskt är en sorglig stund.

Fyra brandbilar står på vägen en bit från husen. Minst tio brandmän förbereder.

Alvar håller själv i en liten tändsticka och en ihoprullad tidning. Det tar tid men så brinner det första huset. Lågorna äter sig uppåt, gnistor far med vinden.

När alla står samlade kring elden och ser den ta fart höjer Alvar armen och sjunger ut:

- Spela Mårten och sjung du Sarah, sprid era toner för vinden så att vi alla ser upp mot himlen och häpnar. Människan är otroligt genial men oändligt galen.

Mårten tar upp sin klarinett, Arun sin fiol och Jimmy sin trumpet. Sarah sjunger. De improviserar sitt vemodiga requiem.

Det är som om en lång anspänning släpper. Alvar trycker sig intill Måd.

- Tänk att vi står här ... minns du när vi satt på kaféet, när Mårten och jag pratade ... och jag såg dig gå mellan borden ... och nu brinner våra hus ...

Måd svarar:

- Ja man får inte ta något för givet, det lärde jag mig en gång, livet är föränderligt. Vi har i alla fall varandra.

När Mårten höjer sin klarinett i ett solo struntar han i bygglov, han struntar i framtiden, han struntar i att hela jävla livet driver med dem. Han vill bara leva nu. Han låter sin klarinett bygga långa entoniga melodier och han rör sig mellan molltonarternas alla blåa, röda och svarta toner. En klagan för att livet är obegripligt, för att det är så otroligt stort och kan vara så märkligt underbart. Och Sarah är inte sämre, hennes sång låter som häxvrål, rösten skär sig fram, omväxlande som

en kulning, omväxlande som om sången, om man nu ska kalla dessa röstljud så, från underjorden. Och hon stampar och hoppar som ett eldväsen. Människorna närmast skrattar högt, några sjunger med och skapar egna stämmor.

- Jag tror de är lyckliga, säger Måd.
- Ja så här bra har de aldrig spelat och sjungit.
- Ja visst, det är som om elden tar fram deras allra innersta.
- Märkligt, det är som om de växer samtidigt som husen brinner ner.

Alvar lägger sina armar runt Måd, och de trycker sig hårt mot varandra.

- Vi tog ett myrsteg i alla fall, säger Måd.
- Ja kanske.
- Huvudsaken är att man går i rätt riktning.
- Men vem vet, utvecklingen tycks ha sin egen logik.

Måd skrattar.

- Jo vi kanske hinner gå vilse en gång till.

Elden finner nytt brännbart, tar ny fart. De höga lågorna dånar och sprakar.

När lantbrevbäraren kommer i sin gula bil möter hon brandbilar, ser röken och undrar vad som hänt.

Det är Måd som står närmast, det är hon som går fram och tar emot brevet. Det är från kommunen ser hon på stämpeln och öppnar det genast. Läser, stirrar häpet på brevet. Fattar inte vad det står. Felaktigt? Ny prövning?

Så, just när de har gett upp, när de insett att de själva bara skulle ta mer skada om de driver ärendet vidare, hur nu det skulle gått till, och när de just bränt ner sina olagligt byggda hus, kommer det ett brev från kommunen, där det står att deras ärende är felaktigt handlagt och måste tas om, en ny prövning ska ske.

Måd håller länge i brevet, läser det flera gånger. Så tittar hon bort mot de andra. Människor står i klungor. Gunnar och Kerstin står lite vid sidan om.

Där står de, Alvar, Sarah, Mårten. De håller nu i var sin kratta, står på behörigt avstånd från den heta askan, det pyr fortfarande här och där, då och då slår en låga upp. I de tre vita askhögarna ligger järnskelett, rester av deras byggnader, ett svartvitt skrotlandskap i den vackra sommaren.

Mårten pekar in mot en bergssida i det brända landskapet. Mot den berghäll där de knackat in sitt meddelande och som de skyddat med mineralull för att den inte ska spräckas av värmen.

- Ser du Alvar, vi har lämnat ett meddelande i alla fall.

- Ja om tusen år är detta ett kulturminne och man kommer att säga: Det fanns några i alla fall.

- Så du tror att det finns en framtid i alla fall.

Alvar letar efter ett begåvat svar men finner inget. Drar med krattan ihop askan. Måd kommer målmedvetet, går fram till elden, kastar brevet i lågorna.

- Vad var det? frågar Alvar.

- Bara reklam, svarar hon.